

flacăra

ANUL XXV-NR. 16 (1089)-24 APRILIE 1976

revista săptămînală ilustrată, editată de frontul unității socialiste

LENA CONSTANTE— o mare artistă

Ar fi incredibil orice afront adus artei acestei mari artiste care este Lena Constante, femeie vitează care, cu o trudă de mamă și cu o acuratețe de inger, a reușit să trezească viața vechilor culori și să dea adevărate opere acolo unde și memoria începuse să nu mai pătrundă. Săptămîni întregi ingenunchată pentru a descifra resturile pe care le avea în față, culegînd aceste fragmente uneori din cirpele cu care își ștergeau femeile vasele, Lena Constante a realizat o operă de mare și exemplară puritate. Tapiseriile ei reazăză într-un întreg de maximă coerență fragmente bătrîne care n-ar mai fi existat dacă nu era ea.

Aflăm azi că Lenei Constante i se pune în vedere de o comisie culturală să n-o mai facă. E absurd, faptul descalifică pe cei ce-l comit. E ca și cum cineva ar interzice pictorilor să mai folosească pentru picturile lor culorile de pe piață, pentru că le uzează.

Arta Lenei Constante, de a cărei existență s-au bucurat atîția oameni cu bun-gust, trebuie să trăiască pentru că vorbește despre noi, pentru că ne exprimă și pentru că, totodată, cuprinde efortul aproape neomenesc al unei femei excepționale, care e, în același timp, mamă, artistă, țesătoare, pictoriță și vizionară.

ADRIAN PĂUNESCU ■

„veniți, privighetoarea cîntă...”

Primăvara este anotimpul în care toți ne pricepem, tabla înmulțirii pe care am învățat-o în clasele dinții și pe care, spre deosebire de atîtea altele de-atunci, n-am uitat-o. Lumea acum este străluminată și pare mai ușor de văzut, culorile sînt naive, impresiile puternice și ușor de amintit. Pămîntul înflorește, în palma semănătorului încolțesc speranțele noastre pentru încă un an o dată cu griul, ne întâlnim mai des unii cu alții și ne apropiem umărul unul de al celuilalt, desfășîndu-ne din hainele de iarnă, strîmte ca niște coji. În zilele acestea noi credem că vom rămîne an de an cum sîntem, ne închipuim mai tineri și sîntem mai tineri pentru că vrem să trăim mai bine. Și știm că pentru acest mai bine merită să trăiești și să muncești dorindu-ți viitorul de aur pe care și-l merită cu prisosință și pentru care nimic din ceea ce faci nu este prea mult. Primăvara natura se curăță de un an ce a fost pentru un an ce este, își întinde covoarele verzi și își aprinde mugurii în candelabre. În această ramă atît de strălucitoare ne place să fim romantici și înțelegători cu noi înșine și amintirile noastre. Printre amintiri nu ne lipsesc cele datorate școlii și între ele aceea a vacanței întotdeauna prea scurte dintre două anotimpuri care nu se iubesc, simțînd încă în podul palmei mînerul ghiozdanului legănat în lungi plimbări întortocheate de la și spre școală cu un coleg și o colegă cu care discutăm aprins despre chimie. Și nu întîmplător ne amintim tocmai acum de uniforme școlare, între cele două anotimpuri — Primăvara și Adolescența — confuzia fiind trecută, prezentă și viitoare.

IULIAN NEACȘU ■

De săptămîna viitoare:

FLACĂRA ÎNNOITĂ !

Începînd din numărul viitor, Flacăra va apărea săptămînal joia, în același număr de pagini, dar într-un nou format și în alte condiții grafice. Prețul unui exemplar: 2 lei.

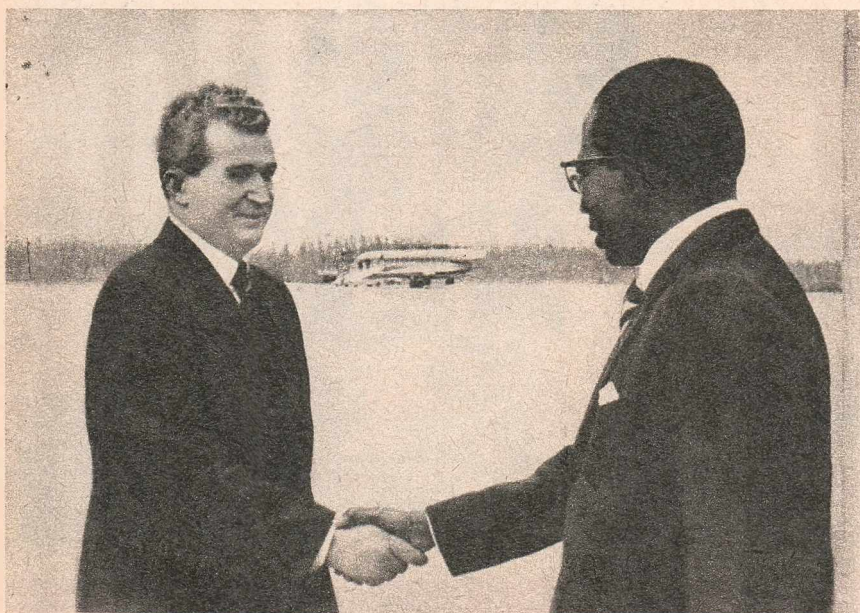

Primăvara 1976. Munca îi înobilează pe oameșii și oamenii, prin muncă, înobilează o țară.

Fotografie de RADU CONSTANTINESCU ■

ACȚIONÎND CU FERMITATE ȘI UNITE, POPOARELE, FORȚELE PROGRESISTE DE PRETUTINDENI POT ASIGURA TRIUMFUL POLITICII NOI ÎN LUME

NICOLAE CEAUȘESCU

Primire călduroasă, în bunele tradiții ale ospitalității românești.

La sosire, pe Aeroportul Otopeni.

La invitația președintelui Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu, în după-amiaza zilei de marți, 20 aprilie, a sosit într-o vizită oficială de prietenie în țara noastră președintele Republicii Senegal, Léopold Sédar Senghor, împreună cu doamna Colette Senghor. Vizita, prilejuind continuarea rodnicului dialog dintre cei doi șefi de stat început cu ani în urmă — dialog care a dat un curs ascendent și fructuos evoluției relațiilor de colaborare dintre România și Senegal — constituie totodată o dovadă grăitoare a consecvenței cu care acționează România socialistă pentru extinderea și aprofundarea relațiilor întemeiate pe înțelegere, prietenie și respect reciproc cu statele africane, în lupta împotriva imperialismului, colonialismului și neo-colonialismului, pentru libertate și pro-

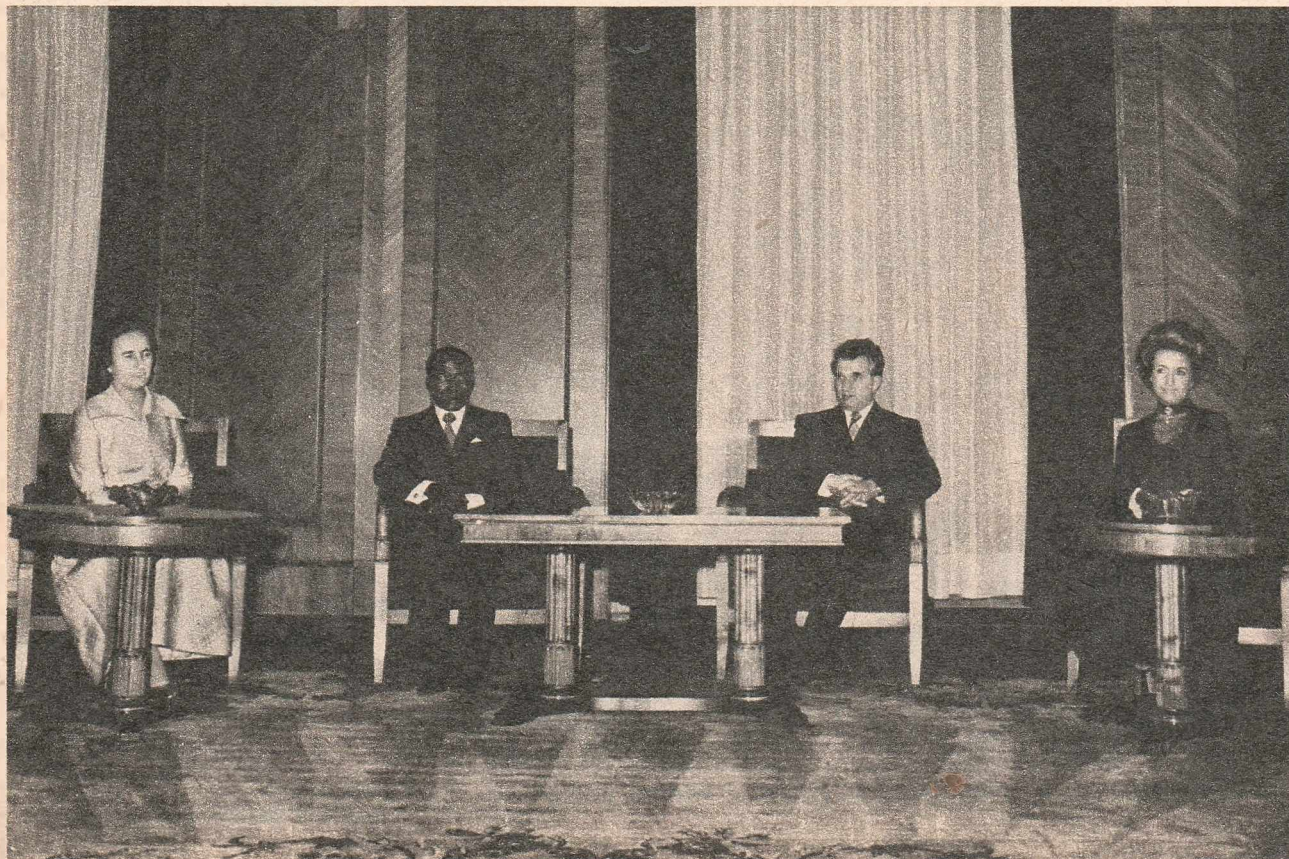
gres, pentru edificarea unei lumi mai drepte și mai bune.

În seara aceleiași zile, președintele Republicii Senegal, Léopold Sédar Senghor, împreună cu soția sa, doamna Colette Senghor, au făcut o vizită protocolară președintelui Republicii Socialiste România, tovarășului Nicolae Ceaușescu, și tovarășei Elena Ceaușescu. Cu acest prilej a avut loc solemnitatea conferirii unor înalte distincții. Președintele Nicolae Ceaușescu a înmănat președintelui Léopold Sédar Senghor Ordinul «Steaua Republicii Socialiste România» clasa I, subliniind că acordarea înaltei distincții reprezintă un «semn al prețuirii și al prieteniei dintre popoarele română și senegalez». A fost înmănat, de asemenea, Ordinul «Steaua Republicii Socialiste România» clasa I doamnei Colette Senghor.

Mulțumind președintelui Nicolae Ceaușescu, președintele Léopold Sédar Senghor a spus: «Permiteți-mi să vă înmănez Marea Cruce a Ordinului Național al Leului, ca mărturie a admirației față de dumneavoastră și poporul român». Aceeași înaltă distincție a fost înmănată tovarășei Elena Ceaușescu.

În încheierea primei zile a vizitei oficiale în țara noastră a înalților reprezentanți ai poporului prieten senegalez a avut loc dineul oficial oferit de președintele Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu în onoarea președintelui Léopold Sédar Senghor și a doamnei Colette Senghor. Cu acest prilej, cei doi șefi de stat au rostit toasturi. Apreciind măsurile cu caracter progresist adoptate de Senegal în direcția unor transformări înnoitoare ale societății,

și dînd expresie înaltei prețuirii pe care poporul român o nutrește față de eforturile președintelui Léopold Sédar Senghor, ale poporului senegalez, în scopul dezvoltării economico-sociale a țării, pentru progresul forțelor de producție și valorificarea bogățiilor naturale, președintele Nicolae Ceaușescu a relevat preocuparea constantă pentru înflorirea vieții culturale a Senegalului, pentru afirmarea genului acestui popor în marea competiție spirituală a lumii, pentru creșterea contribuției sale la îmbogățirea patrimoniului cultural universal. Subliniind semnificațiile acestei vizite ce se desfășoară în contextul eforturilor poporului nostru de obținere a noi și însemnate succese în edificarea societății socialiste multilaterale dezvoltate și reprezintă un moment important al demersurilor pe plan internațional ale României socialiste de stringere a colaborării și solidarității tuturor forțelor democratice, progresiste și antiimperialiste, în scopul lichidării din viața internațională a politicii de dominație, pentru instaurarea unei politici noi, de egalitate deplină între toate națiunile, președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, spunea: «Desigur, trăim într-o lume în continuă schimbare. Toate transformările care au loc întăresc convingerea că viitorul aparține acelor care se pronunță pentru o lume a dreptății sociale, a egalității între popoare, a respectului independenței și suveranității naționale, pentru pace trainică și colaborare activă între națiuni. Fără îndoială că realizarea unei lumi mai drepte și mai bune presupune unitate, luptă hotărîtă din partea tuturor acelor care se pronunță pentru progres. Nu putem să uităm nici un moment că în lume mai sînt forțe care pot să pună în pericol pacea, să amenințe independența și suveranitatea popoarelor. Dar noi avem ferma convingere că, acționînd cu fermitate și unite, popoarele, forțele progresiste de pretutindeni pot asigura triumful politicii noi în lume». Răspunzînd, președintele Léopold Sédar Senghor a subliniat în toastul său: «Așa cum a spus Lenin, Marx nu a pus decît piatra unghiulară a edificiului, adică principiile. Nouă ne rămîne, prin practica teoretică și practica trăită, să construim

În timpul vizitei protocolare

pe această bază solidă toate etajele edificiului, ținând seama de realitățile noastre, atât naționale, cât și continentale. Este exact ceea ce dumneavoastră ați făcut atât de bine, grație valorilor specifice ale romanității. Ați pus accentul pe esențial, esențialul pe care dogmaticii au tendința să-l uite. Esențial este, pe de o parte, folosirea dinamică a descoperirilor celor mai moderne ale științei și tehnicii pentru a face să crească producția de bunuri și de servicii, și, pe de altă parte, dreptatea socială. Dar, înainte de toate, esențial este faptul că omul — și mă refer la omul integral — este văzut ca factor activ și scop final al întregii dezvoltări. În orice caz, am impresia că acesta este socialismul pe care îl înfăptuiți în România, unde noi găsim exemple fecunde pentru țările din lumea a treia, lume în cadrul căreia ne găsim și noi».

Atât la nivelul șefilor de stat, cât și la nivel de delegații, convorbirile oficiale care au început miercuri, 21 aprilie, au evidențiat hotărârea comună de a accelera dezvoltarea relațiilor dintre cele două țări, pe tărîm politic, economic, tehnico-științific, cultural, de a așeza pe baze stabile și de lungă durată colaborarea bilaterală, de a asigura un viitor trainic bunelor raporturi româno-senegaleze. Extinderea legăturilor de prietenie și conlucrare activă dintre România și Senegal, pe baza interesului reciproc pentru promovarea unei largi și fructuoase cooperări în mai multe sectoare de activitate, pentru valorificarea deplină a posibilităților pe care le oferă în acest sens economiile celor două țări, corespunde — s-a apreciat — intereselor și aspirațiilor fundamentale ale ambelor popoare și se înscrie, totodată, ca o contribuție la triumful cauzei păcii și cooperării internaționale.

După încheierea primei runde de convorbiri, cei doi președinți au făcut, în dimineața zilei de miercuri, o vizită în București. Primul obiectiv vizitat a fost cartierul Titan, unde, mulțumind pentru prilejul ce i s-a oferit de a cunoaște o imagine concludentă pentru dezvoltarea urbanismului în România, președintele Léopold Sédar Senghor a apreciat calitățile funcționale și reușita arhitecturală a acestui mare cartier bucureștean. În continuare a fost vizitată Întreprinderea «23 August», unde președintele Republicii Senegal a putut să ia

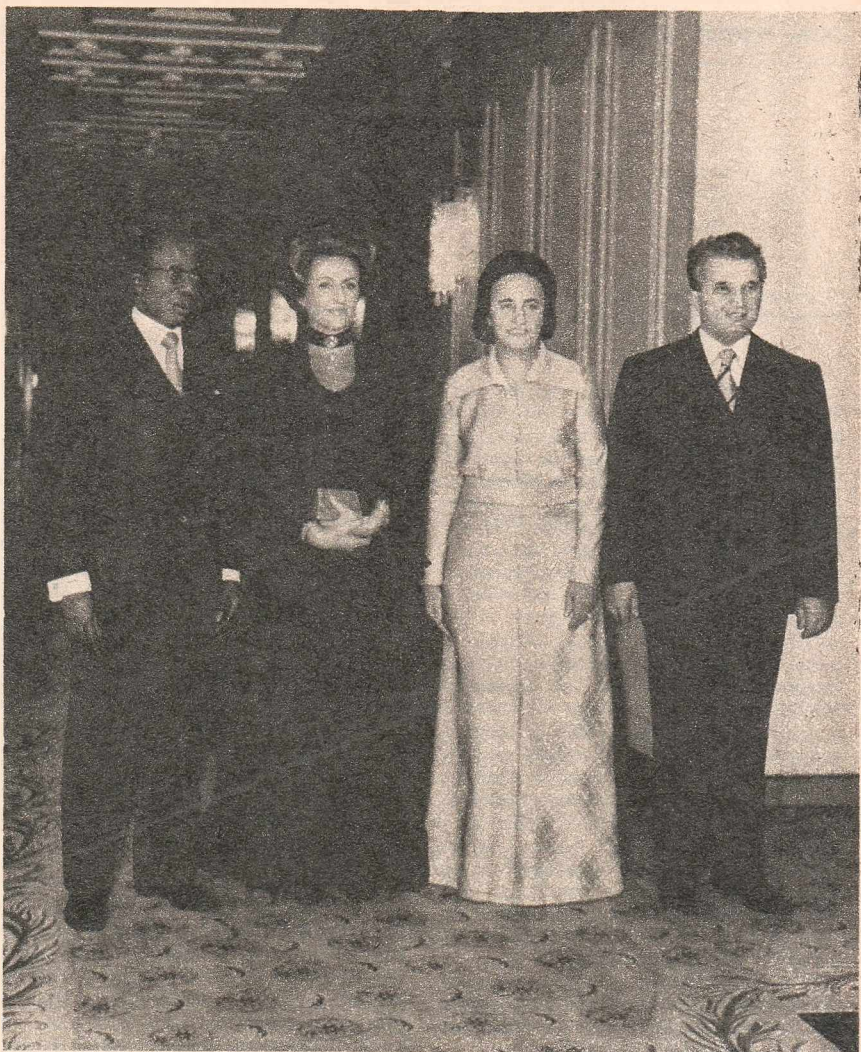
contact nemijlocit cu activitatea și realizările acestei mari unități industriale bucureștene, reprezentative pentru gradul de tehnicitate atins de industria românească.

În aceeași zi, președintele Léopold Sédar Senghor împreună cu doamna Colette Senghor și alte persoane oficiale senegaleze au plecat spre Suceava, unde, pentru început, au fost oaspeții Institutului pedagogic din localitate. A fost vizitat apoi Hanul Domnesc, construcție din secolul XVII, ce păstrează grăitoare mărturii ale artei populare bucovinene. S-a făcut, de asemenea, un popas la ruinele fostei cetăți de scaun a Moldovei.

La ora închiderii ediției revistei noastre vizita în România a președintelui Léopold Sédar Senghor, a doamnei Colette Senghor și a persoanelor oficiale care-i însoțesc continuă.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, comandant suprem al forțelor armate ale Republicii Socialiste România, a primit vineri, 16 aprilie, pe viceprim-ministrul și ministrul de război și al producției militare al Republicii Arabe Egipt, general Mohamed El Gamasy, care, însoțit de o delegație militară, a făcut o vizită oficială în țara noastră. În cursul convorbirii care a avut loc cu acest prilej a fost exprimată de ambele părți satisfacția față de evoluția ascendentă, pe multiple planuri, a relațiilor dintre Republica Socialistă România și Republica Arabă Egipt, relevându-se importanța deosebită în dezvoltarea continuă a acestor raporturi a întâlnirilor și convorbirilor dintre președinții Nicolae Ceaușescu și Anwar El Sadat, a acordurilor și înțelegerilor stabilite, cu aceste prilejuri, între cele două țări.

A doua zi, sâmbătă, 17 aprilie, tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, a primit pe Ali Yata, reprezentantul special al regelui Marocului, Hassan al II-lea, care a fost însoțit de Maati Jorio, ambasadorul Regatului Marocului la București. În cursul întrevederii desfășurate într-o ambianță cordială, de caldă prietenie, a fost relevată cu satisfacție evoluția favorabilă a raporturilor dintre cele două țări, avînd la bază înțelegerile stabilite cu ocazia dialogului la nivel înalt româno-marocan. S-a reafirmat, totodată, dorința comună de a intensifica și adînci conlucrarea multilaterală dintre cele două țări, în folosul ambelor state și popoare, al cauzei păcii, cooperării și înțelegerii în lume.

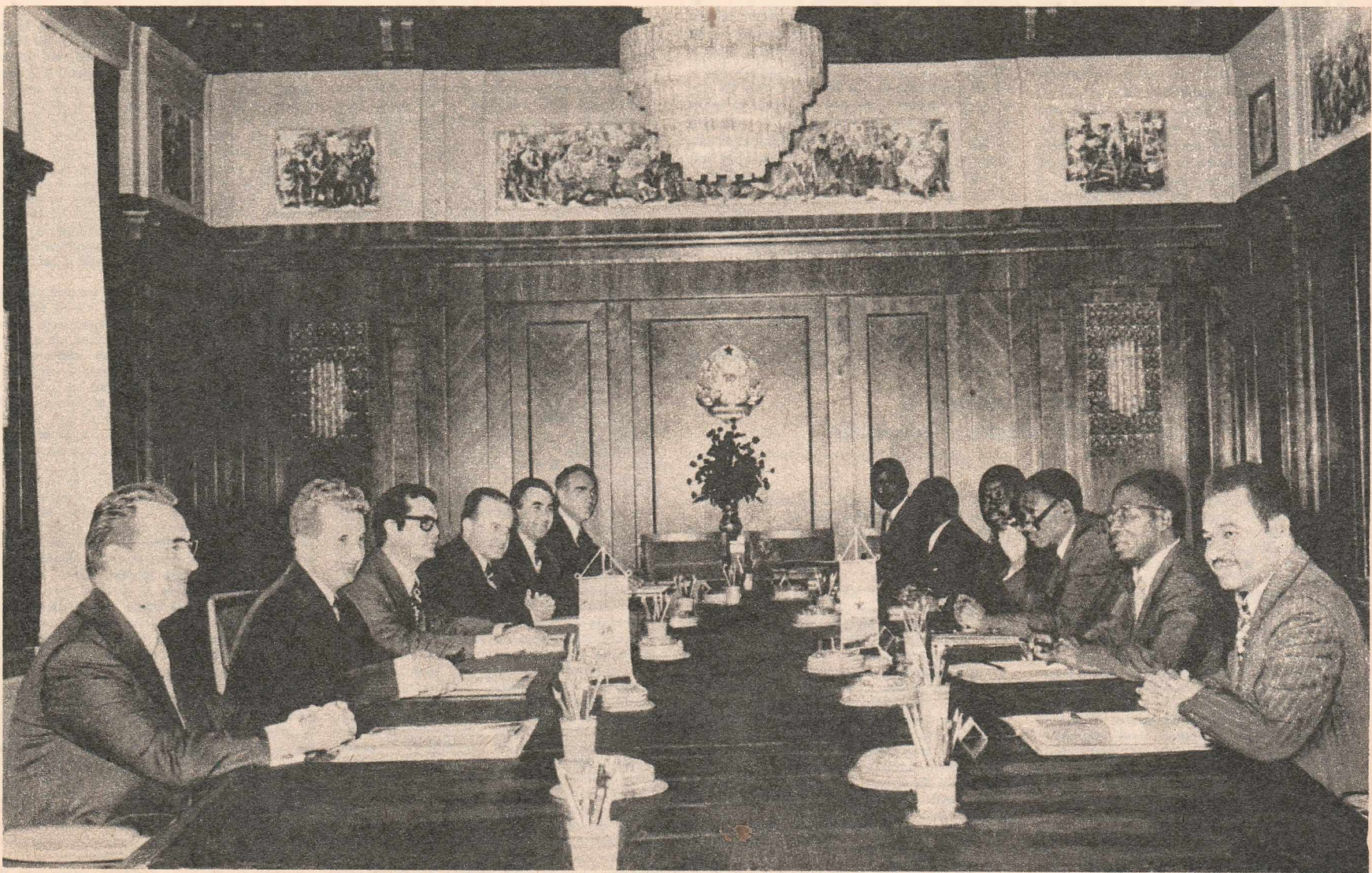

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a primit în dimineața zilei de sâmbătă, 17 aprilie, pe Ivan Abagiev, ambasadorul Republicii Populare Bulgaria la București, la cererea acestuia. Convorbirea care a avut loc cu acest prilej s-a desfășurat într-o atmosferă cordială, tovarășească.

DUMITRU ELIADE ■

În timpul dineului oficial pe care președintele Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu l-au oferit în cinstea președintelui Léopold Sédar Senghor și a soției sale, doamna Colette Senghor.

Convorbirile oficiale s-au desfășurat într-o ambianță de caldă prietenie, de stimă reciprocă.

EDUCAȚIA POLITICĂ IMPLICĂ TOTDEAUNA, CA UN SEMN AL TEMEINICIEI, AUTOEDUCAREA

CE PROFETIM, CE PROFESAM

distincțiile hărniciei

Aprilie, cel puțin în acest an, se înscrie în calendarul vieții noastre economico-sociale și culturale drept o lună a premiilor. Începând cu înaltele ordine ale Republicii Socialiste România acordate, la propunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, județelor care au realizat planul cincinal 1971-1975 înainte de termen, și încheind cu premiile pentru cele mai bune opere literare și artistice decernate de juriile uniunilor de specialitate, un șir de distincții au onorat, potrivit unei nobile tradiții statornicite la noi în țară, efortul creator al tuturor categoriilor de făurari ai noii noastre civilizații materiale și spirituale. Evenimentul, în toată amploarea lui, a fost prezentat și comentat larg de presă și radioteleviziune. Înminarea nemijlocită a acestor distincții, fie că s-a făcut la Marea Adunare Națională, în timpul recentei sesiuni, fie direct, la întreprinderi și instituții, s-a transformat pretutindeni în emoționante sărbători ale muncii și hărniciei, în reinnoiri ale făgăduinței ca aceste virtuți ale patriotismului activ să probeze și în viitor destoinicia tuturor fiilor pământului românesc.

Mi-au atras atenția în acest vast și strălucitor tablou al roadelor hărniciei premiile care au încununat întrecerea patriotică pentru înfrumusețarea localităților, impresionantă generalizare în practica de zi cu zi a învățării transmise din veac în veac de unul din proverbele de aur ale poporului: «Omul sfințește locul». Numărul celor ce au meritat aceste distincții e tot mai mare, astfel că pe listele premiilor, la diversele categorii stabilite de comisia centrală de specialitate, figurează zeci de orașe și comune, cele mai multe dintre ele abia în deceniul din urmă cunoscând o expansiune economico-socială deosebită. Mai ales pentru reporterul la curent cu mersul dezvoltării armonioase a tuturor zonelor țării apare, cât se poate de clar, că investițiile substanțiale din bugetul național — destinate construirii unor mari obiective industriale în localități slab dezvoltate în trecut — puse puternic în valoare, pe multiple planuri, de hărnicia oamenilor, s-au materializat în realizări de mare anvergură. Interesant e pe deasupra că, de pildă, printre municipiile premiate, multe gravitează, ca populație, în jurul a 50 000 de locuitori, aflându-se deci în prezent într-un avânt economico-social fără precedent: Buzău, Turda, Tecuci, Lugoj, Călărași, Focșani etc. Iarși, printre orașele cu peste sau sub 10 000 de locuitori care au primit diferite premii și mențiuni, alături de cele cu o veche reputație — Cimpulung, Predeal, Medgidia, Hirliău, înțelmin localități care au intrat în circuitul urban în deceniile din urmă: Mol-

dova Nouă, Pincota, Întorsura Buzăului, Vinju Mare, Novaci, Videle etc.

O cercetare mai atentă a listelor ne impune și constatări elocvente ca acestea: județul Suceava, distins cu Ordinul «Steaua Republicii Socialiste România» clasa I, pentru ocuparea locului I la realizarea planului cincinal în bune condițiuni și înainte de termen, figurează cu nu mai puțin de patru localități printre laureatele hărniciei, spiritului gospodăresc și înfrumusețării; Suceava (premiul II la municipii cu peste 50 000 de locuitori), Vatra Dornei (premiul I la orașe cu peste 10 000 de locuitori), Solca (citată printre orașele mici cu bune rezultate la capitolul înfrumusețare și gospodărire), comuna Dumbrăveni (premiul III în cadrul întrecerii dintre comune pentru realizarea sarcinilor economice, edilitare și social-culturale). Și județul megieș Sucevei, de asemenea situat pe primul loc la îndeplinirea cincinalului înainte de termen și decorat cu Ordinul «Steaua Republicii Socialiste România» clasa I, își înscrie numele a două localități pe lista distincțiilor întrecerii patriotice: Darabani și Bucecea. Mehedințiul, situat pe locul III la îndeplinirea cincinalului înainte de termen, are satisfacția de a se vedea prezent pe lista localităților premiate, după cum urmează și la categoriile respective: municipiul Drobeta-Turnu Severin pe locul VI, orașul Vinju Mare, mențiunea a V-a, comuna Sălcia, premiul I. Comparații de acest gen se mai pot face și desigur că le și fac mai ales cei care vor să tragă din acest palmares concluzii practice, să-și fortifice inițiativa, spiritul laborios, capacitatea de acțiune.

Mărturisesc, înainte de a conchide, că mi-a făcut o reală plăcere să reîntâlnesc pe lista celor ce au primit distincțiile hărniciei orașul Calafat (mențiunea a II-a la orașe cu peste 10 000 de locuitori). Este pentru a treia oară, în decurs de un deceniu, când această localitate figurează printre fruntașele țării în acest domeniu, mărturie a faptului că populația sa și-a făcut un titlu de noblețe și o tradiție din a-și înfrumuseța vatra pe care trăiește și muncește. O remarcă se mai impune totuși: Calafatul care primea întâia sa distincție — premiul I, la orașe sub 10 000 de locuitori, în fapt vreo 8 000 — acum, la a treia, are aproape 15 000 de locuitori, creșterea aceasta datorându-și-o nu numai extinderii ariei geografice, ci și industrializării, prin apariția a două fabrici, una de conserve și alta de textile.

Dar câte asemenea mutații nu ne sugerează, de la prima vedere, acești lauri ce încunună fruntea orașelor și satelor țării în această primăvară a înfloririi!

NICULAE STOIAN ■

un aparat de măsură și control de un fel deosebit: conștiința

A-i cîntări pe oameni, și în primul rînd pe tovarășii tăi, nu după vorbă, ci după faptă, după atitudinea față de muncă, constituie o trăsătură definitorie a spiritului muncitoresc. Iată de ce și la întreprinderea de mecanică fină din București discuțiile aprinse în adunările organizațiilor de bază prilejuite de apropiatul Congres al educației politice și culturii socialiste s-au axat pe o idee majoră: cum educăm tineretul pentru muncă? Învățămîntul politic, conferințele, dezbaterile pe teme ideologice sînt bune și frumoase, dar ele trebuie apreciate și prin prisma eficienței lor practice, prin răsfrîngerea în viața de zi cu zi. Dovedești că ai pătruns în miezul documentelor de partid nu numai dînd răspunsuri corecte la cerul politic, ci comportîndu-te cum se cuvine în fața strungului, acolo unde îți plătești datoria față de societate. Așadar, cum muncesc tinerii din întreprindere, ce spirit îi animă?

— Cu doar cîteva ani în urmă, la noi în uzină se afla un tînăr la trei bătrîni; azi, vezi zece tineri la un bătrîn; deci, într-un anume sens, de tineri depinde totul — remarcă Stelian

Chiru, maistrul la secția mecano-energetică, membru în comitetul de partid.

Chiru însuși e «bătrîn», adică are peste 35 de ani, acesta fiind sensul insolit dat cuvîntului la I.M.F.

Continuă:

— Avem cu cine ne mîndri. Gică Gîșgiu, bunăoară. E aproape un copil, și totuși cînd se ivește o problemă tehnică mai complicată toți spun: «Să vină Gică!». Aceasta fiindcă înțelege rosturile muncii, n-o privește ca pe o simplă operație de contabilitate. Acest tînăr cu mîini de pianist — la mecanică fină, dacă nu simți în palmă șurubul de 3 mm nu faci treabă — va deveni, poate, unul din așii întreprinderii. Ei bine, tocmai Gică Gîșgiu nu m-a întrebat niciodată: «Meștere, cîți bani am cîștigat luna asta?» Alții, care la muncă sînt la kilometri depărtare de el, toată ziua, bună ziua, mă trag de mîinecă: «Meștere, am și eu unu la sută depășire?»

— Nu e rău că întreabă: la muncă bună, bani buni. Este echitabil. Rău e că nu muncesc ca Gică.

— Unul după ce că lipsește o zi nemotivat.

a doua zi se invoiește. Vasile Lefter, de exemplu. Odată, mie, meșterului său, om în toată firea, îmi dăduseră lacrimile în ochi de ciudă că treaba nu mergea cum trebuie și din cauza lui. Iar el îmi zîmbea senin de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat.

— Cazuri rare?

— Rare, dar există. Și e și vina noastră, nu știm neori cum să-i luăm pe tineri, cum să-i educăm: Odată, l-am sancționat pe un băiat din echipă, l-am amendat, gîndindu-mă că dacă o să-l ardă la buzunar, o să-l usture mai tare și o să tragă învățătură. Și știți ce mi-a zis? «Pagubă în ciuperca, îmi dă tata banii». Ce mai aveți de spus? Eu, Stelian Chiru, am mers desculț pînă la 15 ani, nici nu știam cum îmi stă cu pantofi în picioare, iar el... «îmi dă tata banii».

— Da, e și vina acelor părinți care au cultul banilor. Nouă ne trebuie cultul muncii. Bani vin după aceea, dacă îți vezi de treabă, dacă muncești cinstit.

Constantin Gheorghe de la scularie ridică o problemă importantă.

— Vorbim de educație politică, de normele vieții comuniste. Or, eu cred că o îndatorire de bază este respectul față de bunul obștesc. Începînd chiar cu mașinile la care lucrăm.

— Dumneata, nea Costică, știi ce spui. Douăzeci de ani încheiați ai lucrat la mașina aia de rectificat «U.M.U.»

— I-am dat viață bună. Douăzeci de ani fără reparație! Dacă punea cineva șublerul pe batiu, mai că-l luam la bătaie. Cîteodată, simpla apăsare a unui obiect străin poate dereglă o mașină de finețe și nu mai scoate micronii. Am ținut la «U.M.U.» ca la ochii din cap. Acum, cînd am primit mașină nouă, la cea veche au venit niște puști și au stricat-o. Eu ce pot să fac? Nimic altceva decît să mă angajez în fața dumneavoastră că o să am atîta grijă de mașina nouă, un Blohm, că o voi da în păstrare și fiului meu, cînd îmi va lua locul. Sînt Constan-

tin Gheorghe de la scularie, fruntaș de 14 ani cu insignă, și am cuvînt greu.

— Principala e să-i învățăm pe tineri ce înseamnă micronul. Dacă noi, cei de la I.M.F., nu vom face finețe, atunci cine? Doar se știe că unele piese verificate pînă la micron la locul de producție, la laborator, cînd le măsoară, nu mai sînt bune, fiindcă în hală sînt 28 de grade și în laboratorul cu aer condiționat doar 20. Cîteva grade în minus, piesa se contractă și nu mai ieși la socoteală cu micronii.

— Important e ca precizia de micron să fie în minte și în cuget. Să fii tu corect la micron, restul vine de la sine.

— Ca la Nicolae Tănase. N-are decît 18 ani, dar maistrul Pavelescu a avut încredere în el și i-a încredințat o mașină de import, o bijuterie nu altceva. A dat, cum s-ar zice, trei milioane pe mîinile unui puști abia ieșit de pe băncile școlii profesionale, și totul merge șnur!

— Asta-i cheia; trebuie să avem încredere în tineri. E în firea lor să fie mai năbădioși. Să nu trecem nepăsători peste lipsuri, să criticăm cînd trebuie, dar să nu-i cicălim. Să-i ajutăm nu atît cu vorba, cît cu exemplul nostru, al bătrînilor.

Cam acesta a fost sensul dezbaterilor pe teme ideologice la I.M.F. S-ar părea că pe alocuri ele au păstrat un caracter mai curînd tehnic, depărtîndu-se de problemele educației politice și culturii socialiste. Și totuși, dincolo de sublere și micrometre se desprindea clar ideea înaltei conștiințe muncitorești, a răspunderii generației vîrstnice față de tinerii care mîine îi vor lua locul. Făurirea acestei conștiințe formează unul din obiectivele de bază ale educației politice și culturii socialiste și în această unitate-pilot în fabricarea de aparate de măsură și control, întreprindere unde la un bătrîn găsești zece tineri care se conving tot mai mult că nu există aparat de măsură și control mai fin, mai prețios și mai nobil decît propria ta conștiință.

LIONEL NIȚESCU ■

exigențele cărora li se autosubordonează fiecare dintre noi înseamnă patriotism la locul de muncă

La Combinatul de cauciuc-Pitești, oamenii sînt de două feluri: buni și foarte buni. Pînă într-o vreme, spune maistrul Vasile Florea, nu înseamnă că oamenii ar fi fost buni și răi, ci numai cu experiență și fără. Iar experiența a însemnat, aici, conștiință și măiestrie profesională. În viața de zi cu zi a combinatului, acestea sînt, de fapt, unul și același lucru. N-a fost însă întotdeauna așa. Acum zece ani, își amintește Vasile Florea, cînd a fost detașat de la «23 August», unde era mecanic, la Combinatul de cauciuc-Pitești, a găsit aici un colectiv în plină formare, un început al unei tradiții a spiritului muncitoresc. O primă etapă, necesară, deși nu suficientă prin sine: statornicirea unei riguroase discipline de producție. De ce era necesară disciplina nu trebuie să mai insistăm: din aceleași motive ca pretutindeni, deși aici mai erau și cîteva motive în plus care țineau de specificul acestei unități de elită a industriei noastre chimice. Iată de ce disciplina, prin ea însăși, nu putea fi suficientă, nu putea fi un scop, ci numai un mijloc — unul esențial, alături de calificarea propriuzisă a oamenilor — pentru a atinge ceea ce numeam «măiestrie profesională», condiție subînțeleasă a muncitorului de aici, unde munca nu e deloc ușoară, nu în sensul că ar fi grea, fizic, ci doar că presupune un complicat proces tehnologic, iar răspunderea e destul de mare. Acum se înțelege, spune maistrul Vasile Florea, de ce oamenii nu sînt aici decît de două feluri: pentru că nu pot și nici nu este voie să fie altfel decît buni și foarte buni.

La recentele dezbateri în pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste, care au avut loc în cadrul combinatului, maistrul Vasile Florea de la atelierul garniturii a vorbit mai pe scurt decît ne-a vorbit nouă. Fieșec, colegii lui cunoșteau și ei la fel de bine situația, iar atunci cînd maistrul a amintit de «greutățile extraordinare» pe care le-au avut de împlinit nu s-a mirat nimeni, nimănui nu i s-au părut, cuvintele acestea, exagerate; dimpotrivă, și-au zis, parcă e bine să ne amintim cîteodată de ce a fost; opinia aceasta a fost chiar exprimată de unii participanți și atunci, maistrul, întrerupt în timp ce vorbea, a continuat prin a arăta că el vede chiar și aici, în a ne aminti mereu de trecut, un risc, acela de a ne provoca satisfacții false, acela de a gîndi, poate, către unul sau altul: în urmă cu cîteva ani aveam, încă, aceste greutăți extraordinare, azi nu le mai avem, deci ce putem face azi decît să stăm liniștiți, să nu ne mai

neliniștim niciodată de nimic și totul să ne pară perfect? Desigur, colegii lui n-au părut să gîndească așa, dar el, maistrul, s-a crezut dator, ca om mai bătrîn, să amintească și despre această latură a problemei, numai așa, în treacăt, și ca o chestiune de care ar urma să se ferească ei cu toții, pînă acum nefind nici un motiv de îngrijorare în acest sens. Dovada cea mai bună: oamenii nu stau să-și admire trecutele succese, ci se străduiesc și muncesc cu nădejde iar planul și-l îndeplinesc, matematic, cu depășiri de cel puțin zece la sută. O cifră de producție, desigur, dar nu numai atît, ci un fapt care ar implica o discuție întreagă despre conștiință, datorie, răspundere și înalt patriotism, în fond despre o reală și temeinică educație politică.

Mai mult: educația politică implică, aici, la Combinatul de cauciuc Pitești, ca un semn al temeiniciei ei, *autoeducarea*. Capacitatea oamenilor de a scruta atent o realitate, de a ști să o interpreteze, să formuleze observații și concluzii care, prin chiar modul cum sînt formulate, îi exprimă ca oameni, ca muncitori de încredere și comuniști adevărați. Erati Petrescu, de exemplu: are 23 de ani, este de fel din Pitești, și lucrează în combinat de la terminarea școlii profesionale, unde s-a calificat ca presor. «O meserie grea», spune, și pentru ca el, personal, să se perfecționeze în această meserie statul a făcut un efort trimițîndu-l la specializare în Italia. A stat cîteva luni și a revenit în țară dornic de lucru și de a arăta ce a învățat acolo. Dar, din cîte ne spunea, și din cîte a arătat chiar în cadrul dezbaterilor din secție, acolo n-a învățat numai ceea ce nu știa despre presă, ci și cîte ceva despre «viață». Cît timp a durat specializarea, mai multor muncitori li s-au închis porțile fabricii, rămîind șomeri. În fața unor asemenea scene, cărora le-a fost martor, cum ar fi putut să nu reamintescă colegilor lui ideea — pe care o știau, dar a simțit ei, așa, nevoia de a le-o reaminti și de-a le-o argumenta cu propria-i experiență — că statul nostru asigură fiecăruia un loc de muncă și fiecăruia, la rîndul lui, îi revine datoria de a demonstra că este demn de această încredere? «Dacă vrei, continuă Erati Petrescu, în condițiile acestea, între noi și stat se realizează chiar o relație afectivă... Exigențele, mai ales calitative, cărora li se autosubordonează fiecare dintre noi, duc la ceea ce mie îmi place să spun și să cred că este *patriotismul la locul de muncă*».

RADU MIRCEA ■

flacara

«FLACĂRA» nu ia în considerare scrisorile anonime. Scrieți-ne cât mai concis și nu uitați să vă iscăliți.

la dispoziția dumneavoastră

Am citit cu explicabilă emoție și indignare articolul semnat de co-citadinul meu Alexandru Filipașcu în numărul 12/1976 al revistei. Spun «cu emoție», deoarece este primul sentiment pe care îl poți încerca atunci când îți se vorbește despre ceva ce numai țara ta are; și spun «cu indignare», deoarece, de asemenea, este un sentiment explicabil în momentul când un «călcător în străchină» — în speță numitul S. Savin — în numele unor principii aplicate brambura (a se citi: fără discernământ!), vestește munca și strădaniile — nu întotdeauna sprijinite așa cum trebuie de către cei în drept — ale unor oameni într-adevăr iubitori de țară, grijulii pentru tot ce se cheamă ROMÂNIA. Imi amintesc, nu îndeajuns de exact în ce, dar am citit într-o revistă că o mare autostradă dintr-o țară a fost deviată, la construcție, pe o bună porțiune, pentru a se cruța un copac în care își avea cuibul o familie de vulturi pe cale de dispariție. M-aș bucura dacă revista FLACĂRA ar susține și în continuare o campanie concretă de ocrotire a naturii — problemă atât de vitală lumii în care trăim. (Tudor Ionescu, Cluj-Napoca)

Din anul 1930 și până în 1951 am fost angajat ca om de serviciu la Sfatul popular al comunei Vișoara, județul Teleorman, de unde nu pot obține — acum, la 75 de ani — nici un fel de adeverință din care să rezulte anii de vechime, adică 21 de ani numai la această unitate. Solicitând Consiliului popular al comunei Vișoara o adeverință în acest sens, tovarășul președinte mi-a spus că nu-mi poate elibera, întrucât arhiva din acea vreme s-a distrus demult; m-a învățat însă să adun câte o declarație de la 3 martori care să arate că am fost în serviciu în acea perioadă. Am luat aceste trei declarații, am întocmit dosarul de pensionare cu cele indicate de tovarășul președinte, iar dînsul mi-a spus să aștept liniștit, că mi se va rezolva situația: acestea se întimplau în toamna anului 1975. Am tot așteptat de atunci și, văzînd că nu-mi vine nici un răspuns, m-am dus la dînsul să-l întreb, dar mi-a spus că nu-și aminteste de dosar, apoi că l-a pierdut probabil...!? Mă întreb, dragi tovarășii, cum este posibil ca după o muncă de 21 de ani, aflat la vîrsta pe care o am, să mi se «piardă» dosarul de pensionare cu toate actele necesare. V-am scris în speranța că astfel cei în drept vor lua măsurile necesare pentru a mi se face dreptate. (Florea Pirișteanu, Vișoara, Teleorman)

Am citit în nr. 12 al revistei despre modul inuman în care niște «oameni» se pricep să strice tot ceea ce medicii încearcă, luptă să salveze. Despre necazul, mai exact, al tovarășului Marin Camen, internat în pavilionul IV al Institutului clinic de fiziologie-București. Sînt indignată: eu îl cunosc pe nea Marin, am stat două luni în pavilionul IV și vă spun că, poate, una dintre puținele raze de lumină ale acestui bolnav au rămas vizitele făcute la spital de familie, rude și prieteni. Aș vrea ca prin intermediul revistei să aflu că sînt alături de dumnealui și sper că nu el va fi transferat din spital, ci acel lamandî, portarul venit parcă dintr-o junglă și uitînd să-și lase acolo apucăturile de sălbatic. (Georgeta Ștefan, Căzănești, Ialomița)

Cu mare bucurie am citit în revista FLACĂRA din 20 martie a.c. articolul «Pe cînd a din a». Aproape în unanimitate personalitățile competente consideră justă și necesară revenirea la regulile ortografice din 25 mai 1932 ale Academiei Române, reclamînd urgența reparare a erorilor de la 1 aprilie 1954, cînd s-a renunțat la a din a. Motivele de mai sus pledează și pentru renunțarea la «sint» și «sintem». Mulți dintre noi pronunțăm în continuare sunt și suntem. O altă problemă cred că ar fi și necesitatea revenirii la apostrof, pentru care s-au adus argumente. (Nicolae Iordăchescu, București)

Mă numesc Echișceli Vasile, din Brașov. și m-am internat la Spitalul de boli interne din Șimleu Silvaniei, condus de dr. Ioan Pușcas, în stare gravă după două operații de ulcer (rezechțiile neputîndu-mi-se face din cauza sănătății precare. La internare, diagnosticul a fost: ulcer gastric gigant, de 4x5 cm., deci un caz ieșit din comun, avînd în vedere și vîrsta mea de 63 ani. După tratamentul aplicat m-am externat la 30 ianuarie 1976 complet vindecat. În prezent fac grădinarit și alte treburi pe lîngă casă și am cîștigat 11 kilograme în greutate. Aduc pe această cale prinosul meu de recunoștință acestui medic de excepție, precum și întregului său colectiv.

Vă trimit această fotografie pe care am făcut-o în Pitești, impresionat de frumoasa

clădire a noului hotel de aici — un plus de valoare estetică adăugat centrului urban. (Nicolae T., București)

Noi, muncitorii din satul Vodnic, comuna Lupac, județul Caraș Severin, vă aducem la cunoștință un necaz al nostru, poate că astfel cei în drept vor lua măsurile ce se cuvin. Lucrăm la uzină, în Reșița, și avem un autobuz care ne transportă de la domiciliu la muncă, și invers. Acest autobuz ne-a transportat în trei schimburi, dar din data de 9 februarie anul curent a fost oprit în a ne mai transporta în schimbul de noapte, pe bază că nu îndeplinim numărul corespunzător. Un autobuz are 28 de locuri, noi sîntem 3 schimburi, deci ar trebui să fim 84, noi sîntem însă numai 68, deci mai puțin cu 16. Am spus acest lucru și conducerii combinatului nostru și conducerii I.T.A., să completeze cu particulari restul de locuri, ar ieși absolut rentabil astfel, dar nimeni nu vrea să ne audă! (În numele unui grup de muncitori semnează Nicolae lancea)

Auzind că la cooperativa «Deservirea» din strada Gabroveni nr. 29 se va înființa un curs de cosmetică, am mers la sediul acesteia pentru a ne înscrie. Am plătit taxa necesară de 250 lei, urmînd ca la data de 16 martie să începem cursul. Iată însă că după mai multe amînări. Sîntem în situația că acest curs nu se poate ține, motivele fiind ba numărul mic de tînere înscrise, proasta publicitate făcută acestui curs, ba că personalul de predare a lecțiilor este cînd un medic veterinar (?!), cînd o farmacistă care își declină ea însăși competența. Probabil că vom primi banii înapoi, ne întristează însă acest mod de a fi purtate pe drumuri. Oare președintele cooperativei «Deservirea» cunoaște această stare de fapt? (Rodica Cristescu și Elisabeta Ionescu, București)

După cum am citit în presă, localitatea Poiana Sărată din județul Bacău a fost declarată stațiune balneoclimaterică. Lăudabilă inițiativă, locurile sînt într-adevăr foarte frumoase, posibilitățile de tratament favorabile. Există însă și unele aspecte mai puțin plăcute, datorate neglijenței cred, și anume în curtea căminului cultural s-au plantat niște pomi, dar au fost rupți de vitele unor cetățeni lăsate de capul lor aici toată vara; la circa 300 metri de cămin există un teren viran plin de gunoaie, care infestază aerul. Consider că este absolută nevoie să se ia urgente măsuri pentru a îndepărta aceste aspecte. (Mioara Săndulescu, Pitești)

În urma apariției în revista «FLACĂRA», numărul 13 din 3 aprilie 1976, a fotocriticii din pagina «Flacăra la dispoziția dumneavoastră» care arăta că pe strada Izvorul Crișului din cartierul Berceni din Capitală se află un obiect «straniu» care poluează frumusețea peisajului din zona acestor blocuri. Vă informăm cu satisfacție că această critică și-a atins ținta: la numai șapte zile de la data

apariției, misteriosul obiect a fost «luat pe sus» și dus, pesemne, acolo unde li era locul. Vă mulțumim pentru ajutorul dat. (N. Tokacek, București)

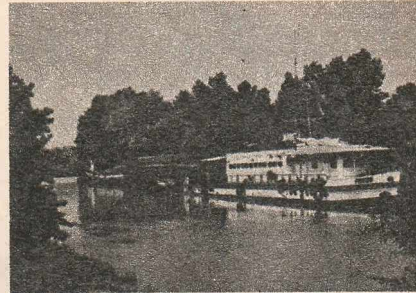
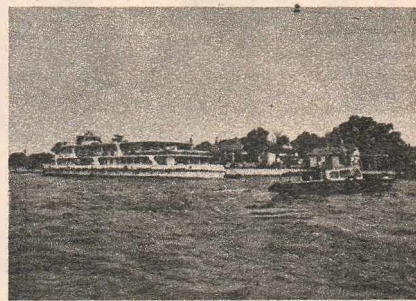
Primim din partea Fotbal Clubului «CORVINUL» din Hunedoara:

«În nr. 13/1086 din 3 aprilie al revistei Flacăra s-a publicat sesizarea tovarășului Romulus Roman de la C.S.-Hunedoara referitor la organizarea unei tombole la care unele bilete au fost greșit inseriate. Într-adevăr, în cursul lunii martie 1976 a fost organizată o tombolă, în urma căreia sumele încasate au fost depuse în contul clubului F.C.-Corvinul cu chitanța nr. 425 din 19 martie 1976. La difuzarea biletelor de tombolă nu s-a observat că un număr de 200 bilete au fost greșit inseriate. La sesizarea difuzorilor biletelor, acestea au fost retrase... Referitor la televizor, vă facem cunoscut că el a fost cîștigat cu biletul nr. 08620. Pînă în prezent nu s-a prezentat nimeni la F.C.-Corvinul să-l ridice. El se află la dispoziția cîștigătorului timp de 45 de zile. Dacă nu se prezintă nimeni, intră în patrimoniul Fotbal Clubului «CORVINUL». (Semnează Nicolae Tiu, președinte)

În orașul Cîmpulung Muscel există mai multe monumente păstrătoare ale unor vestigii sau obiceiuri ale trecutului. Unul dintre acestea este și un nuc secular, aflat în cartierul «Șubarilor», vestii pe meleagurile noastre, oameni care își transmiteau meseria din tată în fiu, pe bază de ucenicie și calfă, ținînd foarte mult la probitatea lor profesională. Investirea lucrătorilor cu titlul de «meșter subar» se făcea sub acest nuc. Directorul Muzeului orașenesc Cîmpulung, prof. dr. Flaminu Miru, a acordat o mare atenție acestui monument, precum și altora: nucul a fost plombat cu ciment acolo unde anii îl rosaseră, a fost sprîlînit să nu se prăbușească. Astăzi însă nucul zace la pămînt — la fel ca și alți pomi bătrîni din alte părți ale orașului. Consider că transformările sînt necesare, avem nevoie de noile construcții ce se ridică zilnic, cred însă că s-ar putea da o mai mare atenție păstrării acestor monumente vegetale, alături de greu de înlocuit. (Iord Dobrescu, Cîmpulung Muscel)

Dacă, înainte, transportul pe traseul 2 cu autobuzele I.T.A. din raza orașului Vălenii de Munte pînă în comuna Draja a aparținut I.G.L.-Vălenii, în urma noilor hotărîri acest traseu a fost preluat de Autobaza 6 călători Ploiești. Din acest moment, așadar, al trecerii traseului în exploatarea I.T.A., avem numai necazuri: șoferii s-au obișnuit să nu vină la prima cursă, cea care face legătura între Consiliul popular Draja și trenul cursă de persoane 3464, iar din pricina pierderii acestui tren întîrziem de multe ori de la serviciu — iar mulți dintre noi muncim în Ploiești. (În numele unui grup de 12 navești semnează Viorel Pais, comuna Draja județul Prahova)

Mă numesc Marcel Tomache și domiciliu în Bacău. În urma unei deplasări făcute la Tulcea am cumpărat și citeva ilustrate pentru a le trimite la cunoștință. Vă trimit și dumneavoastră două, nedumerit fiind de explicațiile ce le poartă pe verso. Pe prima ilustrată, de pildă, scrie: «Vase pescărești pe

Canalul Sf. Gheorghe» — cit de pescărești, puteți vedea și dumneavoastră; cea de-a doua poartă explicația următoare: «Vasul Muntenia în portul Crișan» — or, numele vasului e cu totul altul.

Primim din partea Direcției comerciale a județului Hunedoara: «În urma cercetării sesizării adresate revistei «FLACĂRA» de către Ioan Coșariu din Bîrcea Mare, s-au constatat următoarele... Sortimentul de mărfuri oferit spre vânzare este foarte redus, există o slabă preocupare

din partea lucrătorului gestionar pentru a asigura aprovizionarea chiar și în condițiile modeste pe care le oferă unitatea. Față de cele de mai sus am dispus următoarele măsuri: în perioada următoare vor începe lucrări de igienizare a unității, constînd din repararea pereților... Introducerea în vânzare a preparatelor de carne și a brînzeturilor; preambalarea în unitate a acestor produse... Pentru deficiențele constatate lucrătorul gestionar a fost sancționat cu «mustrare».

Într-una din aceste duminici, o mulțime de elevi ai Vulcanului au ieșit la muncă patriotică. Cu minciunile resfrînte, cu pantofii aruncați pe alee, mi-au umplut ochii și sufletul cu bucurie, cu proșpețimea vîrstei lor, cu entuziasmul cu care munceau cot la cot pentru primirea naturii. Pînă și bătrînii pareau mai tineri printre acești copii minunați. Erau însoțiți de dascălii lor. Ei bine, oamenii aceștia, cred, au dat fără voie o lecție de fals patriotism — veniseră la muncă îmbrăcați extrem de elegant, cu cravatele bine strînse pe gît — mă întrebam cum de nu se sufocă, era cald! — și, mai ales, cu pantofii lăcuți! (Gheorghe Popescu, Exploatarea minieră Vulcan, județul Hunedoara)

O bună parte dintre copiii orașului nostru — mă refer mai exact la cei domiciliați în «Cartierul funcționarilor» (străzile Voluntarilor, Șelari, Mătăsari etc.) frecventează școala de pe strada Mărășești. Pentru a ajunge la ea însă, în afară de faptul că este destul de departe, trebuie să traverseze și prin giratoriul de lîngă Spitalul de copii, ceea ce este un lucru periculos, fiind expuși la accidente. Mai există o școală, școala nr. 4, mai aproape, și la ea se ajunge pe căi mai accesibile, nu știm însă cine a făcut repararea copiilor noștri astfel încît la această școală ei nu au acces. Cred că este o situație arbitrară, care ar trebui să dea de gîndit forurilor în drept. (Afrodita Surdeanu, Arad)

La fel ca și în alte orașe ale patriei noastre, și la noi, în Hațeg, continuă să se înalțe numeroase blocuri de locuit. Astfel, în noul cartier al orașului, peste 20 de blocuri s-au construit numai în ultimii ani, aici locuind peste 2.500 oameni. Ceea ce însă m-a determinat să vă scriu este faptul că în întreg acest cartier nou nu există încă nici un magazin de desfacere a produselor alimentare sau industriale, locuitorii de aici fiind nevoiți să se deplaseze la distanțe destul de mari pentru orice fleac de cumpăratură. (Nicu Sbușchea, Hațeg)

Din partea Consiliului popular al municipiului Tg. Jiu:

«Urmare scrisorilor... prin care sesizați că numiții Berceanu Vică și Vica din Tg. Jiu, str. 23 August nr. 8 nu sînt angajați în cîmpul muncii, sînt consumatori de băuturi alcoolice și nu asigură celor trei minori condițiile necesare de trai și o educație corespunzătoare, vă comunicăm că cele relatate sînt reale. Respectivii au fost invitați la colectivul obștesc de pe lîngă Comitetul Executiv al Consiliului popular municipal Tg. Jiu... atrăgîndu-li-se atenția de a-și îndrepta comportarea și a asigura condițiile necesare de creștere și educare pentru cei trei copii minori. Totodată li s-a pus în vedere că dacă nu-și vor corecta lipsurile și nu vor dovedi preocupare pentru creșterea, educarea și îngrijirea minorilor, vor fi deczuți din drepturile părintești, iar copiii vor fi internați în instituții de ocrotire».

POȘTA REDACȚIEI

Mircea Bărbulescu — București. Consiliul popular al sectorului 5, căruia ne-am adresat, ne-a informat că situația locativă a Eufrosinei Capelca Manoliu s-a rezolvat, atribuindu-i spațiul locativ din strada Lăloșul nr. 20. ● Marinela Porojnicu — Iași. Dumneavoastră ați fost școlarizat de către întreprinderea utilaje piese de schimb și reparații-iași și aveți obligația, ca după satisfacerea stagiului militar, să vă reîntoarceți la întreprindere. Neprezentîndu-vă, trebuie să suportați cheltuielile de școlarizare. ● Stana Stan — comuna Buzzești, județul Argeș. Nu întruniți condițiile necesare, conform actelor normative în vigoare, pentru a putea fi înscrisă la pensie, pentru că nu ați lucrat efectiv în C.A.P. Totuși, conducerea cooperativei — ținînd seama de situația dumneavoastră materială — v-a acordat un ajutor în produse agricole și v-a lăsat lotul în folosință conform statutului cooperativei agricole de producție. ● Mariana Bodea — Craiova. Ne cereți sprijin ca familia dumneavoastră să nu fie evacuată din casă. Dar nu ne-ați scris cine vrea să vă evacueze și mai ales de ce?! Reveniți. ● Grup de cadre de la Institutul medico-farmacologic Iași. Nu putem lua în considerare sesizarea dumneavoastră pentru că nu ați semnat-o. ● Natalia Holici — Suceava. Doctorului Constantin Băcanu îi puteți scrie pe adresa: București, sectorul 1, str. Biserica Amzei nr. 2-3, apartament 34.

MARGA NEDELEA ■

Mircea Roibu nu va uita niciodată ziua de 22 aprilie 1962. În dimineața acelei zile, forma primei elice mari românești pentru cargourile de 4 500 tdw fusese terminată. Peste aproximativ zece ore urma să înceapă turnarea. Dar un miez de ciment a cărui elaborare durase vreo două săptămâni s-a spart, din întâmplare, în cleștele unei macarale. Turnarea devenea, astfel, imposibilă. Atunci, zice Mircea Roibu, a simțit că i se moaie așa, dintr-o dată, mâinile, și parcă ar fi vrut să moară.

«N-AVEM SPECIALIȘTI» SPUNEAU SPECIALIȘTII

Este de fel din Reșița și a lucrat acolo, o vreme, la oțelăria electrică. Armata a făcut-o la marină. Atunci a cunoscut-o pe soția sa, Irina, pe care a urmat-o apoi, stabilindu-se în urmă cu 17 ani la Galați. Aici a venit direct la turnătorie, zice. M-a adus un director. Mai e și cite un ceas bun pe lumea asta, și directorul de atunci al șantierului, auzind că am lucrat la Reșița, m-a achiziționat dintr-un foc. Cum a plecat el au început însă necazurile.

Pe vremea aceea, se știe, elicele pentru cargourile de 4 500 tdw se aduceau din import. Odată au fost aduse 11 și depozitate pe dig. Nouă dintre ele aveau fisuri în pale. Șantierul rămăsese fără elice. De ce n-am încerca să le facem noi?, și-a zis Mircea Roibu, șeful atelierului de turnătorie din S.N.G. Un studiu aflat și azi la biblioteca șantierului și aparținând unui institut de cercetări bucureștean, luând în vedere această propunere, conchisese: «Datorită faptului că nu avem specialiști și nici experiență în țară în fabricarea elicelor, e preferabil să se importe».

«N-avem specialiști», spuneau specialiștii.

«N-avem specialiști», repetaseră și muncitorii atelierului de turnătorie, cu altă inflexiune în glas. Hotărâseră deja ce au de făcut. Erau meseriași buni, care știau și prețul vorbeii. Și ei au spus, atunci, că se poate, în ciuda celor «cu semnăturile», care-l luaseră pe nu în brațe și-l țineau temeinic, să nu le scape. Domne, se înfurie și azi Mircea Roibu, există printre noi oameni de o comoditate năprasnică... Doi oameni i-au înțeles: directorul tehnic, Gelu Kahu, azi director general al Centralei navale, și inginerul șef al șantierului. Ei le-au dat aprobările. Și au știut cui să le dea. Acestor muncitori care au făcut atunci, în bună măsură, și muncă de cercetare, punând la bătaie nu numai experiența lor, dar și o mare putere de a intui compoziția unor aliaje admisibile de beneficiari. A fost o muncă titanică. Intraseră singuri în încurcătura aceasta și trebuia să găsească, tot singuri, o ieșire. De două mii de ori au crezut că au rezolvat, și tot de atâtea ori se înghețaseră. Simțeau că li se subțiază nervii, dar o luau, închizând ochii și respirând adânc, de la capăt. Celor două mii de probe făcute în toate laboratoarele Galațiului în căutarea aliajului adecvat le-a urmat încă una, care era chiar soluția îndelung căutată. Sisif așezase, în sfârșit, piatra în creștetul muntelui! Nici n-au prea mai avut puterea să se bucure, mărturisește Mircea Roibu. Așa se face că turnarea primei elice mari de navă i-a găsit pe oameni puțin oboșiți. Iar atunci când au trecut la lucru și când li s-a rupt și miezul acela blestemat de ciment, care dădea totul peste cap, amintind și dându-le ocazia încă o dată neîncrezătorilor să zîmbească, oamenii au simțit că le fuge pământul de sub picioare. Nu le ceruse nimeni să facă elice mari. Singuri intraseră în toată povestea aceasta. Și la urma urmei, și-au zis, ce, noi facem aici vreo bombă? Sare ceva în aer? Materialul costă 260 000 de lei. Dacă va fi să-l pierdem, o să-l plătim cu toții. Erau 30. Ambiția, una singură.

În locul miezului de ciment spart au făcut altul, în grabă, din nisip, silicat de sodiu și bioxid de carbon. Când au început să toarne în clinurile lui materialul încins, a crăpat însă și acesta. Acum situația era chiar disperată. Puteau să lase totul baltă și să plece acasă, să doarmă fiecare cum poate și, eventual, a doua zi să vină să-și dea demisia. Pe Mircea Roibu deja îl chemase directorul general de atunci al șantierului și-l luase în primire de la ușă: «Ce te-ai apucat, mă, tu, să faci acolo?»

Acasă nu s-au dus însă decât după trei zile și trei nopți. Fisurile care apăruseră au fost plombate cu materiale refractare ținute, zece de ore în șir, cu mâinile. Oamenii simțeau că le-au ieșit vanele prin piele, dar de văzut nu prea mai vedeau. În hala turnătoriei plutea o ceață deasă prin care orbăceau lovindu-se unul de altul. Nu

prevăzuseră că vor avea o vaporizare atât de mare de zinc. Mai expus decât ceilalți, care lucrau jos, macaragiul Nicolae Buliga s-a intoxicat și i-a venit rău pe manetele mașinii, trebuind să fie dus de urgență la spital. Cine să se mai urce acolo, pe podul rulant, să pătească la fel? S-a oferit totuși un voluntar, Leon Vrînceanu, și oamenii și-au văzut mai departe de treabă, lac de sudoare, cu țimbelele jilave, ștergându-și din când în când cu palmele apa aceea sărată care li se lăsa de pe frunte pe ochii înroșiți de nesomn.

«Ce a ieșit a fost un mastodont. Am mers cu 40 de milimetri adaos pe pale, când media pe plan mondial e de 8 milimetri. Ce era să facem?, ridică din umeri Mircea Roibu. Era măsura noastră de prevedere... Și-apoi, n-avea cine să se supere de asta: ne făcusem nouă înșine de lucru; urma să avem mai multă bătaie de cap la finisare. Atita tot».

TELEGRAME DIN RIO DE JANEIRO, DIN NEW-YORK...

Elicea e cea mai complicată piesă, din punct de vedere geometric, a unei nave. Ea nu-l lasă constructorului posibilitatea nici unei linii drepte între două puncte. Este o continuă suprafață curbă, care trece pe nesimțite dintr-un plan în altul. O elice se lucrează deci ca o bijuterie. Ea cere, după cum spune Mircea Roibu, perfecțiune în meserie și răbdare de inger. O elice, mai spune șeful atelierului turnătorie din S.N.G., este grozavă nu pentru că-i mare și are palele asemeni petalelor unui trandafir, ci

pentru că rezistă, pentru că e destul de tare spre a sparge încontinuu zidul de apă și a trage după ea corpul navei. Elicea este singura piesă a navei permanent vulnerabilă. Pentru că ea rămâne în afară, expusă întotdeauna unui impact brutal la o acostare în condiții mai puțin favorabile, la manevre greșite; reciproc, stâncile ascunse pot fi o altă primejdie. În toate aceste cazuri, o elice bună nu trebuie să se rupă; cel mult își poate strica forma, își poate îndoi vreo pală astfel încât, adusă în cel mai apropiat port, să poată fi reparată. În afară de această calitate, ea trebuie să o mai aibă și pe aceea de a suporta coroziunea apei de mare fără a-și pierde din greutate sub acțiunea curentilor galvanici. O asemenea proprietate a unei elice durează, în medie, cam 30 de ani, atât cât se întinde și viața unei nave, dealtfel.

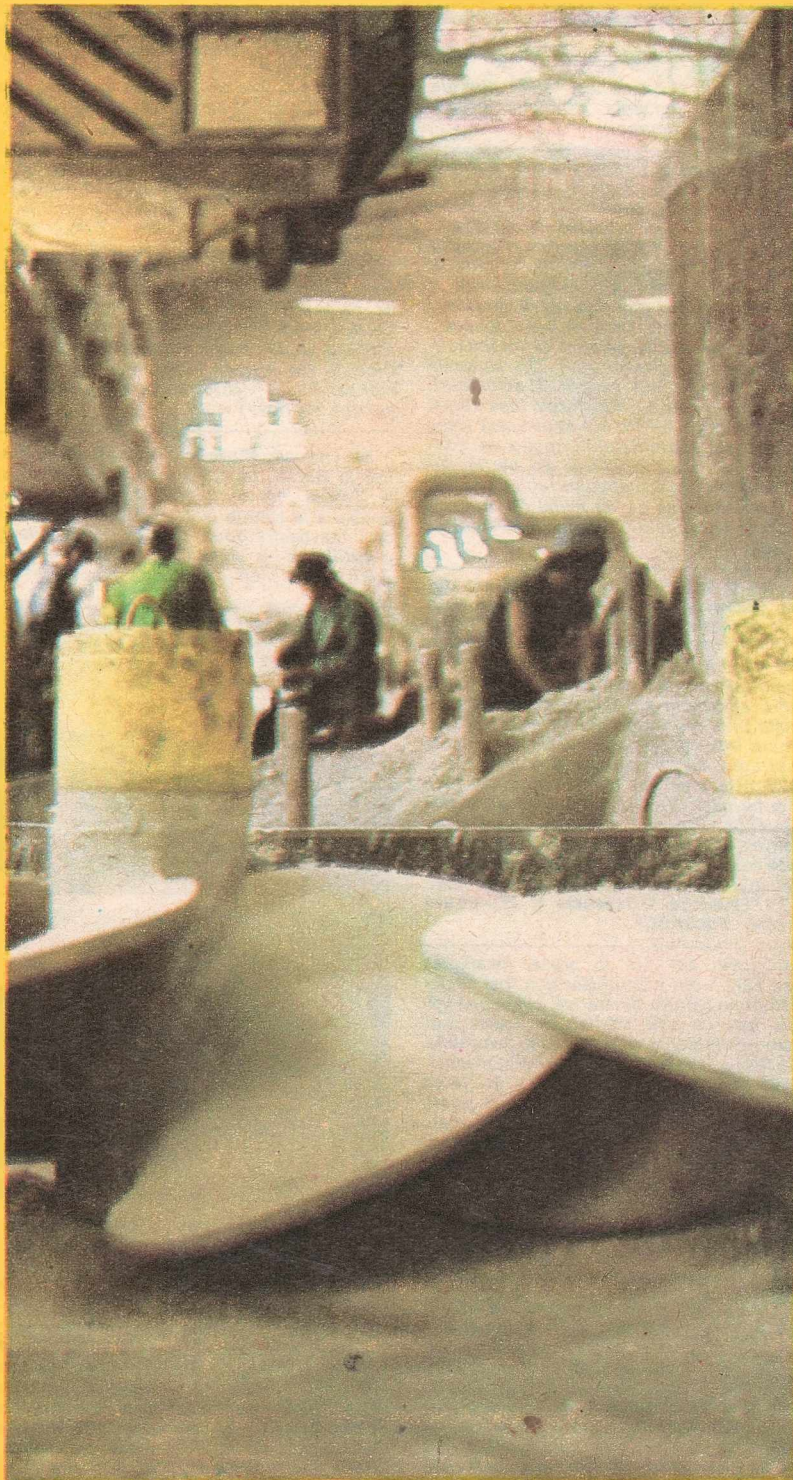
Ținând cont de acestea, poate că este de înțeles de ce în urmă cu 14 ani NAVROM-ul n-a vrut să monteze la cargoul «Oradea» elicea turnată, ca în urma unei nașteri grele, în atelierul de turnătorie al S.N.G. S-a găsit însă și atunci un om care a luat «pe barba lui» această răspundere. Căpitanul vasului, care fusese de acord cu această idee, a fost nevoit să dea «în scris». Și a dat. De atunci elicea a trecut prin mai multe mări și oceane, s-a odihnit în zeci de porturi ale lumii și pretutindeni s-a comportat bine. Din când în când căpitanul trimite constructorilor gălățeni cite o telegramă — din Rio de Janeiro, din New-York — comunicându-le acest lucru și adresându-le felicitări și spor, mai departe, la treabă.

Dar în treaba aceasta nu mai sînt implicați doar lucrătorii atelierului din S.N.G., ci, începînd din vara anului trecut, sînt implicați cu toții. Oamenii lui Mircea Roibu au făcut o potecă într-o junglă, atîta tot, deși asta se mai poate numi că au făcut imposibilul. Drumul mare, larg și neted, nu mai puteau să-l facă ei. Statul a preluat inițiativa lor și hotărîrea aceasta s-a materializat într-o investiție republicană. Investiția se numește I.N.E.T.O.F. Adică întreprinderea navală de elice, piese turnate din metale neferoase, piese turnate și forjate din oțel. Cit despre faptul că ideea construirii unei asemenea întreprinderi li se datorează, în bună măsură, personal, și că ea conținea pe experiența lor, muncitorii atelierului de turnătorie din S.N.G. își permit să fie modești numai prin scurtimea comentariului: «Da».

UN NUME PENTRU MAI TÎRZIU: I.N.E.T.O.F.

Deocamdată, un șantier. Lucrările au început la mijlocul anului 1975, pe un teren aflat în vecinătatea S.N.G. De fapt, nu un teren, ci o baltă. Anul trecut au scos stuful, au scos mîlul, au scos apa. Și tot atunci au trecut la baterea piloților pentru atelierul de forjă. Inginerul Silviu Teodorescu, șeful serviciului plan-dezvoltare al viitoarei întreprinderi, îmi spune că lucrările au continuat anul acesta mulțumitor pentru ei, pentru beneficiari. «În toate iernile cînta

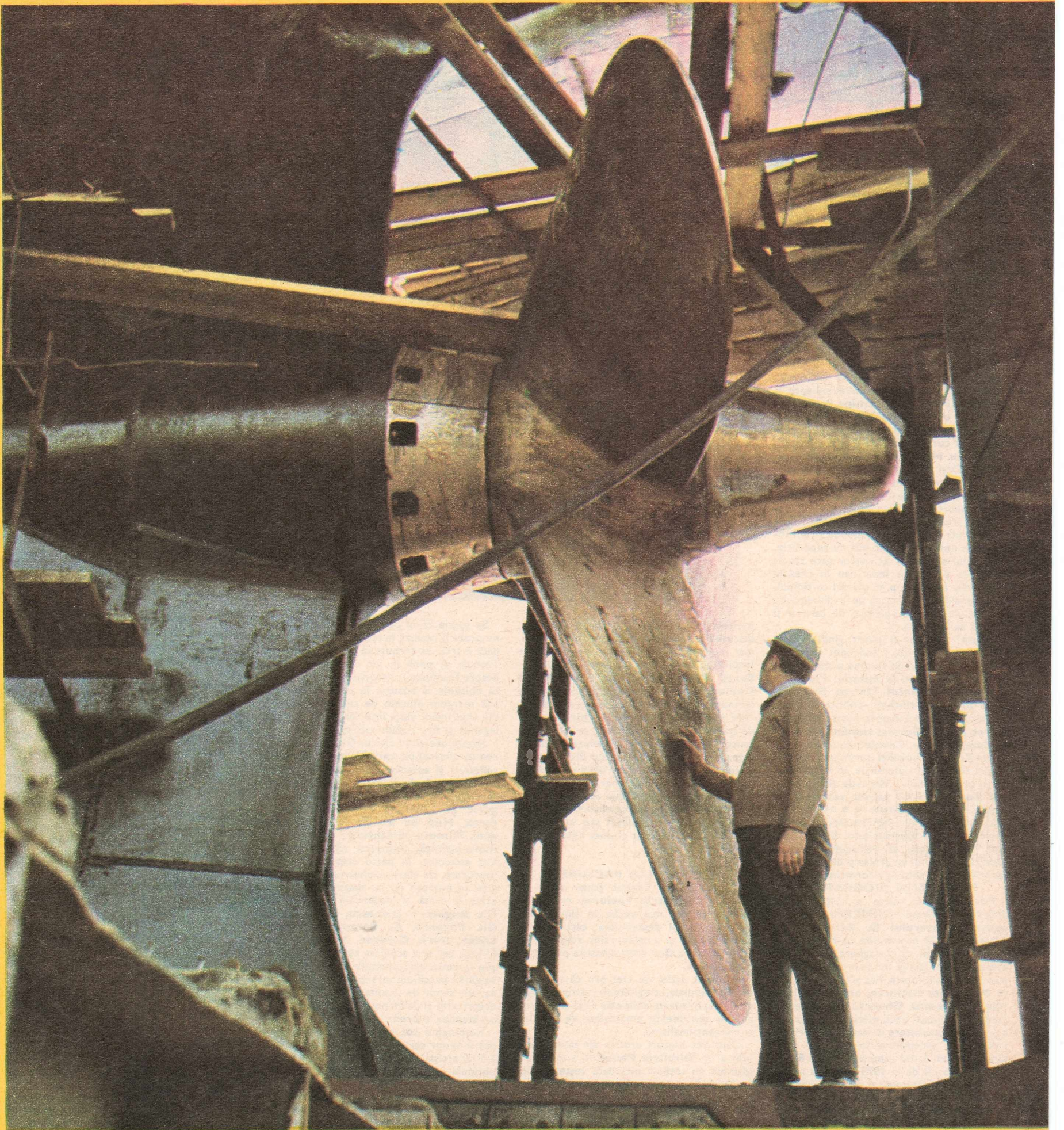
UN COLECTIV DE LEOPARZI

ȘI ELICEA MARE, NAVALĂ, ROMÂNEASCĂ SAU LUPTA CU IMPOSIBILUL

lumea: e primăvară în ianuarie. Anul ăsta ne-a cam zăpăcit cu frigul, să recunoaștem. Putea să se facă mai mult, deși nemulțumiți nu putem fi nici de ce s-a făcut: din planul pe primul trimestru, de 10 milioane la lucrările de construcții-montaj, s-au realizat 11,5 milioane. Se lucrează deci în avans».

Șantierul propriu-zis, deloc spectaculos. Cîteva zeci de sonete înfundînd pilonii în pămîntul umed, care-i înghite lacom, fundațiile ridicare deocamdată în aer și cîteva zeci de camioane grele care vin și lasă un pămînt alb, dens, umplînd golul dintre zidurile acestea de beton. Unul dintre șoferi, Constantin Vlase, lucrător vechi al Trustului de construcții industriale Galați, îmi spune că șantierul acesta înseamnă mai mult decît oricare altul pentru el: viitoarea întreprindere va impune și deza-

fectarea câtorva case din jur, iar una e chiar a lui. O casuță veche, bătrânească, la care va trebui să reșune pentru a se muta la bloc. Nimic rau în asta, spune, tot îl bătea la cap soția să vîndă și să-și cumpere un apartament, cu calorifer și apă caldă, unde ea, ca gospodină, ar avea mai puțin de muncit...

«FĂ, ROIBULE, UN REFERAT, ȘI ÎN CINCI MINUTE ȚI-L APROBĂM»

I.N.E.T.O.F. Faptul că se construiește o asemenea fabrică se datorează, după cum spuneam, experienței cîștigate la atelierul de turnătorie din S.N.G., o experiență care se continuă și se îmbogățește. «Pot să afirm, și chiar afirmă Mircea Roibu, că noi ne găsim cu atelierul nostru, așa, destul de mic

și urît cum arată, la nivelul mediu mondial în fabricarea de elice și putem concura, de acum încolo, cu orice firmă. Am realizat, de exemplu, aliaje neferoase cu o rezistență la rupere de 73 kilograme pe milimetru pătrat, deci întru totul comparabilă cu rezistența oțelurilor speciale. Asta e o performanță!»

Reducerea importurilor de elice navale echivalează, aflu, cu costul a trei cargouri de 4 500 tdw. Și nimeni, mai spun o dată, nu le-a cerut acestor oameni să facă elice. Le-au făcut ei, dintr-o mare ambiție și dintr-un înalt patriotism. Și au avut de luptat nu numai cu un domeniu tehnic neexplorat pînă atunci, dar și cu inerția și cu lipsa de curaj profesională a unora. La fabricarea elicei de 7 500 tdw au fost aproape tot atît de multe discuții cît și la cea de

4 500. Apoi lucrurile s-au schimbat brusc. Actuala conducere, spun muncitorii atelierului, gîndește cu totul altfel. Pragul elicelor de 15 000 și de 18 500 tdw a fost trecut destul de ușor. Directorul general și directorul tehnic al Centralei, inginerii Gelu Kahu și Gheorghe Catrinescu, precum și directorul general al Șantierului naval, inginer Ion Dașoveanu, au fost extrem de binevoitori. «M-am dus la dînsii, îmi spunea Mircea Roibu, și le-am explicat așa, verbal, că noi vrem să facem o elice mai mare. Dîșii au ținut un consiliu, apoi au zis: fă, Roibule, un referat, și în cinci minute ți-l aprobăm. Și chiar mi l-au aprobat. Ei, pîi să nu-ți vină să lucrezi și să nu-ți vină să iubești oamenii așa?»

«Am vrea să ne arătăm o recunoștință: în toată povestea aceasta cu elicele, dacă nu erau cei de la partid, de mai multe ori

ni s-ar fi găsit poate motive pentru desfacerea contractelor de muncă!»

Crearea primelor elice mari, navale, românești, a fost — după cum se vede — dramatică. Dar nu numai pentru că în atelierul din Șantierul naval Galați — unde lucrează, se spune, unul dintre cei mai buni turnători-formatori din lume — s-au turnat și statui, chiar în mișcarea lor continuă, în rotirea elicelor care au frămîntat apele altor mări și oceane, se întrevede, parcă, acea neclintire grea a artei, a purității idelii și a emblemei unor mari vocații. Vocație de constructori de elice a unui «colectiv de leoparzi»: Mircea Roibu, Ene Dumitru, Dumitru Teodoru, Vasile Constantin, Nicolae Miron, Gabriel Ene, Vasile Păun, Iftică Ene.

DUMITRU ELIADE ■
Fotografii de
RADU CONSTANTINESCU ■

LUCIDITATEA HIMERELOR

Această încercare de eseu are un punct de plecare sentimental și un altul mai elaborat și oarecum teoretic.

Punctul de plecare sentimental îl pot enunța astfel, conștient fiind de frazarea lui poetică aproape: într-o noapte de aprilie, din alt an, dar sub același firmament de cobalt, am văzut, la miezul nopții, pe umărul stîng al Gigantului lui Paciurea din Parcul libertății: doi fluturi, puri, nemîșcați, visînd cerul. Punctul de vedere (nu de specialist, dar de prieten al artei) mai elaborat, și oarecum teoretic, pornește dintr-o mai veche convingere a semnatarului acestor simple sintagme tipografice și anume aceea că **Dimitrie Paciurea**, primul mare sculptor român, cel ce a deschis, înainte de Brâncuși, prima fereastră spre universalitate a sculpturii românești, rămîne, încă, dacă nu chiar un nedreptățit, în orice caz un mare amînat al norocului și succesului, așa cum au mai fost și **I. Heliade Rădulescu**, **Macedonski**, **Andreescu**, **Ion Mincu**, **Dan Botta**.

Căci multora, și în timpul durerosei și exemplare existențe a lui **Dimitrie Paciurea** (coborîtor după tată din Pindul stînelor aromâne) cît și după aceea, li s-a părut, dintr-o comodă miopie ca și din îngustimea unui diagnostic pus cu superficialitate, că genialul anatomist al viselor care zac în blocul de piatră, în lemn sau în credula argilă trăia nu în timp, ci paralel cu timpul, că el consideră istoria ca pe o dimensiune a modelului nostru spiritual de care ar fi ținut să se lipsească.

Erroare! Cum ar fi putut gîndi și crea astfel tocmai cel ce a conceput ca într-o fascinată înșiruire de axiome și monologe trecute din viziune în materie: Proiectele pentru Monumentul Unirea Principatelor (pe care arlechinii politici ai epocii nu l-au realizat niciodată!), bustul lui **Spiru Haret**, bronzul **Gornist român** (aflat acum la Muzeul Militar Central din București), bustul **Zeul Războiului** (terminat în timpul primei conflagrații mondiale, în 1915), bustul în bronz al lui **I. Heliade Rădulescu**, acel **Zeu Pan** (gips patinat verde) ce ne trimite imediat cu gîndul la o zeitate tragică, ieșind parcă din paginile Daciei preistorice a lui **N. Densușianu**. Să încercăm deci, fără patimă, să rediscutăm statura adevărată a acestui saturnian și dificil uneori, dar atât de mare chirurg al formelor sculptate.

PROPOZIȚII BIOGRAFICE

Prin excelență carte a criticului de artă **Mircea Deac**: «**HIMERA**». **Viata și opera sculptorului D. Paciurea** (Ed. Albatros, 1970) putem afla, ca-ntr-o succesiune de imagini, ca la dagherotip, din vremea artistului (sumă nu doar a unor fertile insomnii de bibliotecă, dar și a lungi discuții cu **Margareta Paciurea**, nepoata sculptorului și **Doamna Ghenea**, fiica vitregă a artistului), putem deci, oricînd, întreprinde o precisă recunoaștere în viața de superioară liniaritate a excepționalului sculptor. Învățăm să învîm astfel suburbia **Ceaus Radu**, din **Bucureștii** de la 1873 unde s-a născut el, «în case de cărămidă și lemn, cu verande și foioare din scînduri și sticlă», ca fiu al lui **Alecu Paciurea**, funcționar comunal, și al **Ioanei Paciurea** (născută **Dumitrescu**), de fel din Dolj.

Reușim să ne aducem înaintea ochilor copilăria și adolescența lui **Dimitrie Paciurea**, pe care, ca elev la Școala de arte și meserii din Capitală, prin 1891 l-a descoperit, cu bucurie, **Vladimir Hegel**, polonez de origine, profesor de sculptură, îndrăzînd să evocăm, ca-ntr-o oglindă întoarsă, anii de studii încăpăținate al lui Paciurea, lungie după-amieze ploioase cînd bursierul român **Dimitrie Paciurea** rămînea ore întregi, concentrat ca înaintea unei operații, la un pas de sculpturile egiptene, de sarcofagele etrusce, sau înaintea lui **Pollux atletul de Phidias**. Mai putem să ni-l imaginăm pe «**Marele Mut**» (așa-i spuneau colegii de pe Sena lui Paciurea) rămînînd ore-ntregi, în picioare, descoperindu-se ca dinaintea unui miracol în fața extraordinarei statuii a lui **Balzac** semnată de **Rodin**, după cum, foarte bine, ni-l putem închipui plimbîndu-se

împreună cu **Petrașcu**, **Gabriel Popescu**, discutînd cu **Ernest Barlach**, luînd parte, mai mult tăcut și-nconjurat de-o aură de inspirație, la simpoziune unde străluciau: **Sextil Pușcariu**, **Șt. O. Iosif**, **Virgil Cioflec**, **Kimon Loghi** ș.a. După cum, de asemenea, ni-l putem, ca printr-o transformare temporală, evoca pe **Paciurea** iubind de trei ori și neîmplinindu-se, ori bolnav de cancer și continuînd să modeleze, să sculpteze, cu furie, cu mîndrie, cu disperare, ca și cum fiecare operă care ieșea din mîinile sale și-i purta numele n-ar fi fost altceva decît o repetiție generală a ceea ce urma să mai rămînă din el după ce mizeria fiziologică îl va copleși, căci sufletul său era spațiul interior și cutremurat al unei neîntreprinse căutări.

IUBIRILE LUI PACIUREA

Ca și **Orfeu Tracul** (chiar dacă nu știa asta) **Dimitrie Paciurea** credea că iubirea «ce mai veche în timp» fiind «prin ea însăși desăvîrșită», căci «mîntea oamenilor ca și a zeilor sînt stăpînite de iubire», spera să-și «rotunjească» personalitatea prin ea.

A sperat astfel de trei ori că va putea depăși bănuiala, stinghereala, surrogatul burghes și spovedania «oficială» falsă și de grup a unor sentimente emasculate de vorbărie și convenționalisme.

Cele trei esecuri erotice ale nevoii de a iubi a lui **Dimitrie Paciurea** s-au numit (dar ele nu trebuie niciodată vestejite nici de biografi, nici de admiratorii artistului): **Jeanine**, **Măriuca** (originară de pe Jii), **Marieta Cotescu**.

Dar nereușind în ordinea strictă a timpului și faptului de existență mecanic să rămînă, armonizînd, cu ele, în schimb — o presimțim, o înțelegem — artistul a putut să le eternizeze cu «aménité», cu acea bunătate generoasă și filozofică a marilor spirite de o benefică influență artistică asupra urmașilor, căci, dacă stăm și ne gîndim bine, ca și cum am explora tăcerea unei neori absolute a marelui sculptor, vom considera că **Paciurea** nu putea fi în dragoste un simplu partener convențional, fiindcă genul ce-l consuma, vedea nu atât femeia dintr-o statuie cît, mai ales, statuia dintr-o femeie.

PROFESORUL PACIUREA ȘI DISCIPOLII SĂI

Profesorul **Dimitrie Paciurea** credea și repeta cu superioară înverșunare, divulgînd în mod fericit, o concepție despre artă denotînd stadii intelectuale.

Se spune că el obișnuia să spună: «Arta nu poate fi realistă în sensul copierii exacte, dacă e artă. Ea trebuie să fie și imaginativă. Trebuie să pună în joc concepția noastră despre frumusețea naturii» și se mai spune că obișnuia să adauge, la cele de mai sus: «Să mergem dincolo de suprafața pietrei; să-i imprimăm viața interioară! Să depășim legenda și să-i redăm esența umană».

Aceste aserțiuni ale lui **Dimitrie Paciurea** (profetice) pe scara **Richter** a mișcărilor sufletești și estetice confirmate de piesele de rezistență ale oricărei eventuale retrospectivă **Paciurea**, precum: **Gigantul**, **Alegorie**, **Șt. Luchian**, **Lev Tolstoi**, **Cugețarea**, **Nud de femeie**, **Pan**, **Himera apei**, **Himera pămîntului**, **Himera**, **Himera-bufniță**, **Himera văzduhului**, au fost ascultate, în parte crezute, în parte practicate, de elevii profesorului **Paciurea**, care se numeau (și nu puțini dintre ei au atins o certă și necesită notorietate): **Gh. Anghel**, **I. Irimescu**, **Gh. Damian**, **Gh. Popescu**, **C. Baraschi**, **Romulus Ladea**, **Boris Caragea**, **V. Faltî** ș.a.). El însă, cel ce a sculptat numai nouăzeci de zile la «**Michelangelescul**» său **Gigant**, dar l-a gîndit în schimb ani și ani, pus, întotdeauna, un semn de egalitate între ce credea despre artă și ce formula în lemn sau piatră, ori stăbăla în bronz.

Respingînd tot ce produceau, marmelados și minor cei pe care-i depista, de îndată, a fi nu artiști, «ci funcționari ai artei», cum obișnuia să-i anatomizeze, profesorul **Dimitrie Paciurea** stă, așadar, ca un **Iar tutelar** deasupra unor sculptori de creație, elevi și emuli ai săi ca: **Ion Jalea**, **Gheorghe Anghel**, **Dar Irimescu**, **Boris Caragea** pe care i-a iubit și de care, desigur, și-a amintit, încă înainte de clipa de totală sinceritate a experienței scriind: «Las Academiei întreg sufletul meu și lucrările mele **Sfinxul** și **Zeul Războiului**, ca o mărturie vie de dragoste ce am avut-o pentru elevii mei și pentru școală».

Uneori prea strict în spiritul programei școlare, alteori pornit și intransigent, **Dimitrie Paciurea** era totuși un pedagog sever și personal, împrumutînd senzația că au datoriat să scoată cît mai mult, mereu mai mult din volumele, rezistențele, vultele pe care le minuiuau cu o știință mai mult sau mai puțin sentimentală.

PANOPLIE DE OPINII: PACIUREA

O perfecție «coincidență a contrariilor» a însoțit și însoțește modul de a fi, artistic vorbind, al lui **Dimitrie Paciurea**, titanul nu prea înalt, și cu ochii de un albastru

mineral, atît de asemănător turcoazelor orientale, în comentariile despre el, despre lucrările sale.

De pildă, dacă pentru regretatul **Petru Comarnescu**, **Paciurea** era «**Luchianul sculpturii noastre**» (deși eu mi-aș permite să-l văd mai de grabă ca pe un «**Andreescu al sculpturii noastre**») și saluta: «orice strădanie de a actualiza pe genialul creator», pentru **Oscar Han**, creatorul «**Himerelor**» merita ironizat, tratat de sus, iritat, așa după cum, dacă **N.M. Tonitza** l-a elogiat fără rezerve, sculptorița **Carmen Răchiteanu**, într-o meritorie, de altfel, monografie **Paciurea**, va vedea numai un punct de minimă rezistență a artistului în fața morbidității și alcoolului în crearea «**Himerelor**», afirmînd: «Concepția ce stă la baza acestor lucrări (a **Himerelor** — n.n.) reflectă criza grea în care se găsea artistul...» Mai există însă deasupra inciziilor nedrepte, rîndurile poetului **Adrian Maniu**, ca și solida construcție a lui **Mircea Deac**, în care se afirmă cu probitate, cu seriozitate (ieșind — ce bine! — din sfera impresionismului critic, asimilînd tradiția după ureche): «Dar poate mai mult decît oricare alt sculptor, **Paciurea** a intruchipat cadrul vieții artistice a primelor decenii ale secolului nostru, în trăsăturile sale caracteristice. Astfel, s-a format între **Paciurea** și timpul său, între artistul **Paciurea** și sculptura noastră, acordul esențial care califică pe acest martor lucid al realităților cotidiene ca pe marele sculptor al unei epocii». (op. cit. pag. 14).

ÎN LOC DE EPILOG

Modesta noastră încercare de eseu nu ține decît să repete că sculptorul român **Dimitrie Paciurea**, cel care prin «**Himerelor**» sale a făcut materia să gîndească, deși n-a avut parte, în toată viața sa, de nici măcar o singură expoziție personală, n-a rămas doar printr-o simplă viziune artistică amendabilă ca o teorie matematică, el punînd în evidență, cu geniu, un mod de a fi în lume prin artă, un mod de a rămîne prin iluminare invulnerabilă și necoruptă de timp, printr-un dureros, dar personal, limbaj plastic, asemănător modulațiilor de neuitat ale unei voci în parte de eter, în parte de țărîină.

Fără să înălțămizeze neapărat, orice sculptură semnată **Paciurea** mișcă oricînd căci, dacă **Brâncuși**, protagonistul unei teribile cariere internaționale, este **Marele Maestru** al Abstractizării unde și crepusculului de viață, căci el, asemenea lui **Spinoza**, știa și putea să reducă, uimitor, viața la suprafețe, linii, corpuri geometrice și să surprindă din pasăre ideea de zbor, într-un cuvînt ideea, într-o ecuație care, tradusă, devine pe înțelesul tuturor, **Paciurea** e marelui artist al sentimentelor, al simbolurilor, al intențiilor exprimînd ieșirea din contingent, fie și numai pe jumătate.

Iar tentația sa către tăcere s-ar cere privită și reconsiderată mai mult ca pregătirea unui discurs despre visul văzut ca punct de plecare a unei experiențe ce ne poate readuce — de la sfîrșit înspre început — în realitate.

Ieșind din fenomenele imaginației speculative, dar și din lada de zestre a basmului popular românesc, granitele cele mai de sus ale artei lui **Dimitrie Paciurea** te fac să te gîndești la el ca la un **Meșter Manole** condamnîndu-și fericirea personală să se retragă și să dispară în munca de atelier ca într-un zid medieval. E oare absurd să gîndim astfel? E oare neimportant faptul că **Dimitrie Paciurea** era sculptor român? Nu. Să ne gîndim la **Mina**, la bronzul acela reprezentînd o mină crispată, în prima clipă în care o privești: omenescă, în a doua exalînd o senzație de taină rituală. E, trebuie să v-o amintiți, o mină crispată, parcă zbătîndu-se să atingă — nimic nu e în ea distant, neomenesc — ceva de neatins, dar care merită încercat a fi atins.

Unii au văzut în ea **Mina** lui **Enescu**. Mie îmi place să văd în ea chiar **Mina** lui **Paciurea** făcînd **Himera apei** să iasă din toate rîurile și fluviile României spre a ne anunța că ele curg în sensul eternității.

DAN MUTAȘCU

Acolo unde începe Valea Bujorenei, ca un diapazon de păduri vibrând între clopoțele dealurilor, la un pas de șoseaua națională care părește Rimnicu Vilcea pentru a se infunda în defileul Oltului, a fost ridicat un sat care seamănă cu toate satele acestui nord de Oltenie, dar nu se identifică cu nici unul, satul acesta-nou (construcția lui a început de câțiva ani) și totuși mai bătrîn decît toate celelalte, pentru că-n vatra lui sînt adunate domurile cele mai vechi de prin părțile acestea. Oamenii l-au botezat muzeu și au așezat în el tot ce putea să îi dea ființă și să-l împlinească, tot ce putea să vorbească de vechimea rînduieilor de aici și de dragostea întru frumos a celor ce știau să-și cioplească sufletul într-un stîlp de poartă, ori să-l coasă cu simplitate în florile unei marame.

Pe prispa unei case aduse din nu știu care cătun, cu infinite precauții, poți visa la rosturile lumii, poți coborî pe scara timpului în adîncurile istoriei și vei simți pînă-n rădăcini și pînă mai jos de rădăcini coloana statornică a acestui neam punîndu-și pețea grea peste veacuri.

Și aici, departe parcă de lume, departe de rotirea nebulă a timpului, poți murmu-

Înalți, uniți în ogiva acoperișului de șindrilă, decupînd două ferestre de aer: una este intrarea mică, pentru om, a doua este cea pentru car. Lemnul de stejar greu, puternic, și-a pierdut masivitatea sub dalta meșterului, astfel încît pare dizolvat în eter — bijuterie și ghirlandă, cunună de lauri aruncată peste timpii descălecatelor. Pomul vieții crește pe fețele interioare ale stîlpilor, retezat doar la încheietura de sus, în afară rozeta dacică, soarele «în dinți de lup», apoi un șnur, o împletitură suavă care dă ocol bolților de lemn, încheind arcadele. Undeva, pe trunchiul orizontal, un călăreț traversează în galop pusele istoriei, același călăreț pe care l-am văzut colindînd po-doabele scitice, gonind prin argintul monedelor romane sau, mai nou, deschizînd alaiurile fastuoase ale nunților muntenești. Jos, la bază, ca o clepsidră încadrată de anul încheierii operei, un ulcior terminat cu o pilnie prin care se scurge însuși timpul. Semne, zig-zaguri, arcade... Un lucru doar n-a trecut minuțiosul meșter cu pasiuni de sciograf: numele său. L-am căutat în zadar în încrengătura de corali a simbolurilor, am

deschis, un fel de colivie fără gratii, ideea de cameră fiind suplinită doar de pereții cerului. Cele două odăi joase, «la foc» și «la sobă», miros a lemn dospit și a lînă uitată în albia vremii. Pe paturile tari — zăvelci albe și pieptare, scoarțe și perini, o furcă sculptată migălos cu briceagul, dulapuri modeste deschise în pereți... Acolo unde locul e gol îl completezi în gînd cu lucrul știut, acolo unde clocotul viu lipsește, aduci din amintire tălăngile stînilor, lătratul cînilor și umpli bolțile, deodată neîncăpătoare, ale zilei. Rindeaua, și dalta, și tesla prind a lucra, pornite de o mină nevăzută.

Iată mai departe casa din Cernișoara, poate aceeași casă de pe prispa căreia Vla-huța va fi privit încîntătoare Țara a Vîlcii «cu văi străbătute de ape limpezi, cu pașiți înflorite pe sub poalele codrilor, cu sate vesele pe marginea riurilor, cu drumuri albe și netede, ce s-aștern ca niște dungii de lumină pe brîiele verzi ale dealurilor».

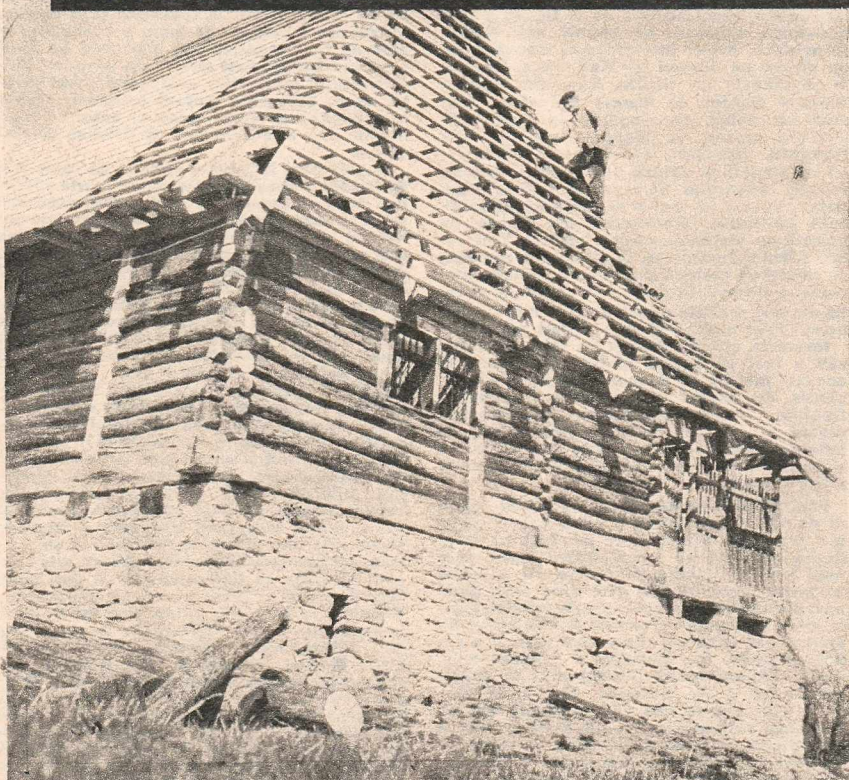
Iată, peste drum, cea mai veche casă a muzeului, cea a Mariei Belciu din Măldărești, casă care numără mai bine de două sute de ani. A fost, mi se spune, o casă cu mulți, cu foarte mulți copii. Este scundă,

acest perimetru de țară, reprezintă ceea ce, la scară mai largă, este Muzeul satului din București — fără a ne opri, o clipă numai, lîngă meșteri, lîngă cei care, cel mai adesea nevăzuți, nevăgați în seamă de grupurile deja numeroase de vizitatori, împlinesc cu modestie rostul lor durînd, în cîțiva ani numai, un sat pentru eternitate. Ei se cheamă Vasile, Gheorghe și Nicolae, adică se cheamă așa cum au fost strigați meșterii noștri dintotdeauna. Ei se cheamă, mai complet, Vasile Petrescu (și este unul din meșterii care au clădit Muzeul satului din inima Capitalei), Gheorghe Penduș și Nicolae Beregată — toți trei tîmplari din Măldărești, constructori de case asemenea multora din satele noastre.

Fiecare din cele 20 de gospodării — case, magazii, pătule — cite cuprinde acum muzeul, au fost demontate cu grijă, păstrînd fiecare detaliu, ocrotind lucrul rar, recompunînd piesa prețioasă, aleasă de muzeografi. Ei au împlinit totul simplu, doar cu priceperea lor, care este, în filiație directă, aceeași cu a meșterilor din vechime.

L-am admirat lucrînd, fără să-i tulbur.

SATUL TRANSPLANTAT CA O INIMĂ

ra, uitînd că ești într-un muzeu, crezîndu-te pe prispa copilăriei:

«Copilo, pune-ți mîinile pe genunchii mei. Eu cred că veșnicia s-a născut la sat. Aici orice gînd e mai încet, și inima-ți zvîcnește mai rar, ca și cum nu ți-ar bate în piept ci adînc în pămînt undeva»

Eu cred că meritul unui muzeu este să te faci să uiți că te afli într-un muzeu, să nu-ți dea nici o clipă acest sentiment, și el să devină ceea ce vrea să întrupeze: adică și sat, dar și metaforă a satului, proiecție a sa în etern.

Pasiunea de colecționari de eternitate a muzeografilor de la Bujoreni a fost răspîndită, mai nou, cu o piesă de o indicibilă frumusețe, care răstoarnă întrucîtva legenda unicității porților maramureșene. Este vorba de stîlpii sculptați ai unei porți din Mateești, deci din brîul submontan al Olteniei, datați 1880 și care sînt un rar monument de artă, conservînd — ca un dicționar arhaic — simbolurile noastre de cea mai adîncă vechime, forînd o fîntînă a istoriei care-și trage apele din acele straturi minerale de mai jos de daci.

Vom cerceta acest alfabet nu cu lupa specialistului, ci cu armele pe care le avem la îndemînă, adică dragostea față de meșteșugul artistului din vechime, nevoia de a desprinde filigranul, de a-l decupa prin cuvînt din țarina timpului, fără ca degetele să rănească învelișul, să tulbure somnul materiei. Vom intra în aceste tăine, deci, fără ostentație, folosind ghidul inimii.

Cum sînt stîlpii de poartă de la Mateești?

pipăit lemnul, i-am ascultat rezonanța, dar litera numelui său n-a prins relief, a rămas dizolvată în marea modestie a făurarului.

Cel care a donat, în schimbul unor porți noi, această operă muzeului, nu și-l amintește așa că unica șansă de a-l cunoaște s-a destrămat sub țarina uitării, el rămînînd, asemeni autorului Mioriței, anonim. Tristetea încercată sucombă însă la granițele clipei. Semnătura învingînd eternul este însăși opera.

Să intrăm deci printre stîlpii de porți de la Mateești, să lăsăm în urmă drumul și să pășim în tărîmul străjuit al curții, în lumea aceea domestică, nu lipsită de poezie. Cum ar arăta, locuită, această gospodărie, una — oricare — din cele douăzeci de gospodării transplantate în perimetrul muzeului de la Bujoreni? Iată cîinii strînși în zgardă, rotindu-se în loc furioși după ce au adîmecat urma străină; iată vitele rumegîndu-și cîlții aburului, sprijinindu-și boturi u-mede în ieslea cu fin vechi; iată căpițele uriașe în spatele casei și căruța sub șopron, și grămada de lemne imputinată de iarna lungă, scursă prin strungile Carpaților. Sub casă, ca o intrare de birlog, de peșteră, se deschide pivnița — depozit cu miresme în care sînt îngrămădite putini și donițe, butoiul cu cepul retezat, sigiliind vinul vechi pentru sărbători, mănunchiuri uscate de cimbru și leuștean, struguri stafidii, agățați la grindă, funii de usturoi și ceapă, umbră, umezeală, tăcere.

În casa lui Nicolae Goncea din Stoenesti — casă din lemn suită pe soclu înalt — urci pe două scări încheiate în buza foșorului

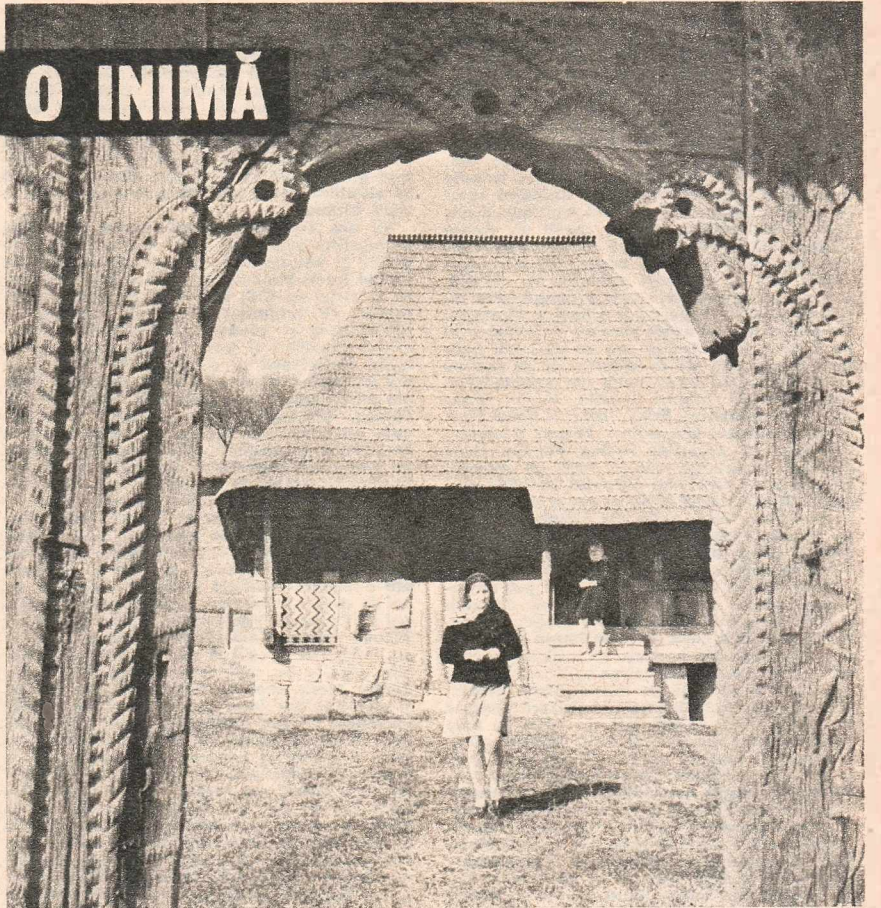
mai scundă decît orice casă construită în zilele noastre, grinzile joase te obligă să te apleci mult, să mergi cocoșat, lavața este tocită, țestul de copt și țitul pentru tras vin par ustensile moștenite din altă lume, o lume a măsurilor mici, ascunsă, retrasă în sine.

Și casa lui Nicolae Persu este adusă tot de pe valea Luncavățului, de undeva din apropierea Mănăstirii Horezu, de la care a împrumutat poate un anume fast, linia bogată în elemente de ornament. Toată este din lemn — acoperiș de lemn și încheieturi de lemn, și cuie de lemn, cu o superbă dantelărie de streșini protejînd foșorul urcat pe stîlpi subțiri, atinși de dalta care a făcut minuni.

Mai departe, pe un pridvor de deal, o stîină coborîtă din Țara Loviștei, stîină care a adăpostit în jurul focului generații și generații de păstori ce-au dormit cu visele-n pumni pe blăni de berbeci uriașe cît să acopere versanții Carpaților. Apoi, la un capăt de vreme, bisericuța din lemn fragil, suspendată parcă, sprijinită într-un punct nevăzut, nu pe palma lui Dumnezeu, ci a pămîntului nostru.

O întreagă istorie este îngrămădită pe treizeci de pogoane de pămînt — viață și artă, și aspirație — sustrate prăbușirii în neant. Toate acestea — decuparea precăută din satele înzăpezite de ani și reclădirea aici — au necesitat o muncă răspîndită numai de credința în durabilitatea acestei opere.

Nu vom încheia incursiunea noastră în lumea muzeului de la Bujoreni — muzeu care pentru Oltenia, și nu numai pentru

într-o zi inundată de soarele limpede al acestei primăveri, la o casă adusă de curînd din satul Birlogu, casă din a doua jumătate a veacului trecut. Cosoroabele (corune, cum li se mai spune aici) sînt sculptate așa cum în puține locuri am văzut, trădînd un meșteșug care, ești tentat să crezi, a dispărut odată cu meșterul din vechime. Impresie, infirmată însă, la o cercetare mai atentă. Una din aceste grinzii marginale putrezise, așa că meșterii, reclădînd casa, a trebuit s-o înlocuiască, sculptînd alta, după modelul celei alăturate. Nici o deosebire în afară de aceea a vechimii. Aceași mină miraculoasă pare a le fi meșteșugit, la distanță de veacuri, același ochi robit de magice contururi pare a fi vegheat lucrarea, aceeași patimă viscolind sufletul artistului.

Lucrau la acoperiș («Sus, pe înveliș, / Sus, pe coperiș...»), înșirînd șindrile ușoare, aceleași șindrile care, pînă acum o sută de ani, acopereau toate satele României. Cînd plouă, sub un asemenea acoperiș te simți parcă stînd într-un vers de doină, parcă te-ar înveli cu pleoapele străbunii tăi de demult.

Lucrau, și doar din cînd în cînd răzbătea pînă jos lovitura teslei sau a dălții, sunet enigmatic ca atingerea unei clape de pian astral sau ca umbletul vîntului printr-o pădure de mesteceni, sunet stîns, uitat repede, pierdut acolo jos, în lumea aleilor presărate cu pașii celor veniți să se-nchine eternității.

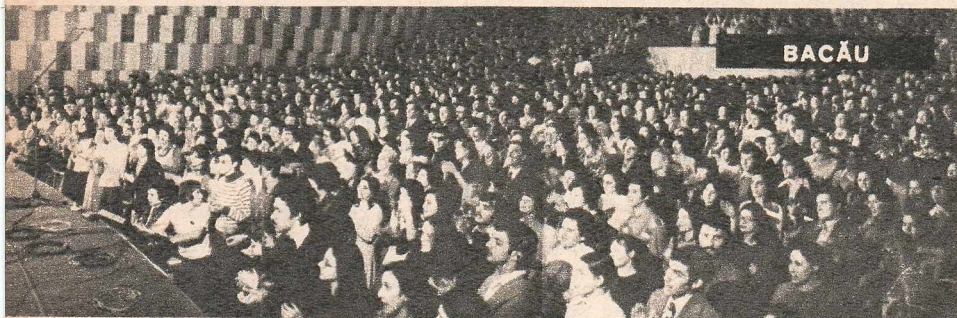
LUCIAN AVRAMESCU ■
Fotografii de ION PREDOSANU ■

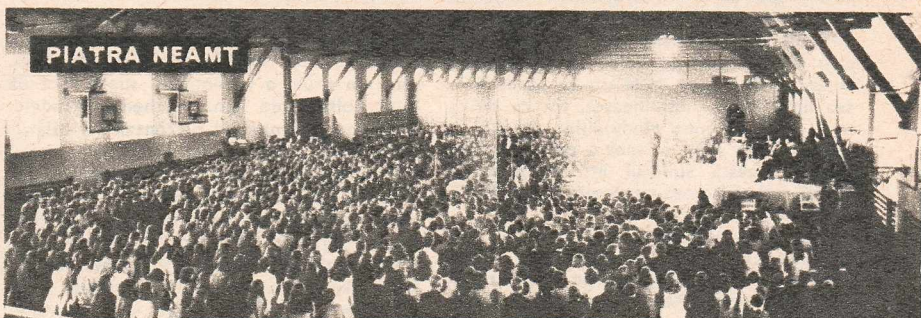
PLOIESTI

BUZĂU

BACĂU

PIATRA NEAMT

cronica (128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136)

În zilele de 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 și 19 aprilie, Căminul Flacăra al tineretului revoluționar, organizat de C.C. al U.T.C. și Revista Flacăra, și-a desfășurat ședințele de lucru în orașele Ploiești, Buzău, Focșani, Birlad, Bacău, Piatra Neamț, Botoșani și Suceava, în cadrul unui turneu ale cărui semnificații și sensuri vom încerca să le deslușim în rândurile ce urmează.

La aceste 9 ședințe, însumând 84 de ore, au participat 11.000 de spectatori dar trebuie precizat din capul locului că numărul celor ce au dorit să participe a fost mult mai mare. Însă, deocamdată, nu am reușit să facem dintr-o sală de 500 de locuri una de 5.000. Trebuie relevat că membrii căminului s-au constituit într-un veritabil colectiv de muncă, unit prin mesajul artei ce-o propagă, prin talent și printr-o superioară știință a efortului. Nu puțini au fost aceia care au străbătut sute de kilometri, cu trenul sau cu avionul, pentru a fi prezenți atât la lucrurile lor de muncă cât și în orașul unde avea loc spectacolul. Florian Pittis, Mircea Vintilă, Mihail Stan, Anda Călugăreanu, Erika Jozsa și Karol Horvath, Gheorghe Gheorghiu, Mircea Bodolan, componenții grupului Reflex Flacăra și-au dovedit profundul respect față de muncă, față de acei care i-au așteptat cu așa dragoste. Acești artiști și-au petrecut și o noapte în tren iar o bună parte din noaptea viitoare pe scenă. Trebuie deci să scriem desape ei rânduri pline de căldură, pentru că, tineri fiind, au înțeles la timpul potrivit că munca și seriozitatea sînt singurele care pot să însemne șansă. Poeziile și cîntecul difuzate în cele 8 orașe îndeamnă la o meditație profundă asupra a ceea ce se întîmplă în România și în lume. Ele vorbesc cu mijloacele specifice artei despre împlinirea spirituală a omului, tînr în special, pe care-l dorim harnic, liber, demn, entuziasmat de fiecare victorie a binelui, nemulțumit față de ceea ce este nemulțumitor, dorindu-și noul, spiritul revoluționar, și luptînd pentru el. Ele îndeamnă la judecări profunde asupra teritoriului numit România, asupra sensului politicii partidului, asupra muncii eroice a acestui partid, în frunte cu secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Primindu-și nu întîmplător titlatura de cămin al tineretului revoluționar, repertoriul a fost ales de o asemenea manieră încît în fiecare lucru prezentat există elemente care ne ajută să definim dragostea de țară și spiritul revoluționar. Adică forța și inteligența de a distinge răul de bine și de lupta pentru binele obștei, puterea de a înțelege că de fiecare dată mai este de făcut câte ceva pentru țară. Nu este vorba de strigarea unor lozinci fals mobilizatoare, ci de cuprinderea prin mijloacele artei a complexității sufletului omenesc. Repertoriul ales propune lucruri de o adîncă și gravă semnificație, teme fundamentale și deci eterne puse în fața conștiinței sau lucruri de mare și irezistibil umor de fiecare dată condamnînd ceva rău și îndemnînd la luptă pentru victoria binelui. Disponind la ora actuală de artiști aproape compleți, de noi membri dornici și capabili de afirmare, Căminul Flacăra al tineretului revoluționar socotește că și-a făcut datoria în acest turneu, chiar dacă unele lucruri sînt perfectibile. Participanții fiind la toate manifestările, înțelegem că lucrul cel mai important despre care se poate vorbi este acela pe care-l numim organicitatea culturii române. Cel din căminul provin din toate provinciile României, ceea ce asigură un repertoriu bogat, lucruri născute în pămîntul aspru al Maramureșului sînt ascultate cu interes și în deplină cunoștință de cauză atât la Buzău cât și la Suceava și peste tot. Cît de semnificativ este de asemenea faptul că pe durata întregului turneu, și mai ales la Suceava, Erika Jozsa și Karol Horvath — artiști de expresie maghiară — au fost primiți cu deosebită căldură, iar lucrurile prezentate de ei au sunat frumos, sincer și convingător.

În nici unul dintre orașe nu ne-am aflat în fața unui spectacol de vanitate, mic-burghez, ci a fost vorba de o participare largă a celor prezenți pentru că scopul nostru mărturisit este acela de a atrage atenția asupra unui fenomen existent în cultura noastră. Acela că tineretul revoluționar din această țară înțelege să-și facă o datorie de onoare din muncă și înțelege să exprime în artă tot ceea ce rezultă din aceasta.

Avînd o misiune de atât de mare importanță, pătrunși și onorați fiind de ea, înțelegem cît se poate de clar că înșiși cei care au senza să urce pe scenă trebuie să se educe, trebuie să fie de fiecare dată exemplu de comportare, exemplu de profesionalism în sensul cel mai bun al cuvîntului. De aceea cronica își propune să intre și în detaliile

acestui turneu, relevînd lucrurile meritorii, performanțele și spunînd lucrurilor pe nume atunci cînd membrii mai vechi sau mai noi ai căminului înțeleg să sesocotească rigorile unei munci de o atît de mare frumusețe.

PLOIESTI. Este luni, 12 aprilie, ora 15 și autocarul aproape plin este gata de plecare. Sînt așteptați Doru Stănculescu și Valeriu Sterian, dar nu-și fac apariția. Dealtfel, vor lipsi din turneu. Peste 6 minute Tudor Gheorghe declară că este împotriva unor asemenea manifestări de indisciplină și în mod demonstrativ urcă într-un taxi care-l va duce la gară de unde va lua un tren spre primul oraș gazdă al turneului. Sîntem nevoiți să salutăm acest mod de a înțelege rigorile unui turneu.

La ora începerii spectacolului (18) Sala Sporturilor este plină ochi iar atmosfera este vizibil și emoționant colorată de un grup de 100 de tineri bucureșteni care, grație sprijinului acordat de C.C. al U.T.C., au avut posibilitatea, în schimbul unui preț modest, să urmărească și această manifestare a căminului. Dealtfel ei vor fi aceia care vor da tonul participării vii și directe la tot ceea ce s-a întîmplat în cele 7 ore de program. Încă din prima oră, în care Nicu Alifantis, Dumitru Fărcaș, Gheorghe Mureșan ridică la înalt cote solemnul lor mesaj, se poate observa cu bucurie că publicul este parțial familiarizat cu programul căminului, că dorința sa de a-și împlini tineretea, de a-și manifesta idealurile se înlînește în mod fericit cu repertoriul tinerilor de pe scenă. Membrii căminului, marcați vizibil de emoția începerii unui turneu atât de important, se prezintă foarte bine, mai puțin Mihaela Popescu, la care se remarcă atât o ușoară tendință de infatuare, cît și un soi de regres în interpretarea pieselor Calotănuț și Tudor și Vladimirscu (după poezia lui Mircea Micu). Semnificativ pentru ceea ce s-a întîmplat în sală ni se pare unul din biletele primite de conducerea căminului: «Nu doresc nimic special. Totul e atît de frumos și convingător încît îmi vine să strig: sînt româncă, trăiesc românește și ca mine încă zeci și sute și poate mii și miia. Fîlindcă sîntem la capitolul scrisori, menționăm că în marea lor majoritate ele se adresa membrilor căminului, cu rugăminți de genul «Să cînte tot ce știți dar numai cît poate». Din vastul program prezentat trebuie menționată în mod special contribuția lui Nicu Alifantis, Anda Călugăreanu, Tudor Gheorghe, Dumitru Fărcaș și Gheorghe Mureșan, Mihail Stan și Ion Zubașcu. În ciuda tuturor regretelor, la ora 1 noaptea spectacolul ia sfîrșit într-o atmosferă în care a fost uitată oboseala, ca și faptul că o nouă zi începuse.

Primăvara lui Nicu Alifantis sau triumful talentului, seriozității și tenacității.

BUZĂU. 7 ore de spectacol și la Buzău în prezența a 200 de spectatori, asta înseamnă capacitatea maximă a sălii Casei de cultură din localitate. În plin spectacol, actorul Florin Tănase, noul component al grupului Reflex Flacăra, a ținut cu tot dinadinsul, și a reușit, să împlinească 32 de ani. Foarte frumos gestul sălii care i-a cîntat «Mulți ani trăiasc-ai», asigurîndu-l în acest fel de pretuirea și dragostea ce-l poartă. În semn de solidaritate, ceilalți componenți ai grupului reușesc un recital de virtuozitate în cunoscutul număr «Balade și romanțe» pe versuri de Miron Radu Paraschivescu. Dar caracteristica permanentă a spectacolului de la Buzău a fost adevărata explozie de lucruri noi. Astfel, Constantin Moftel interpretează convingător un cîntec pe versuri de Karl Marx, traduse în românește de Stefan Augustin Dolinaș. Dietmar Sablov și Marcel Stănciuc reușesc un debut convingător cu două cîntece pe versuri de Magda Isanos și Erik Knudsen. Spontan, ca urmare a atmosferei de sinceră și adîncă participare, Dumitru Fărcaș, Gheorghe Mureșan și Adrian Păunescu reușesc un recital cu profunde semnificații patriotice. Spectatorii din Buzău au urmărit cu vizibilitate emoție cîntecul Trei culori, 1 Mai muncitoresc, Deșteaptă-te române, un recital de melodii populare maghiare, germane și sîrbești. În atmosfera creată de aceștia au fost recitate poeziile Un cîntec, Da, mai avem, Masa noastră și Domnii de-a pururi.

Impresia cronicarului și de fapt a întregii săli a fost că aceste cîntece patriotice de aceeași factură au descins desigur din toate cărțile de istorie ale neamului românesc. Dealtfel, întregul spectacol bine acordat, divers și cu substanță a fost primit cu îndelungă aplezare, semn că la Buzău muzica și poezia tînră sînt date esențiale ale celor aflați în sală.

FOCȘANI. Spectacolul de la Focșani, urmărit de 500 de spectatori, a durat doar 3 ore și mai jos vom explica și de ce. Trebuie menționat mai întîi că a fost totuși seara unor mari reușite: Valeriu Penișoară s-a apropiat de virtul posibilităților sale care sînt, după cum s-a subliniat în anteriorul cronică, foarte mari. Debutînd cu cuvintele «Vă aduc din Maramureș sănătate din partea mea și a părinților mei», Ion Zubașcu a stăpînit sala. Florin Tănase recită (corect pînă la capăt) poezia lui Marin Sorescu, Muzeul satului. Nu a mai spus ca alte dați că țărani trec de la munca cîmpului în pămînt, ci de la munca pămîntului, în pămînt. Cu toate acestea, atmosfera din sală a fost una mai rece, sau mai contemplativă iar explicația constă în aceea că biletele au fost distribuite unor oameni nepregătiți pentru un asemenea gen de spectacol. Numărații elevi s-au adresat căminului, afirmînd pe bună dreptate că elevii din oraș nu au putut fi prezenți la spectacol, iar cei care au asediat holul de la intrarea în Casa de cultură au fost evacuați (chiar și cu

Desi il ad in mijloc pe Sorin Minghiat, Erika Jozsa și Karol Horvath sînt nedespărțiți în arta lor de profundă sensibilitate și real talent. Peste cîteva minute, ras proaspăt, Mircea Vintilă va face un mare succes în sala care-l așteaptă (fotografia de sus).

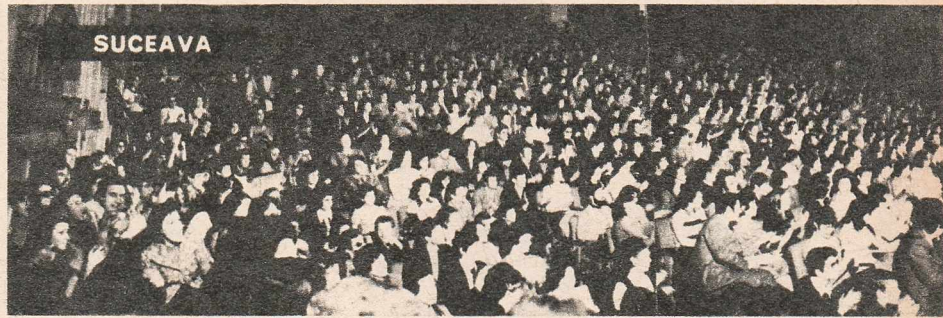
FOCȘANI

BİRLAD

BOTOȘANI

SUCEAVA

cea ce știm și putem. Cel din sală, activi și generoși în aplauze, au obligat pe membrii cenaclului să susțină un spectacol de 7 ore și jumătate cu o pauză de o oră. Deci, practic, se poate spune că au fost două spectacole. În acea atmosferă de mare însuflețire, Nicu Alifantis a prezentat un cîntec nou: Decembrie, pe versuri de George Bacovia. Piesa, de un mare rafinament și adîncă sensibilitate, a fost îndelung aplaudată. O piesă de autentică seriozitate prezintă și Anda Călugăreanu. Este vorba de Precupeții pe versurile actorului Dan Tufaru. Pentru prima, ca dealtfel și ultima oară în turneu apare în cenaclu excelentul actor Florian Pittis. Vom consemna aici că a citit cu deplină adevărată public în fragment din cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 14 aprilie.

Și Evandro Rossetti și Ion Zubașcu au prezentat în premieră plesile Dacă te aflî în Europa și respectiv Țara. După acest moment, studentul Eugen Cristea, membru al grupului Reflex Flacăra, a anunțat, cum era și firesc, că a împlinit 24 de ani. A fost felicitat, adu-

auze bine». «Tovarășul cu acordeonul să facă bine și să ne cînte Măi Buzău sint înapumate. Tovarășul cu acordeonul, cum i s-a spus în întreaga Moldovă lui Gheorghe Mureșan, a declarat că nu știe bucata și apoi în compensație folosindu-se de instrumentul său marca Scandalii a făcut o probă a virtuozității sale, interpretînd Căruta poștei și un ciclu de cîntece de circulație. Fără îndoială că înainte instrumentul din miinile lui Gheorghe Mureșan se numea acordeon. Acum, el emite atît de multe sunete, atît de pure și de frumoase încît pare o profanare să-i spunem doar acordeon.

BOTOȘANI. În Sala Sporturilor din localitate, foarte modestă dealtfel, a fost încă de la început o atmosferă de intensă participare, de un real interes față de lucrurile cîntate sau spuse pe scenă. Se poate deci deduce că nu condițiile materiale, în cazul de față mă refer la sală, sînt acelea care declanșează în mod automat entuziasmul și participarea. Debuturi corecte și doar atît au avut elevetele Ileana Bărăgan și Sofia Moga. Pentru prima dată și foarte bine Mircea Bodolan interpretează cîntecul

se prezintă la spectacol cu aproape 4 ore întârziere. Și nu singur, ci împreună cu Dumitru Fărcaș. Față în față cu asemenea situații, conducerea cenaclului, de acord cu sala, decide ca aceștia să nu mai participe la spectacol, lucru care se impunea cu atît mai mult cu cît ne aflăm în fața unor reprezentanți de vîrf ai muzicii angajate, în fața unor artiști profesioniști.

A fost un spectacol-triumf, un spectacol-incununare.

La spectacol a participat tovarășul Miu Dobrescu, prim-secretar al Comitetului Județean Suceava al P.C.R.

EUGEN SECELEANU ■

Fotografii de ELENA GHERA ■

Muzica lui Dumitru Fărcaș și Gheorghe Mureșan sună de fiecare dată ca toate cărțile de istorie ale românilor.

Grupul astfel constituit vorbește de la sine despre forța și unitatea cenaclului.

cindu-i-se totodată aminte că oricum rămîne tot cu 8 ani mai mic decît Florin Tănase. Un mare succes, semnificativ pentru unitatea noastră spirituală, reputează Erika Jozsa și Karol Horvath. Erika dealtfel a fost nevoită să mărturisească, urmare a mai multor bilete primite, că are 25 de ani iar instrumentul pe nume gordon are 15 kg, deci e destul de greu. Revine în rîndul nostru Mircea Bodolan care face un frumos succes în sală. Pe un bilet totuși valabil pentru tragerea din aceeași seară (16 aprilie) avînd numerele 15, 71, el Mircea Vintilă este solicitat să cînte din nou Pămîntul deocamdată. Un alt bilet primit sînt în felul următor: «Sîntem un grup de admiratori din Mircești care ca și dumneavoastră nu avem unde dormi». Într-adevăr, deși spectacolul a reprezentat o reușită deosebită, faptul rămîne fapt, nu am avut unde dormi și sub un cer care putea fi și înstelat ne deplasăm noaptea tîrziu la hotelul Ceahîul din Piatra Neamț.

PIATRA NEAMȚ. În cursul dimineții membrii cenaclului au avut o discuție la Comitetul județean de partid, în care reprezentanții ai acestuia au subliniat virtuțile educative și artistice ale celor care reușesc să atragă tineretul cu formele specifice artei la exprimarea idealurilor lor despre frumos și mai bine. În aceste condiții, ne-am propus ca și aici să oferim celor din sală un spectacol complet, un spectacol în care să facem proba talentului și capacității noastre de efort. La al treilea punct al programului, Cozma Răcoare, ghețurile s-au topit și apoi totul a mers șnur. Debutul absolut remarcabil în cenaclu nostru tînarului muncitor Mihai Onu din localitate, posesorul unei voci puternice și sigure. Mircea Vintilă: «Are o voce excepțională». Gelu Colceag: «Să nu se supere, dar este extraordinar de talentat și dur ca fierul». Erika Jozsa: «Are o voce care nu se uită». Tudor Gheorghe: «Foarte bun». De aceeași părere a fost și Evandro Rossetti. Pentru prima dată în cenaclu, Mihail Stan, Evandro Rossetti și Mircea Vintilă interpretează complex poezia Trubadurii veacului de Petre Stoica. O seară cu adevărat bună a ținut să ne ofere Constantin Noțet. Din localitate sînt prezenți pe scenă Eugen Mihăilă care cîntă la vioară Baladă de Ciprian Porumbescu și Ion Avădanei care a recitat poezia proprie celor fugiți din țară. Sorin Minghiat, a cărui contribuție pe durata întregului turneu a fost una dintre cele mai remarcabile, interpretează singur cîntecul Om bun al lui Dan Andrei Aldea. Iată și cîteva din scrisorile primite. O scrisoare: «Vă rugăm respectuos să stîngeți lumina deoarece nu se

Despărire de o garoanță roșie pe versuri de Mihail Beniuc. Tot pentru prima dată în cadrul interpretării parodiei lui Marin Sorescu O seamă de textieri, Mihail Stan a reușit să cînte. Seara aceasta, ca dealtfel toate din acest turneu, au relevat muzica lui Nicu Alifantis, o muzică serioasă, pe care se poate conta în drumul pur și aspru spre frumusețea desăvirșită a omului. Excelentele recitaluri susțin capetele de afiș ale «trupelor», Tudor Gheorghe și Mircea Vintilă. La cererea insistență a sălii, toți cei prezenți recită Un cîntec și Da, mai avem. Datorită faptului că și în Botoșani pămîntul albesc de dorul copiilor, poezia Repetabila povară a fost ascultată cu o emoție așezată acolo unde de reguță apar lacrimile. Din scrisori: «Lăsați-l aici pe Mircea Vintilă. De tot. Avem nevoie de cîntăreți viguroși, talentați ca și de băieți drăguți».

Seara de la Botoșani s-a sfîrșit cu foarte mare greutate dar s-a sfîrșit totuși după intrarea în ziua de 19 aprilie.

SUCEAVA. Ne aflăm deci la capătul unui turneu lung, sîntem extrem de oșoiți, dar respectul față de această veche vatră românească ne mobilizează exemplar și se reușește un spectacol de înaltă ținută. Ascultîndu-l pe Mircea Vintilă cîntînd Dulce Românie, ai convingerea că aici, la Suceava, cuvîntul «dulce» sună cum nu se poate mai potrivit, că el are adînci și multiple sensuri. În spiritul adîncului respect față de tineretul din Suceava, care a umplut pînă la refuz sala, Gelu Colceag reușește o culme a artei sale, interpretînd exemplar poezia-manifest a lui Nicolae Labiș Lui Marx. Este, fără nici un fel de exagerare, un moment extrem de important, atît în evoluția sa artistică, cît și a întregului cenaclu. Sînt primii extrem de călduroși Erika Jozsa și Karol Horvath, ceea ce dovedește consensul dezvoltării spirituale și artistice a tuturor provinciilor românești. La cererea insistență a celor din sală, frumoasele lor cîntece Nunta și acela pe versuri populare din folclorul maghiar sînt repetate. Iși face reparația Mihaela Popescu în fața publicului care o apreciază și o iubește, motiv care sîntem sigur o vor determina la îmbogățirea repertoriului, la tenacitate, seriozitate și consecvență. Imnul lui Nicu Alifantis găsește aici, la Suceava, un public fantastic de receptiv, semn sigur al faptului că pentru tineretul din Suceava soarta României, drumul ei spre mai bine și frumos reprezintă constante ale tineretii și frumuseții. Cîteva din poeziile de acum, parcă proprietate a cenaclului, sînt recitate de întreaga sală. Din păcate, Tudor Gheorghe recidivează și

Cel mai nou membru al cenaclului este muncitorul M. Onu.

Participarea la cenaclu nostru începe la vîrstă de copilărie.

PESTE CÎTEVA ORE, «NOAPTEA DE PRIMĂVARĂ» A CENACLULUI NOSTRU

În seara acestei zile, 24 aprilie, de la orele 19,30, Cenaclu Flacăra al tineretului revoluționar organizează pentru tinerii bucureșteni o «Noapte de primăvară» a poeziei și muzicii tinere.

Singura barieră înfrîntă în cadrul acestui turneu. Se așteaptă cu optimism ridicarea ei.

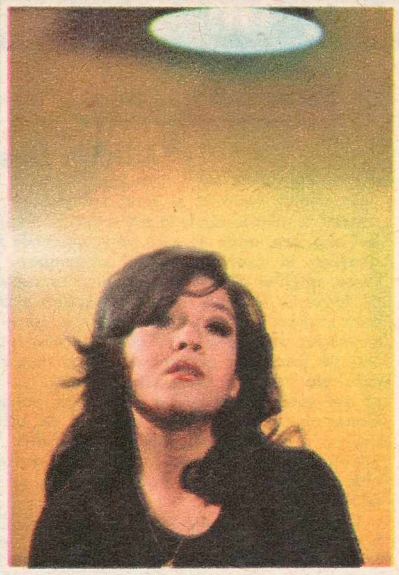
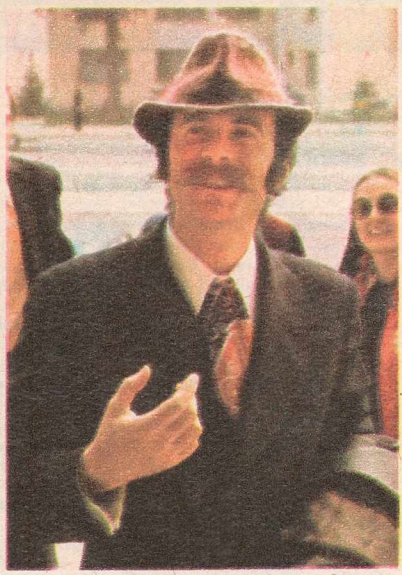
În drum spre Suceava,
ultima etapă a turneului,
membrii cenaclului sînt decîși ca,
în ciuda oboselii,
să ofere un nou spectacol frumos
pe măsura posibilităților lor.

Și au reușit,
motiv pentru care publicăm această fotografie-document,
acest poster din aprilie 1976,
al Cenaclului Flacăra al tineretului revoluționar.

Fotografii de ELENA GHERA ■

CENACLUL FLACĂRA AL TINERETULUI REVOLUȚIONAR

APRILIE 1976

spre inima epocii

«O literatură trebuie să fie sincronică filozofiei și științei ei» notează în *Teze și antiteze* Camil Petrescu. Propoziția scrisă în urmă cu patru decenii ar trebui reamintită celor ce se încapăținează să propună teatrelor piese care n-au nimic comun cu imaginea noastră despre lume, care reiau clișee îmbătrânite despre evenimente și psihologii — cu un cuvânt texte adormite pe adevărurile de ieri și necutezind să meargă mai departe, spre inima unei alte epoci. Observația acestui mare scriitor a cărui întreagă operă reprezintă o luptă a inteligenței și a sensibilității pentru a surprinde și înțelege realul, pentru a descoperi unitatea, principiul lui, s-ar cuveni să ne ghideze lectura acționar scrieri confortabile gândirii fiindcă nu-i propun nici o problemă de rezolvat, nici o enigmă, nici o întrebare și pe care încearcă să le însuflețească regizorii, implicându-le într-un concret ce le respinge de fapt.

RADU BELIGAN ■

CRONICA SPECTACOLELOR

nume pentru renume sau jubileu cu vise

Să faci cronică unui spectacol care durează de 25 de ani și să n-ai, obiectiv, la îndemână decât imaculat binevoitorul dar și limitatul spațiu al unui colț de pagină de gazetă! Nu-ți rămâne decât să ocolești lamentările și să treci la treabă. Deci, abrupt și frontal, argumentele:

Pentru că regizorul **Ion Maximilian** gândește și crede așa: «Alcătuim un colectiv în care ne simțim reciproc legați și dăruim unei convingeri pe care, eu unul, mi-o exprim așa: mă simt bine în orașul ăsta, vreau să fim oamenii unui teatru al publicului de aici, vrem să dăm artă legată de pământul dobrogean».

Pentru că actrița **Ileana Ploscaru** gândește și crede așa: «Anul acesta sufletul meu trăiește emoțiile a două bucurii, a două sărbători: 25 de ani de existență a teatrului constantinean, teatru în care de-a lungul a 15 ani m-am bucurat de roluri multe, variate și interesante, și 25 de ani de actorie ai mei. Dar, tot în anul acesta, sufletul meu trăiește, mai acut ca oricând, și o tristețe: Dobrogea e unica bucătică din România care n-are Teatru Național».

Pentru că directorul-actor **Jean Ionescu** gândește și crede așa: «De 25 de ani m-am dăruit acestui teatru, cu tot ce am mai bun în mine. Nu știu dacă mi-au reușit toate gândurile, toate dorințele; însă știu că viața mea, a familiei mele, a teatrului, a orașului, a Dobrogei — sint una».

Pentru că actorul **Sandu Simionică** gândește și crede așa: «Țin neînchipuit de profund la teatru acesta. Cred în puterile sale artistice, în rostul lui cultural și educativ pentru oamenii acestor locuri, în reușitele sale și-n posibilitățile sale latente. Tocmai de aceea îi doresc confruntări (în turneu) cu alte colective, confruntări pe care eu le văd ca pe niște efective reciclări profesionale și, mai ales, îi doresc și ne doresc și îmi doresc, cu luciditate și spirit critic, un animator care să propulseze munca noastră pe o spirală mai înaltă a evoluției».

Pentru că actrița **Agatha Nicolau** gândește și crede așa: «A spune poezie, socot, e cea mai grea parte a artei actricești. A rosti versuri într-un oraș-port, pare o aventură fără șansă. Și totuși, noi, cei de la acest teatru, am îndrăznit și chiar am reușit. E greu de adus publicul la un spectacol de poezie dar, după ce l-am adus, de plecat n-a plecat».

Pentru că actrița **Ana Mirena** a evitat vorbele unei confidențe dar și-a spus crezul, asemenea Agathe Nicolau și Ileanei Ploscaru, pur și simplu prin faptul de a dăruit constantenilor, alături de personaje, și recitaluri de poezie.

Pentru că secretarul literar **Romeo Proff** — a cărui teză de doctorat relevă, bazat pe documente epigrafice, că la Callatis, Tomis, Istria, precum și-n alte așezări dobrogene se juca teatru și cu 2500 ani în urmă — gândește și crede așa: «De la 2 mai 1951, când a avut loc primul său spectacol — cu *O scrisoare pierdută* de I.L. Caragiale — și până azi, deci timp de 25 de ani, Teatrul de dramă și comedie din Constanța și-a dobândit — prin munca de promovare a pieselor din repertoriul național, prin munca de promovare a pieselor unor debutanți, prin munca de selectare și reprezentare a pieselor din repertoriul universal, prin ciclurile de conferințe experimentale din istoria teatrului universal, a teatrului românesc și a fenomenului teatral contemporan, prin introducerea stagiunilor estivale, deci a producției artistice non-stop, prin munca de îndrumare și instruire a echipelor de artiști amatori, prin strădania pe multiple căi de a forma spectatori, prin montările și turneele de prestigiu, prin participările la festivalurile internaționale, prin numeroasele nume de actori, regizori, scenografi, într-un cuvânt de artiști care au slujit și slujesc acest teatru — și-a dobândit, spuneam, ceea ce este mai de preț pentru noi: un public care ne umple sala, un public care ne însoțește. Iar oamenii teatrului nu-și doresc nimic mai mult».

Pentru că regizoarea **Anca Ovanze-Doroșenco** — recent venită în acest teatru — gândește și crede așa: «Trupa acestui teatru, relativ tânără, este o trupă bună, cu elemente actricești dotate și, ceea ce este important, disponibilă și deschisă unor căutări».

Pentru că scenograful **George Doroșenco** — de asemenea forță nouă și de mare calitate izbucnită în teatrul constantinean — gândește și crede așa: «În general, scenograful nu poate vorbi despre ceea ce ar vrea să lucreze, el depinzând de solicitările regizorilor. Mi-aș dori — aici, la Constanța — un *Macbeth*, ori *Opera de trei palate*, ori *Răceala* de Marin Sorescu.»

Pentru că, dincolo de acești oameni ai teatrului, dincolo de producători, și beneficiarii gândesc și cred în esență la fel. De pildă: **Florela Leahu** (medic) și **Traian Leahu** (căpitan de rangul doi), din Mangalia: «Amindoi am venit dintr-un puternic centru cultural al țării. Fără pic de exagerare, ne-ar fi fost greu fără un teatru de bună calitate. Ei bine, n-avem de ce ne plînge: îl avem, fie că ne ducem noi la Constanța, fie că vine el la Mangalia. *Mieser Iusuf*: «Copiii mei — Selciuc e în clasa a doua, iar Nesrim e preșcolar — au venit pentru prima dată la teatru cu actori; și sînt fericiți. Și cu toate că-i vorba de *Sinziana* și *Pepelea*, mărturisesc, m-a relaxat și m-a încântat și pe mine».

În sfîrșit, pentru că nu mai departe decît prin ultimele lor două premiere, *Sinziana* și *Pepelea* de Vasile Alecsandri (un spectacol în care actorii de frunte ai teatrului au acceptat să dispară sub niște cutremurător de expresive uriașe capete de mucava și, mai ales, au acceptat să facă jocul unei regii inteligente și cu imaginație — Anca Ovanze — și a unei scenografii diversificată feerice — George Doroșenco — și să se uniformizeze într-un front comun pentru cauza spectacolului rotund, unitar) și *Nebuna din Chaillof* de Jean Giraudoux (un spectacol în care, invers față de celălalt, o avalanșă de actori fac, fiecare cu talent, o avalanșă de roluri de compoziție, o avalanșă din ferioare bine temperată și dirijată de regie — Ion Maximilian), deci, spuneam, și prin ultimele lor două premiere oamenii teatrului constantinean dovedesc, nu numai declarativ, ci și prin puterea faptei concrete, că slujesc teatrul cu loialitate, iubire și pasiune, că-l slujesc cu responsabilitate față de spectatori de teatru: cîștigați sau deocamdată potențialii ai Dobrogei.

NELU IONESCU ■

cită tinerețe, atita artă

Festivalul național al artei studențești și-a continuat manifestările în zilele de 12-14 aprilie la Timișoara, unde au avut loc întrecerile studenților în cadrul secțiunii cinecluburi. Fișe, reșete, unghiul de evaluare a celor aproape 50 de filme de ficțiune, eseuri și reportaje cinematografice, documentare artistice, filme de animație, alb-negru sau color, a celor peste 500 de fotografii prezentate a fost modul în care ele reflectă viața studențească, cu tot ce are aceasta mai apt să rămînă pe peliculă. Contează deci mai puțin aparatul de ultimă oră cu care s-a filmat sau s-a fotografiat. Important era «ce» și «cum» exprima autorul, cită tinerețe și sensibilitate imprimă pe celuloid.

Din păcate, am văzut unele filme care puteau fi proiectate oriunde și oricînd, filme cărora le lipseau însemnul vârstei și al preocupărilor tineretului nostru universitar. *Integrare*, filmul clujenilor, e o mostră de oboseală și refuz al gândirii, un banal «jurnal de actualități» în cea mai puțin favorabilă accepțiune a noțiunii. Sau *Umbră în mesteceni* al studenților din Petroșani, realizat după o rețetă comercială, cu un generic cît o treime din film, cu un mesaj generos sufocat de clișee vizuale.

Din cele 500 de fotografii aduse în concurs, au fost selectate pentru salonul de artă fotografică 240. Se poate menține, și aici, aceeași observație: unele fotografii au fost lipsite de tinerețe. În unele cazuri nici tematica, nici «vîrsta» ochiului nu pledau pentru o generație tînără, proaspătă în simțire, gînd și privire. Peisaje de iarnă cu brazi niși de zăpadă, fete frumoase, cu zimbete fotogenice, copii minunați, amurguri în tonuri și umbre poetice. Au fost și cîteva fotografii înfățișînd studenți în sala de curs, în laborator, în atelier — prea puține, neînsemnate ca expresivitate.

Au existat însă multe momente bune de

film. Au debutat mulți viitori, poate, cineaști. Timișorenii au prezentat numai filme-debut; cea mai bună selecție de filme a aparținut centrului universitar București: se rețin *Casca*, *Echinoctiu*, *Campionii* și numele coordonatorului, Emilian Urse. Un emoționant documentar artistic au creat foarte tinerii cineclubiști din Petroșani, *Zimbet furat*, axat pe un fapt real. Cu *Nostalgie*, *Casă nouă* și *Fapt divers în sesiune* timișorenii au dat gir de calitate noii lor trupe de cineaști, ieșenii au realizat *Folclor*, *Tîrgu-Mureș* a fost laureat pentru *Făuritorii de miine*, Craiova a prezentat un film de animație inteligent, bine realizat, *Ora 12*, Brașovul, *Cărrile apelor*. Premiile de interpretare au revenit studenților Lidia Dumitru (Iași) și Dorel Vasilescu (Constanța).

Cea mai frumoasă fotografie este semnată de Ion Ionașcu, anul II, Științe economice (Craiova) și este intitulată *Apa trece, pietrele rămîn*. Clujenii au avut cea mai bună selecție artistică și tehnică a fotografiilor, cercul foto cimișorean, cea mai bună selecție de portret fotografic, cercul foto al centrului universitar București, cea mai bună selecție de fotografie-reportaj. Evident, Constanța a fost laureată pentru... cea mai bună selecție de fotografii cu temă marină. Laureatii secțiunii sînt studenții Dumitru Podgornii (Brașov), Silviu Șteflea (Cluj-Napoca), Dumitru Alexe, N. Terțeleac, Cristian Ștefan (tustrei din București), Romeo Adamin (Galați), Constantin Duma (Timișoara), Mihai Bobeș și Dóri Katalin (Tg. Mureș).

ILDICO ACHIMESCU ■

O foaie volantă inspirată, vioaie, plină de tinerețe — mai multă, decît a pieselor din concurs! — a editat, în zilele întrecerii, Consiliul U.A.S.C. Timișoara cu titlul «Cine-foto festival».

un autentic act de cultură

Festivalul național studențesc de folclor, desfășurat în cadrul Festivalului național al artei studențești, a avut loc în această primăvară în municipiul Suceava și a reunit peste 1200 de studenți, reprezentanți ai tuturor centrelor universitare, demonstrînd potențialul de creație al tinerii generații aflate acum pe băncile amfiteatrelor, orientarea și interesul de valorificare a bogatului folclor românesc, pentru permanentizarea autenticele valori ale culturii poporului nostru.

Timp de patru zile, între 14 și 18 aprilie, plaiurile bucovinene au fost martorele talentului cu care studenții au știut să interpreteze, uneori foarte bine, altele mai puțin bine, producții folclorice din diferite zone ale țării. De la «Călușul oltenesc» (spectacol al studenților de la I.E.F.S.) la «Claca moșnească» (spectacol al studenților din Hunedoara), de la spectacolul «Faclă» (al studenților din Baia Mare) la spectacolul «Omule, omule!» (al studenților timișoreni), cîntecul s-a împletit cu jocul într-o armonizare perfectă, făcîndu-ne uneori să putem exclama: iată un spectacol total! (Cum a fost cazul spectacolului «Bulciugul turcașilor» al studenților din Oradea).

Privind din perspectiva tradiției, a continuității și inovației în folclor, putem spune că

acest festival a arătat încă o dată, dacă mai era nevoie, realele posibilități ale studenților în valorificarea folclorului, demonstrînd posibilitatea actuală de transformare în folclor a funcției arhaice în funcție estetică, spectacularul intrînd astfel din ce în ce mai adînc în scenă.

Paralel cu festivalul s-a desfășurat și colocolul societății studenților folclorici, a cărui temă: *Creația spirituală a poporului român în atenția studenților cercetători și a ansamblurilor folclorice* a reliebat preocuparea studenților de a adînci și valorifica resursele folclorului românesc. Cercetarea studențească în domeniul folcloric, prin înființarea societății studenților folclorici, acum 10 ani, s-a dovedit aici, la Suceava, ajunsă la maturitatea ei. Foarte mulți din participanții la colocoliu își exprimau opinia că este necesar ca lucrările studenților să fie publicate (lucru nefăcut prea des pînă acum).

Actul Festivalului național studențesc de folclor cît și colocolul Societății studenților folclorici au dovedit prin numărul mare de participanți, prin calitatea și diversitatea manifestărilor programate că această manifestare poate fi calificată ca un autentic act de cultură.

DAN DELIU ■

FESTIVALUL CÎNTECULUI MUNCITORESC, PATRIOTIC, REVOLUȚIONAR

actualitatea cîntecului de masă

Festivalul și concursul cîntecului muncitoresc, patriotic, revoluționar inițiat și organizat de Consiliul Central al U.G.S.R. în pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste, și-a propus să confere cîntecului de masă de azi caracterul pregnant al actualității, să-i apropie pe creatorii de o realitate specifică și, totodată, să contribuie la adîncirea și diversificarea tematicii cîntecelor. Încă de la prima sa ediție el a contribuit la îmbogățirea patrimoniului muzical național cu cîntece impregnate cu suflul dinamic, constructiv ce îi animă pe oamenii societății noastre socialiste. Interesul compozitorilor, participarea numeroasă la acest festival evidențînd pe de altă parte, dorința și nevoia lor de a investiga și de a călmăci universul de gînduri și de sentimente al contemporanilor.

Cele 28 de piese corale și cele 20 de cîntece de muzică ușoară selectate pentru faza finală au relevat nivelul ridicat al competiției, calitatea și seriozitatea muncii creatorilor, gradul sporit de exigență al juriului care s-a orientat — poate mai bine decît în alte concursuri — spre lucrări superioare realizate, reprezentative. Un prim aspect demn de remarcă este acela al varietății stilistice al cîntecelor. În formulele compozitice originale, cu linii melodice inspirate, piesele scrise fie în tempo de marș, fie în stil popular, fie cu structuri ample, ne-au sunat, în cea mai mare parte, noi. Marcate de prospețime, avîntate, antrenante, cu o notă accentuată de contabilitate, cîntecele dedicate muncitorilor au convins, caracterul lor patriotic, revoluționar fiind în mod fericit potențat prin mijloace de exprimare artistică elevată. Compozitorii din toate generațiile și-au înscris numele în programul festivalului dovedind preocuparea pentru inovare și impulsivitatea genului nu prin construcții ezoterice, ci prin interpretarea mai adîncă a melosului popular, prin combinații de mișcări și ritmuri mai îndrăznețe. Nu mai puțin elocvente pentru ținta festivalului au fost și melodiile de muzică ușoară, în exclusivitate angajante, cu tematică patriotică. Festivalul a sporit repertoriul coral și de muzică ușoară cu multe titluri noi de lucrări valoroase, accesibile, cum ar fi: *Furnale* de George Grigoriu, *Noi construim România de miine* de Aurel Giroveanu, *Cinste vouă, miini de aur* de Vasile Donose, *Constructorii de Ștefan Andronic*, *Noi construim* de Vasile V. Vasilache, *Întîia zi de mai* de Camelia Dăscălescu, *Pămîntul nostru românesc* de Temistocle Popa, *Miini de aur* de Ion Cristinoiu, *Nimic nu-i prea greu pentru noi* de Gelu Solomonescu, *Fetele din magazin* de Adam Czako ș.a., piese ce se vor înscrie în curînd, mai mult ca sigur, în programele diverselor formații.

ALINA POPOVICI ■

manole, manole!

Editura «Albatros» ne împodobește viața cu Balada Meșterului Manole,* versiunea Vasile Alecsandri, în sărbătorească prezentare grafică. Alăturându-se Mioriței tipărită acum patru ani, cea de-a doua «piatră de hotar în înțelegerea firii poporului român» (Ioan Alexandru) apare «zidită iar nu scrisă» cu chenarele «pisaniilor ori lespezi de mormînt» (Ion Horea).

Zoe Dumitrescu-Buşulenga contribuie — printr-o erudită analiză — la înțelegerea caracterului simbolic al nemuritoareii creații populare.

Ne alăturăm celor ce au subliniat dănia adusă tipăriturii românești de graficianul Emil Chendea, care — cu osîrda artistului medieval — a pus pecetea frumosului operei, migăind-o literă cu literă.

Ne vom opri însă asupra unui însemnat amănunt ce ne-a îngîndurat și pe care ne facem datoria de a-l semnala (precum am procedat de nenumărate ori în cazuri asemănătoare).

Socotim că, în actualul stadiu al științei, nu este permisă ciuitirea unei opere de artă, văduvirea ei de unul dintre elementele esențiale cu care este contopită, făcînd parte integrantă.

Balada, balada populară, lucru demonstrat îndeajuns în ultima vreme de oamenii noștri de știință, nu poate fi și nu trebuie despărțită de muzica ce îi aparține. Dacă, în ceea ce privește producția lirică, din ce în ce mai mult, se produc mutații, dacă prin versurile călătore, imaginile poetice sînt împrumutate unor melodii ce nu le aparțineau inițial, baladele sînt nemijlocit legate de o muzică anume. Muzicantul popular nu are voie să înlocuiască muzica lui «Manolea» cu — să-i spunem — «a lui Radu Anghel». Afirmăm că Alecsandri nu a alăturat versurilor populare preluate și muzica lor specifică nu formează un argument satisfăcător. Versiunea modificată a lui Alecsandri s-a răspîndit ca atare în popor, dar a devenit un bun folcloric numai însoțită de muzica baladei. Meșterul Manole în prelucrarea poetului a avut puterea de vehiculare la vremea ei, datorită, în cea mai mare măsură, rapsozilor (analfabeți sau în cel mai bun caz cu foarte puțină știință de carte) și nu tiparului, deci datorită tradiției orale la baza căreia — în cazul baladelor — stă melodia.

Nu trebuie uitat că Meșterul Manole a fost pentru popor «cîntec bătrînesc», termenul de baladă fiind un termen convențional, cărturăresc. Cu mare mîhnire sîntem nevoiți să considerăm apariția acestei opere un pas înapoi față de Miorița apărută în aceeași editură, cu discul însoțitor în interpretarea unică a Lucreției Hoș. Sîntem convinși că Zoe Dumitrescu-Buşulenga, sub a cărei îngrijire a apărut cu patru ani în urmă Miorița, a simțit, la fel cu noi, aceeași strîngere de inimă neputînd publica versiunea lui Manole cum și-ar fi dorit-o.

«Iarăși la lume date» cele «de la lume adunate» trebuie prezentate în toată complexitatea lor artistică.

Tocmai din această pricină am ținut să scoatem în evidență străduințele încununate de izbîndă ale lui Emil Chendea, dorindu-i din suflet ca, la reeditare, contribuția sa, ce îmbogățește într-adevăr creația populară, să nu mai apară ciuitită de expresivitatea muzicii.

Și, fără nici o îndoială că, în felul acesta, prin limbajul internațional al muzicii, care prezintă marele avantaj de a nu mai avea nevoie de traducere, intrat în circuitul internațional Meșterul se va apropia încă mai mult de sufletele celor ce caută a ne cunoaște.

HARI BRAUNER ■

*) Cartea apare tradusă în limbile engleză, franceză, germană, rusă și spaniolă tocmai în acest scop.

CRONICA FILMULUI

de data asta: „no,western!”

Într-un soi de «preambul» (apărut în FLACĂRA nr. 14, a.c.), ne angajăm ca — în limitele spațiului acordat acestei rubrici — să analizăm fenomenul cinematografic atît din țară cît și de aiurea, în sensul absolut clar de a ne bucura atunci cînd se ivește cazul unei reușite sau de a arăta cu degetul ori de cite ori avem de-a face cu un fals, cu o eroare cinematografică, cu un rateu!

Săptămîna din urmă ne-a prilejuit din păcate deloc fericita ocazie de a ne referi la cel de-al doilea aspect al problemei: la două dintre principalele, modernele, centralele, INDISPENSABILELE noastre cinematografe ale Capitalei au fost programate două producții S.U.A. ce ne provoacă cel puțin uimirea: Păsări de pradă (LUCEAFĂRUL) și Cursă grea (PATRIA); să fim clari: personalul acestor săli, inclusiv directorii lor, nu sînt implicați în aceste rînduri, dimpotrivă — le aducem și pe această cale mulțumirile noastre sincere pentru felul civilizată, optim, în care se poate viziona aici un film!

Ce e însă cu filmele în cauză? În primul, un actor devenit celebru la noi — ba chiar subiect de parodii revuistice — prin serialul de triste simbețe numit «El Fugitivo», se chinuie inutil să ne miște un sentiment pe marele ecran. În cel de-al doilea, cu pretenții de «western», ni se oferă o avalanșă de împușcături (fără nici o exagerare: ar fi interesant de calculat la o masă de montaj cite focuri de pistol se trag, cîți morți există într-un singur cadru...!), de explozii provocate de dinamită (remarcați, stimați cititori: dinamita este specifică genului «western» la fel ca și zăpada, dragostea dintre sexe, curtea regală sau trenul electric...), culminînd cu un amestec de rase — albi și negri — care se urmăresc și mai ales se împușcă reciproc, ei fiind, la fel, buni și răi — conform unei extreme de periculoase «mode» lansate în ultima vreme de către cinematografia de peste ocean, modă încercînd a fi impusă doar de afaceriști și nicidecum de oameni de bună-credință — de veritabili ARTIȘTI ai acestui formidabil GEN cinematografic care este (sau va rămîne doar?) western-ul de calitate.

Îmi aduc aminte — cu reală nostalgie — de un mare film american aparținînd (categoric, de astă dată) genului în cauză: «Cei 7 magnifici». Film realizat după o idee din pelucula reputatului cineast japonez Akira Kurosawa, «Cei șapte samurai», bucurîndu-se de o distribuție realmente magnifică, producția americană uluise pur și simplu critica internațională și spectatoriile de pretutîndeni. Pînă și Georges Sadoul, reținutul și nu întotdeauna obiectivul critic francez de film, fusese obligat să recunoască: «...avînd de realizat ceva după un scenariu bun, poate fi considerat un bun autor de «western», gen care i-a adus reușite remarcabile» (vezi: John Sturges: 1960 — «Les sept Mercenaires», conf. Dictionnaire des Cineastes par Georges Sadoul, 1965 by Editions de Soleil, Paris). Oare de ce?

...Vă amintiți morțile eroilor din «Cei 7 magnifici»? Voi menționa numai două dintre ele: prima — șeful bandiților, excepționalul actor Montgomery, îl imploră pe celălalt «șef», al cavalerilor dreptății (Yul Bryner) să-i confirme că a existat totuși o comoară, că miza pentru care s-a dat bătălia dintre escroci și colectivitate a fost aurul; deși neexistînd așa ceva, adevărata miză fiind dorința de dreptate, Bryner confirmă, banditul dîndu-și astfel sfîrșitul în brațele sale cu un zîmbet pe buze... Este exact — firește, pe un alt plan — finalul cărții «Oameni și șoareci» de John Steinbeck.

A doua moarte, cea a «lașului»: în momentul în care, recăpătîndu-și curajul — chiar și pentru o clipă — face dovada unei vitejii supreme, este ucis absurd, pe la spate... Exact — și, la fel, pe alt plan — finalul nuvelei «Scurta fericire a lui Francisc Macomber» de Ernest Hemingway...

Cu alte cuvinte, triumfală valoare a unor consacrați prozatori americani, folosită — excepțional! — într-un «western».

...Pe de o parte «Cei 7...», pe de alta ceea ce ni se oferă acum; cine anume achiziționează aceste filme? În ce scop? În a face — prin «Cursă grea», de pildă — deliciul unor haimanale în holul cinematografului Patria?!

Îmi amintesc replica unui veteran al criticii noastre de film, apărută într-o cronică în presă, aproape de o ecranizare după o celebră piesă de Shakespeare: «ce caută, domnule, caii în acest film?!» (Într-adevăr, caii neavînd ce căuta acolo — n.a.). La fel, întrebăm și noi: ce caută, fraților, astfel de produse submedice pe ecranele noastre?!

HORIA PĂTRAȘCU ■

CRONICA MUZICALĂ

performanțe vocale în regie prăfuită

Turneele întreprinse în străinătate, de-a lungul timpului (apropos, unde sînt turneele de altădată?), au prilejuit unor critici muzicali de prestigiu opinii favorabile despre valoarea cîntăreților noștri, despre personalitatea școlii vocale românești. Totodată, în cronicile lor erau amendate lipsa de idei a montajelor, punerile în scenă greoaie, scenografiile vetuste. De atunci, din păcate, prea puține au fost premierele de operă capabile să infirmе această opinie care nu ne mai poate mulțumi astăzi, în condițiile cînd inteligența și creativitatea românească se afirmă plenar în multiple domenii de activitate.

Ce-i drept, citeodată, cînd avem rara ocazie să ascultăm vocile noastre mari, cîntăreții noștri de frunte, personalitatea lor artistică, forța lor de creație anihilează așa-zisul «convenționalism» al genului, chiar dacă acest «convenționalism» se «sprijină» pe o montare atît de veche și de prăfuită ca, de exemplu, aceea a lui George Teodorescu cu opera Traviata de Verdi, pe prima noastră scenă lirică.

Am avut acest sentiment în seara zilei de sîmbătă, 17 aprilie a.c., cînd în rolul Alfred Germont debuta Ludovic Spiess. Tenorul nos-

tru nr. 1 ne-a apărut ca același artist de mare ținută și seriozitate (așa cum îl cunoaștem atît noi, cît și spectatoriile marilor scene din toată lumea) pentru care abordarea unui nou rol înseamnă înțelegerea personajului, conturarea lui muzical-dramatică, și abia pe urmă performanța vocală în sine, pentru care s-ar părea că-l recomandă glasul său de înaltă calitate, cultivat și inteligent. Împreună cu el, soprana Marina Mirea (extrem de muzicală, voce frumoasă, bine condusă) și baritonul Dan lordăchescu (prototipul cîntărețului modern, multilateral, sensibil și dotat) au imprimat întregului aparat orchestral și vocal pecetea unei evoluții superioare (dirijor Constantin Petrovici). În această ambianță a strălucit ca de obicei corul condus de Stelian Olariu, «persoanaj» colectiv distins, plin de personalitate.

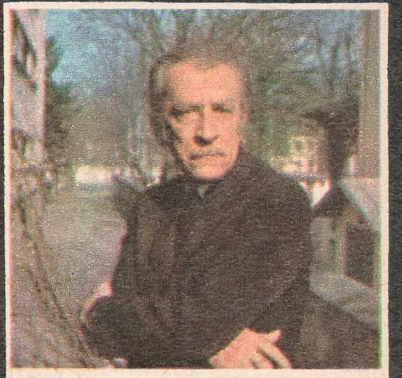
Aceasta nu înseamnă însă că Traviata n-ar trebui revăzută sub aspectul montării (aceleși regizori a pus nu de mult în scenă Hamlet, vă reamintiți?) și că oricum convingerile critice din străinătate n-ar trebui, odată și odată, contrazise!

NICOLAE SPIRESCU ■

PETRE GHEORGHIEU excepțional în spectacolul cu piesa Ferma, montat de Teatrul Bulandra, Fotografie de EMANUEL TÂNJALĂ ■

INSTANTANEE

EUGEN JEBELEANU este unul dintre cei mai importanți poeți români ai secolului XX, unul dintre reprezentanții de frunte ai poeziei care se scrie astăzi în lume. Creația sa, de o mare diversitate tematică și stilistică, reflectînd un dialog permanent cu istoria acestei epoci, constituie opera unui poet politic, revoluționar, profund implicat în destinul poporului nostru, în destinul umanității. Poemul său Surîsul Hiroșimei, o capodoperă a literaturii noastre socialiste, unul din excepționalele poeme ale secolului, comparabil ca mesaj cu tabloul lui Picasso Guernica, înregistrează cu gravitate primejdia catastrofelor atomice, fiind totodată un vibrant elogiu adus puterii omului de a învinge prin luptă și solidaritate momentele de cum-pănă. Hanibal, un alt volum remarcabil al poetului, exprimă atitudinea sa față de o seamă de întîmplări ale istoriei, ale politicii, în virtutea cărora este prins omul modern. Dacă Surîsul Hiroșimei prezintă tragedia unei colectivități amenințate de dezastrul nuclear, Elegia pentru floarea secerată consemnează drama unui om care a suferit o mare pierdere. Poemele cuprinse în această carte sînt meditații de un patetism reținut asupra iubirii, asupra vremelnicei noastre treceri prin lume.

Am ținut să ne reamintim în această zi de cîteva dintre volumele lui Eugen Jebeleanu care ne-au tulburat, ne-au invitat să ne punem întrebări, să dorim să aflăm cine sîntem și încotro ne îndreptăm. Astăzi poetul împlinește 65 de ani. Îi mulțumim pentru cărțile pe care ni le-a dăruit, cărți ce oglîdesc zăbuciumul unei profunde conștiințe artistice și cetățenești.

La multi ani, Eugen Jebeleanu!

Un nume binecunoscut în «arena» literară — poetul MELIUSZ JOSZEF.

PAUL WEINER un interpret ideal de jazz-pop.

Fotografie de VASILE BLENDEA și EMANUEL TÂNJALĂ ■

OPINII

epopeea națională

Tendențele fundamentale care caracterizează cultura socialistă a României contemporane izvorăsc din profunde procese istorice ale căror rădăcini sînt puternic înfipite în trecutul îndepărtat al patriei. Accentele solemne ale genezei unei epopei naționale au răsunit în versurile nemuritoare ale **Miorței** și ale **Meșterului Manole**, simbolurile care scapără în mii de focuri, ale trăirii dramatice și ale construcției continue a poporului român.

În decursul milenarei sale istorii, creatorii anonimi sau cunoscuți ai acestui înzestrat popor au făurit și au împărțit întregii lumi opere de valoare supremă ale artei și literaturii, în care s-a exprimat plener sufletul nobil al acestei colectivități umane, luptele neîntrerupte care îi determină arcul existențial. Basmelor și baladelor populare sînt pătrunse în structurile lor profunde de exaltarea sentimentului libertății și demnității umane, în tonalități de o neobișnuită vigoare. Paginile cronicarului sînt sintezele istoriei, lucidele și transparentele ei oglinzi, dar totdeauna reflectînd și flacăra arzătoare a permanentei iubiri de patrie. Cine poate să nu vibreze în fața întregii literaturi a revoluționarilor de la 1848, al căror cel mai pur reprezentant rămîne nemuritorul Nicolae Bălcescu. Această profundă dragoste de țară a cucerit noi spații estetice de valoare universală prin meditațiile incandescente ale lui Mihai Eminescu, prin nestematele argeziene sau vibrația de rapsodie a acestor pămînturi edenice din paginile lui Sadoveanu. Această tradiție umanistă și patriotică a trecutului spiritual, izvorînd din focul luptelor naționale și sociale ale poporului român, pentru libertate, frumusețe și adevăr, formează uriașa temelie pe care se înalță valorile contemporaneității.

Literatura și arta românească au fost totdeauna nu numai o oglindire nedeformentată a istoriei, ci și temple de înaltă coerență morală. Scriitorii de astăzi, moștenitorii direcți ai unor asemenea înalte tradiții, crează opere ale prezentului socialist, orientate de o nouă concepție filozofică, de înțelegerea structurală a sensurilor dezvoltării, cu o nouă viziune ideologică despre lume și raporturile dintre individ și colectivitate. Chiar în operele care reinvie trecutul, ei exprimă problematica specifică a omului care trăiește în condițiile spirituale ale socialismului, voința estetică de modelare a unui nou profil moral-ideologic. Scriitorii se adresează istoriei trecute și prezente a poporului român pentru a construi modele literare încărcate de o uriașă forță energetică, avînd o încredere deplină în funcția educativă a artei și în marile virtuți ale cunoașterii intelectuale. Autorii din trecut și prezent al acestei Epopei naționale, al cărei filon arzător străbate toate zonele de lumină și de umbră ale existenței acestui neînfriecat popor de constructori, și-au propus să restabilească istoria și adevărul integral, în drepturile lor, etice și estetice. Legătura aceasta strînsă între datele concepției și ale artei i-au purtat totdeauna pe cele mai înalte creste ale spiritualității. În operele lor ei elimină retorismul și demagogia, considerînd că libertatea este primul mobil al istoriei și al devenirii unui popor. Realitatea creației transfigurează realitatea existentă și adevărul istoric, ridicîndu-se, prin forța supremă a artei, spre concluziile etice și estetice ale umanismului contemporan românesc, determinat de servirea concepției perfectibilității umanității. Scriitorii României contemporane transfigurează în artă dimensiunile unei societăți în care nu este înfrînt adevărul și nici umilită condiția umană.

ALEXANDRU BALACI ■

«Omul de bine» este o figură curentă a zilelor noastre. Ne întîlnim cu el peste tot. Se distinge mai întotdeauna prin afișarea unor principii fără cusur și printr-o specie de nemulțumire adresată stărilor de lucruri rău așezate. «Omul de bine» știe că este un om de bine și ține să și-o spună. Cînd vrea să-și dea sentimentul egalității cu el poate să folosească, de pildă, formula: «Noi, oamenii de bine!»

Cînd «omul de bine» acționează în literatură cauza lui este, mai e vorba?, «cauza culturii». El are, mai e vreo îndoială?, în vedere mai ales «criteriul estetic» și e îngrijorat că neeuropenii invadează arena. «Excesele» îl dor în mod deosebit pe «omul de bine» al cărui cîmp de evoluție e literatura și caută împotriva lor, bineînțeles, alianța altor «oameni de bine», care nici vorbă n-au altă cauză decît «cauza culturii», care disprețuiesc, desigur, și ei absența criteriului estetic și cîte altele. De acești «oameni de bine» ne izbim zilnic peste tot. Omul cu pricina e oriunde și te găsește și acasă. Nu-i posibil să fugi pentru că oriunde dai de un apărător al «cauzei culturii». Și asta dintr-un motiv foarte simplu. «Oamenii de bine» amintiți iubesc mai ales revistele cînd nu și alte organe de presă. Colaborator la o revistă, «omul de bine» nu uită să atragă atenția asupra precarității profesionale și intelectuale a altor colaboratori. Întîmplător aceștia sînt colegi ai «omului de bine» la locul său de muncă. (Sintagma asta cu «locul de muncă» fiți siguri că displace profund «omului de bine»). Între alte obiceiuri ale «omului de bine» este și acela de a fi foarte grijuliu: prietenii lui nu trebuie atinși nici măcar cu o floare în paginile publicației la care colaborează. El nu mai acționează ca individ izolat, ci ca mădulăr al unui «organism» mult mai mare — era să scriu al... Acest «organism» spon-tan ca o colonie de corali este fără îndoială asociația apărătorilor culturii, alcătuită, nu mai încapă vorbă, din oameni de bine. Solidaritatea lor întru cauza culturii e atît de mare incit dacă formulezi purificate observații critice cu privire la vreunul, suferă toți ceilalți, desigur tot pentru «cauza culturii».

În calitate de colaborator omul de bine are o atitudine remarcabilă. Pune capul în pămînt și merge înainte. Orice discuție cu el este de prisos. Principiile, înalte nu-i așa?, ale manifestărilor sale sînt de mult limpezite și lui nu-i mai rămîne decît să acționeze. În acest caz la ce bun dialogul? Orice încercare de a face implacabilului om de bine cea mai mică sugestie este privită ca un atentat la libertatea de expresie și la bunul mers al culturii. El apără doar «cauza culturii» și orice intervenție «din afară» ar periclita totul.

Pentru el o revistă literară e o tarabă largă pe care fiecare vinzător înșiră marfa. Relația cu redacția revistei o admite doar ca o muncă de curierat, transportarea multbineintenționatelor lui texte de la el de acasă pînă la redacție, loc în care ele trebuie să treacă formal pe sub nasul redactorilor, de unde să intre direct în tipografie. Rubrica devine un fel de parcelă inviolabilă în care n-are voie să intre nimeni. Imixtiunile, pentru că uneori intervențiile, și el o știe bine, devin obligatorii, sînt privite de «omul de bine» ca un sacrilegiu. «Omul de bine» are mentalitate chirașului care are o cameră și în care face ce vrea.

Cum ar arăta oare o revistă făcută de «omul de bine»? După cele de pînă aici ca o suită de tarabe pe care fiecare și-i exhibă produsele. Un fel de iarmaroc, deci, foarte ciudat însă pentru un om la care ideea de acurateță altfel predomină. Dar, ne înșelăm. «Omul de bine» a răspuns cîndva de o revistă, sau în orice caz aproape a răspuns. Nu de toată, ci de o bună parte a ei. Ce-a făcut, atunci, «omul de bine»? Gravă inconsecventă! Nu sub raportul «cauzei culturii». Aceasta a fost la fel de bine apărută și pentru salvagardarea ei rubricile erau ținute de oameni care la rîndul lor nu criticau pe ceilalți oameni care țineau și ei rubrici tot în apărarea «cauzei culturii». Echipa s-a destrămat dar «cauza culturii» e nemuritoare și «fiecare o minuire de la postul său». Curios este însă că «omul de bine» dorește reviste iarmaroc. După cum tot atît de curios este că el e la fel de schimbător ca și «cauza» pe care o apără. E, în fond, vremea să ne întrebăm ce cauză apără «omul de bine» și asociații lui?

MIHAI UNGHEANU ■

CRONICA LITERARĂ

idealul cultural-patriotic

Dan Zamfirescu e cunoscut mai ales ca istoric al literaturii române vechi. Publicistica lui însă nu e mai puțin remarcabilă decît opera savantă; operă de erudiție și sinteză, în primul rînd, culturală. Permanența patriei cuprinde, cum era și firesc, doar o selecție din articolele publicate de vrenul decenii încoace. Cartea impune prin atitudinea mobilizatoare în sprijinul ideii patriotice, autorul intuind — printre altele — un ritm epopeic al expansiunii culturii românești în lume. Idealul cultural-patriotic apare formulat în fiecare din secțiunile volumului de față, uneori mai accentuat, alteori numai în subtext, dar pledoaria nu scade o clipă în intensitate. Dan Zamfirescu e un patriot împătimit. El vorbește despre trecut cu gîndul la prezent și viitor. Ni se pare exemplar acest fel de a scrie, tipic pentru cîrturarul umanist, format la școala tradiției istorice (a lui Iorga, îndeosebi), limpede în expresie și gîndire, stăpîn pe concepte, dar și pe materia documentară, polemist viguros, cu o argumentare strînsă și patetică totodată.

De fapt, în cea mai mare parte, Permanența patriei conține pagini de critică și istorie literară. Ca de obicei, Dan Zamfirescu nu face deloc exces de subtilitate. În schimb își exprimă cu decizie opiniile, care sînt — se înțelege — (în acest caz) și opțiuni politice. Autorul nu se sfiște să atace «patriotismul rentabil», «abstract», făcînd, în continuare, elogiul vocației constructive. Cele mai multe articole comunică sentimentul participării la istorie. E vorba de participarea directă, prin creație, de istoria al cărei arhitect și inginer este Partidul Comunist Român.

De Maiorescu și Iorga, la un loc, amintește prin formula critică. Dan Zamfirescu reprezintă la noi, poate, cel mai bine critica așazis culturală, desigur cu aplicație în domeniul istoriei literaturii. Valorile individuale

sînt de regulă integrate într-o viziune istorică totală (idee comună lui Iorga și Călinescu). În volumul acesta, istoria și literatura sînt gîndite mereu împreună. Nu ne surprinde că autorul e un admirator constant al lui Bălcescu și al pașoptiștilor, că se arată entuziasmat de Plecareea Vlașinilor, romanul Ioanei Postelnicu, sau de Săptămîna patimilor, piesa lui Paul Anghel.

Apreciază, de asemenea, fără nici o rezervă tendința mai nouă de a valorifica în spirit modern (estetic și moral-filozofic) literatura veche. Aceasta, atunci cînd vorbește despre Doina Curticăpeanu, Al. Dușu, Eugen Negrici.

Specialistul în istorie e apoi dublat de teoretician, cu sugestii despre filozofia culturii. Comparatismul, practicat pe contexte largi, nu e numai o metodă de lucru, ci o concepție sistematică, în care accentul se pune efectiv nu atît pe asimilarea influențelor din afară, cît pe relansarea elementului autohton în universalitate. Dan Zamfirescu demonstrează, fără drept de replică, supremația culturii noastre în sud-estul european, pînă în secolul al XVIII-lea. Subliniază după aceea sensul activ al avangardei românești, la nivel european și prestigiu (tot european) al plasticii — prin Brâncuși.

Cel mai convingător ni s-a părut eseu Spre noi înșine. Am cita chiar întreaga secțiune intitulată Mesajul culturii românești. În descendența atitor gînditori dinaintea lui, Dan Zamfirescu redescoperă — în formulare proprie — realismul organic al culturii noastre, adică echilibrul structural dintre inovație și tradiție, refuzul formelor goale (ne reamintim de Maiorescu, Ghenea etc.), deschiderea către adevăr, percepția justă a realității — alături de idealismul moral incandescent, fără de care nu se poate crea azi nimic durabil. A merge din nou la izvoare, sugerează criticul, înseamnă a dezvălui, o dată în plus, adevărata identitate națională și prin ea sursa vie a marii creații. Se află aici cuprinsă, în acest îndemn, ideea unei noi renașteri, pătunsă de un patos al construcției monumentale viitoare.

Permanența patriei este cea mai patetică mărturie despre conștiința universalității noastre. Mărturia unui mare patriot. CORNEL MORARU ■

Am cunoscut, în unul dintre drumurile mele, un cînar care mi-a mărturisit că vrea să-și cumpere o bibliotecă. O asemenea hotărîre mi s-ar fi părut temerară chiar și dacă ar fi fost vorba de rafturile respective, nu de cărți: bibliotecile care se găsesc, atunci cînd se găsesc, în magazinele noastre de mobilă au spații prevăzute cu lărghețe pentru televizor, bibelouri, sticle de coniac și, eventual, lenjerie, în timp ce rafturile propriu-zise sînt concepute pentru două rînduri de volume, ca și cum ne-ar interesa să depozităm cărțile, nu să le avem mereu în fața ochilor. Tînărul cu care vorbeam voia însă să-și achiziționeze, dintr-o dată, o mie — o mie cinci sute de titluri, pentru că strînsese o importantă sumă de bani și, mai ales, pentru că «în ziua de azi, nu te simți în rînd cu lumea dacă n-ai în casă o bibliotecă».

Adevărul de necontestat al acestei ultime afirmații, ca și deosebirea de fond dintre dorința sa sinceră de a se cultiva — mă consultase doar în privința autorilor pe care să și-i aleagă! — și aviditatea maniacală a pseudobibliofililor care își decorează interioarele cu ediții sumptuoase m-au determinat să nu-l iau în deridere. Dar consternarea nu mi-am putut-o ascunde. Trebuie ca să fii cu totul străin, de-a lungul anilor, de viața cărților, pentru ca la un moment dat să crezi că îți poți cumpăra o bibliotecă. Chiar dacă în librării, printr-o perfecționare a tehnicii de adaptare a tirajelor la cerințele pieței, s-ar găsi orice volum, chiar dacă ar exista particulari dispuși să-și vîndă întreaga colecție, o bibliotecă tot nu ne-am putea cumpăra. Este ca și cum am vrea să cumpărăm o prietenie de-o viață sau curajul dobîndit de un vîntor în cursul expedițiilor sale la tropice.

În primul rînd, atunci cînd apare, cartea este însoțită de rumoare aceea inimitabilă în care se amestecă reacțiile cititorilor, comentariile din presă, declarațiile autorului, traductorului sau editorului. Dacă este vorba de o lucrare științifică, la toate, acestea se adaugă frisonul specialiștilor, și nu numai al lor, care speră că vor găsi răspuns la probleme rămase nerezolvate de pe vremea lui Arhimede. Apoi, abia procurată, cartea trebuie răsofuită cu nerăbdare, în troleibuzul care ne duce acasă, și citită pe îndelete, eventual cu creionul în mînă, în liniștea locuinței. Abia după ce, cercetată rînd cu rînd, cu acel harnic du-te-vino al ochilor care deosebește ființa umană de oricare altă ființă, și-a dezvoltat toate secretele — toate credem noi, pentru că nu va trece mult timp și textul, ca o apă întunecată, va face din nou cercuri tremurătoare și va scoate la iveală alt chip misterios — și după ce i-am făcut loc în biblioteca noastră imaginată, punînd-o în relație cu operele pe care le mai cunoaștem, cartea poate fi așezată în raft.

Există, desigur, și cărți pe care nu le parcurgem în întregime. Nu vom citi, de exemplu, o enciclopedie din scoarță în scoarță, ci o vom rîndui cu adorație în bibliotecă, ca pe-o oglindă fermecată, în care putem vedea oricînd colțul de lume care ne interesează. Însă și pe asemenea cărți trebuie să ni le apropiem, încipărîndu-ne în minte numele autorilor, cercetînd prefața, învățînd supuși sistemul de abrevieri.

În posesia unei biblioteci nu se poate intra dintr-o dată. Spre deosebire de vinuri, a căror învechire poate fi grăbită, sau de zburătoarele domestice, a căror creștere poate fi accelerată, o colecție de cărți nu se îmbogățește decît odată cu gîndirea posesorului ei. S-au experimentat și în acest domeniu metode de intensificare a ritmului — citirea în diagonală, transcrierea interjecțională a reflecțiilor de genul «oh!», «vai!» sau «ce frumos!», suprimarea din memorie a numelor autorilor, aflarea din diferite zvonuri a «subiectului» s.a.m.d. — dar nici una nu a dat rezultate. În biblioteca personală trebuie să ne simțim ca un astronaut în cabina sa: numai cunoscînd fiecare carte, și avînd-o la îndemînă ca pe o manecă care nu dă greș, ne putem aventura spre înălțimile cunoașterii.

ALEX. ȘTEFĂNESCU ■

NOTE DE LECTURĂ

poveste de dragoste

Poveste de dragoste de Dan-Ion Vlad (Editura «Scrisul românesc») este un roman care începe grațios, spumos, cu file pline de frăgezime, aromate cu un parfum sintactic sul-generis ce pune dulci piedici lecturii, ca și un poem, file cu suave banalități despre dragoste, despre vacuitatea clipeilor în care ea lipsește, despre fertilitatea și plînatatea clipeilor celorlalți, pentru ca, nesimțit, o capcană îndelung pregătită, savant ascunsă sub caligrafia cuvintelor ce ne fură, să se deschidă lent, să ne soarbă, să ne trezim, odată cu eroii, în plină și dramatică realitate a vieții, unde e și durere, și tristare, și suspin. Doi tineri se iubesc, ei ar vrea (ei, mai mult) să ignore tot ce e-n jur, să-și zidească din dragoste o planetă a lor, un tărîm al reclusiunii, un perete despărțitor între ei și lume, dar tentativa, evident, eșuează, ei nu sînt singuri, ei nu pot fi singuri, viața din jur îi modelează fără ca ei (ei, mai ales) să-și dea seama, apoi viața aceasta le invadează cuibul, îl ia pe sus, îl risipește în toate vînturile. Șocul realului, pe care alții îl primesc firesc, e resimțit de ei, de ei mai cu seamă, cu o forță teribilă, tocmai pentru că, încercînd izolarea, ei renunțase la armele vieții, el nu mai știe să lupte. Sigur, pare a ne spune autorul, lumea dragostei are un ireductibil al ei, ca și taina, ca și misterul vieții, dar e absurd să credem că viața, realitatea nu pot căpăta aici acces, e absurd să credem că oamenii, în această lume a noastră, mai pot fi singuri, mai pot trăi doar pentru ei. Aceste lucruri — această pledoarie împotriva evadării din real, împotriva însingurării egoiste și egolare — ne sînt spuse într-o narațiune strînsă, condusă fără cusur, cu o tehnică cinematografică, cu enclame-uri îndrăznețe de planuri, cu suspense-uri dramatice și, deopotrivă, cu lirism, cu sinceritate și cu căldură. Între atîtea romane de dragoste fals-complicate, modern-uscate sau senzual-onirice, povestea lui Dan-Ion Vlad este curată și tonică, etică fără ostentație, profundă și tulburătoare și totuși simplă, cum de fapt este dragostea, cum de fapt este viața. O copertă frumoasă (Ion Stancu-Zane) deschide sugestiv aceste prime pagini ale unui tînăr romancier despre care, cu siguranță, vom mai auzi.

ILIE PURCARU ■

martir și angajat

Deși îi merge destul de bine, chiar mai bine decât ar merita-o, pomădat, ghiftuit, groazier, răsfățat, excelent retribuit, eroul întâmplării noastre regretă că nu e și el persecutat, măcar așa, din când în când. Nu înțelege de ce nu e și el criticat, admonestat. Asta e viață? Plăcerea de a fi martir îi era sistematic refuzată. Invidia colegii care fuseseră sancționați pentru un motiv sau altul. În invidia mai ales pe cei care fuseseră admonestați dintr-o greșală. De ce n-a avut și el norocul ăsta...

Ce tristă și searbădă i se părea existența... Lui îi mergea ca pe roate, aprecieri în dreapta, aprecieri în stînga, fir-ar-ai naibi de viață, nu e dreptate pe lumea asta. Și el a țipat la ședințe de producție, dar nimeni nu l-a luat în serios. Asculta cu invidie dusă pînă la ură spovedaniile celor care primiseră o sancțiune.

Timpul trecea și el rămînea nesancționat. Iată însă că pe neașteptate, visul drag de a primi și el o palmă și de a riposta cu toată demnitatea i s-a împlinit. Doamne, doamne, nu-i venea să-și creadă ochilor. Fu retrogradat cu două clase și i s-a luat dreptul de a avea secretară. Cu o voce tunătoare, strangulată de emoție și de tărie de caracter, a respins acuzația de incapacitate și delăsare.

Ce fericit a fost a doua zi, în sfîrșit putea să anunțe și el prietenii că o duce ceva mai prost...

Cînd peste cîțva timp, uitînd cele întîmplate, a vrut să cheme secretara și cînd i s-a spus că a fost transferată în alt serviciu, că el nu mai are secretară, s-a făcut galben de furie cetățenească. Cum e posibil așa ceva? În ziua lefii șocul a fost și mai mare, cele trei sute care dispăruseră din viața lui îi creaseră o stare de neliniște metafizică.

Și imediat, cu energie, se apucă să-și cerșească situația avută pînă atunci. Mersese atît de departe cu spiritul autocritic încît își recunoștea și păcate imaginare. Tre-cătoare și neconcludente au fost satisfacțiile aceluia timp. A bătut o dată cu pumnul în masă la un chef, iar o femeie trecută s-a amoretat de el, declarîndu-i că-i plac bărbații cu ochi verzi și lefuri mai mici. Cam puțin, foarte puțin...

El voia să aibă și distracțiile multicolore ale indisciplinei, și plăcerile aduse de disciplina liber consimțită. Și una și alta voia să le aibă, însă iată că nu s-a putut.

De pe imaginara cruce de martir ducea dorul concretelelor și primăvăratecelor avantaje de odinioară. Cu ce nostalgic durere evoca în fața rudelor de gradul întîi și de gradul doi omeneasca bucurie de a avea o secretară. Ce bine-i, doamne, să ai o secretară, să ai la cine țipa în această lume trecătoare. Și apoi, cu trei sute de lei în plus cumperi mai mult decît cu trei sute de lei în minus...

...Cînd te duci cu mașina instituției la imaginara ta cruce de martir, o pană de cauciuc este inevitabilă.

TEODOR MAZILU ■

condica de sugestii și reclamații

Subsemnatul Jorj Amarandi, muzician din orchestră, tre-ceam astăzi 13 septembrie înspre bucătărie. Deodată urlete! (Am avut impresia că se tae un porc!) Brusc mi-am dat seama de realitatea că o bucătăreasă (Chioranu Catița) înjură pe altcineva. Mai stau ce mai stau deodată se deschide o ușă și iată-l ieșind pe însuși tov. Responsabil Manuilă valvirteț, roșu ca racu, ochii holbați, într-o stare de emoție nenormală. A fugit la dînsu în birou și s-a încuiat degrabă. Atunci ce vîd: pe coridor apare tot înjurînd mai departe această Chioranu. M-am enervat. O femeie huliganică, incultă, o bătăranță totală, să-și permită asemenea paralele față cu-n Responsabil! Cedînd unei enervări crescînde m-am apropiat irezistibil de ea și i-am spus: «Cum îndrăznești asemenea vorbe? Te rog să-ți verifici pe loc comportamentu!» La care ea începe iar să zbiere că facu-ți și dregu-ți, cine ești tu să te bagi. N-am mai putut rezista! I-am tras două palme la care aceasta m-a apucat de gît și cu ceailtă mină liberă m-a bătut îndelung peste față c-un pește oceanic. M-a bătut mereu pînă la apariția unui aviator, sub protecția căruia m-am așezat pentru a scrie chestia. S-a telefonat după sectorist.

Jorj Amarandi, muzician

MĂSURI LUATE

Venînd sectoristul au început să facă proces verbal lui J. Amarandi și salarietei Catița Chioranu (legitimă apărare) care a rămas neterminat că s-a ars siguranța iluminării și mulți participanți a fugit.

Relatez de la fața locului: un autobuz încărcat cu 8 călători s-a izbit din viteză de colțul prezentului restaurant. Zguduirea produsă a scos în stradă furnicar de clienți care

s-au amestecat cu persoanele rănite în panică. Doi consumatori cunoscuți, Trișcă Dumitru, Trașcă Ionel, ambii aceștia zugrăvi fără profesie, a profitat de ansamblul catastrofei amestecîndu-se cu răniții și chemînd după ajutor ca și cum au fost ei însuși avariați. Venind salvările i-a luat pe toți. Oare e normal să beneficieze și aceștia de spitalizări gratuite, pe cheltuiala statului? Afirm prezenta sub semnătură falsă dar există și alți martori de fapt.

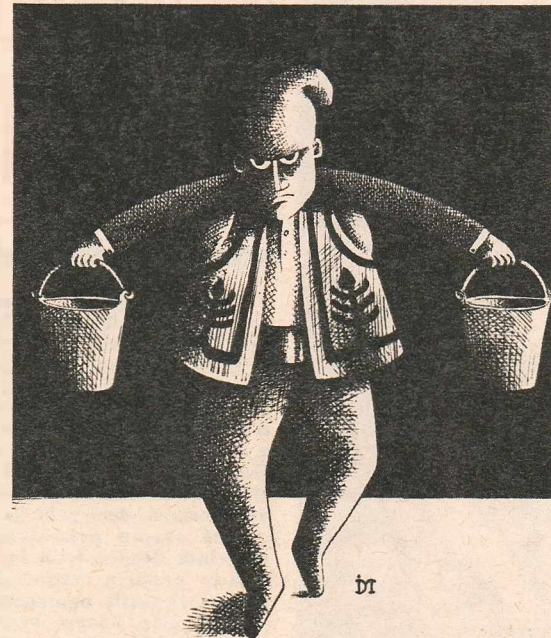
ss indesc.

MĂSURI LUATE

Reclamantul, Tonciu Ignat, str. Casuarului 9, nu corespunde întrutotul adevărului.

Culese de AL. MONCIU-SUDINSKI ■

ION DOGAR-MARINESCU

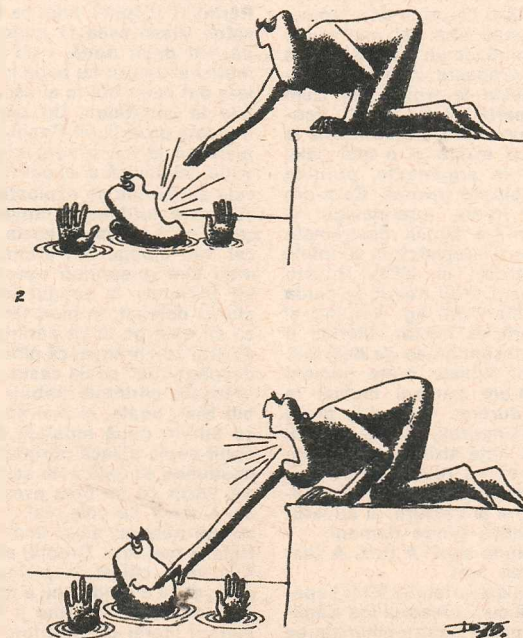

entomologii lingvistice

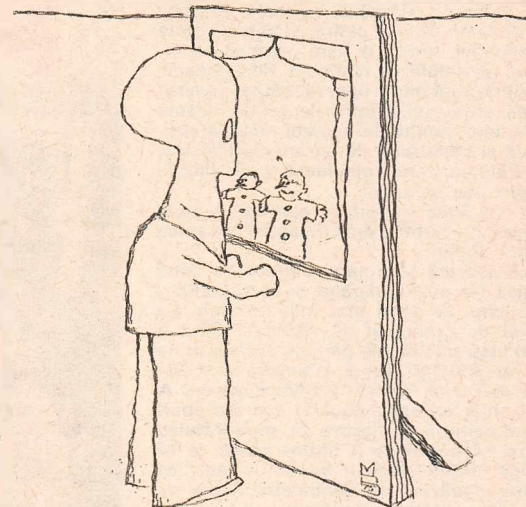
X	X., Z.
Xilofag	— raze cu care denumim secolele
Zaharină	— mîncător de xilofoaie
Zaț	— zahăr dulce
Zbircit	— drojdie tipografică
Zebură	— zgircit cu riduri
Zgripturoaică	— cal ilicit
Zigzag	— soacra zmeului
Zimbru	— linia dreaptă a bețivilor
Zmeu	— timbru dispărut
Zorea	— jucărie mitologică
Zumzăit	— plantă agățătoare grăbită
	— mormîntul albinelor

CORNEL UDREA ■

ANTON DRAGOȘ

MIHAI BOACĂ

ROTUNDA

- degeaba spun unii că este proastă

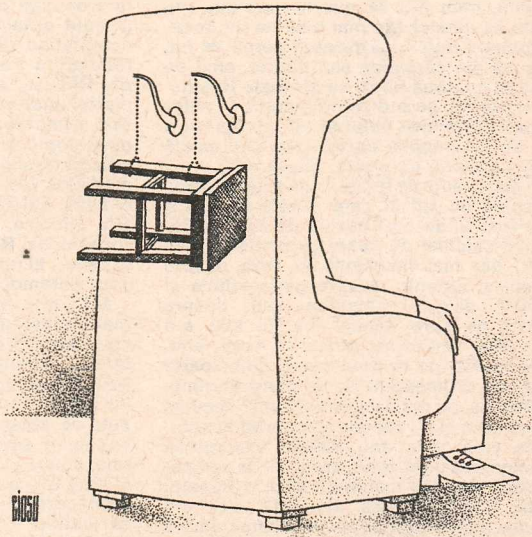
Degeaba spun unii că este proastă. Este proasta noastră cea mai deșteaptă. Și e frumoasă. La examen vine îmbrăcată elegant și țipător parfumată.

- Cîți litri de sînge are un om, domnișoară?
- 14,5 l, domnule profesor.
- !!
- Așa am reținut la cursul dumneavoastră.
- Măi, băiete, ia spune tu, dacă omul ar avea 14 litri de sînge ce s-ar întîmpla?
- Știu eu, domnule profesor. Cred că s-ar rări respirația omului. Știu eu, ar respira o dată pe zi.
- Bravo, băiatule. Mă, tu nu ești prost deloc. Uite, pentru asta îți dau 7 ție și 10 domnișoarei, pentru că ți-a dat ideea.

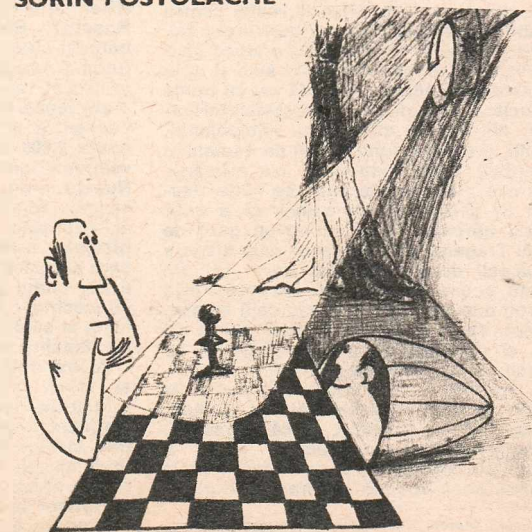
Degeaba spun unii că este proastă. Este, dar este proasta cea mai deșteaptă.

APOSTOL TURBATU ■

CONSTANTIN CIOSU

SORIN POSTOLACHE

În Bărăgan, pe malul Călmățuiului — Călmățuiul Buzăului — trăiește comuna Rușețu, cu două mii și ceva de case, cu șase mii și ceva de oameni, cu o istorie atestată de 466 de ani, cu bucurii, cu tristeți, cu prețutindeni pe lume, cu multe fântâni, poate sute, fântâni cu cumpănă, cu roată, cu ghizduri de lemn sau de piatră, simboluri mute ale ospetiei, fântâni la care oamenii se înfînesc, se salută, se respectă, vin și pleacă, ținându-le însă minte apa, răcoarea, generozitatea, aroma; și, printre ele, printre aceste fântâni, una numită de oameni «fântâna vie», săpată și construită de un anume Pătulea, moș Pătulea, care a mai făcut și alte fântâni, dar nici una ca asta.

Un confrate reporter, care a dedicat Rușețului o carte*, descrie astfel povestea acestei fântâni:

«...E așezată spre satul Jugureanu. Moș Pătulea i-a pus cumpănă două trunchiuri de salcîm. A scos mai întâi salcîmii, i-a curățat de crengi și de rădăcini. Cînd a băgat însă salcîmul în pămînt, acela a prins din nou rădăcini. Acum, în fiecare an, cumpăna se înalță. Crește salcîmul mereu. A făcut chiar coroană bogată, «că are aburi de apă alături». În fiecare an, moș Pătulea trebuie să treacă pe la fântîna aceea ca să adauge lanțului încă o bucată — așa, ca la vreo douăzeci de centimetri. Altfel nu mai ajunge găleata la apă».

Povestea oricărui sat începe, desigur, cu o fântînă, cel dintîi om ce se așază pe un pămînt ca să-l întemeieze prin munca și viața lui sapă, înainte de toate, un ochi de apă și chiar dacă aceste fântîni ale începutului îmbătrînesc și seacă, adică mor, generațiile tinere nu le strică, le pun peste ghizdul-sicriu un capac de lemn și le păstrează, ca documente istorice și etnografice despre ființa străveche a așezării lor. Nu se mai știe, firește, care e prima fântînă ce s-a săpat în Rușețu, dar fântîni foarte vechi sînt aici destule. Casele vechi s-au năruit, ele se năruiau de fapt foarte repede, uneori în cuprinsul unei singure generații, fiind case șubrede, de pămînt (mai sînt și astăzi, în Rușețu, câteva zeci de astfel de case, caligrafiind încă, pe tablele lor de lut, profilul unei civilizații care dispăre), singurele fântîni au rămas să dea seamă despre vechimea locurilor și vechimea omului în aceste locuri. Cîndva, desigur, vor dispărea și ele (în comună s-a introdus, recent, apa potabilă prin conducte, primele două sute de case au acum apă la robinet), ultimul fântînar va muri și el, și despre vechimea acestui loc va da seamă doar fântîna-salcîm a lui moș Pătulea, care acum e tînără și care-i vie, care va trăi cît va trăi și pomul, adică veacuri. Ea va fi încă verde cînd Rușețu va deveni oraș (eveniment prevăzut pentru cincinalul ce va veni), cînd n-o să mai fie nici una din casele de pămînt (de mai bine de un deceniu, nimeni nu-și mai durează pereții de lut, ci numai din cărămidă sau piatră), cînd pe șoseaua cu două benzi ce străbate Rușețu (deocamdată, pe o distanță scurtă, în viitor pe toată lungimea satului) vor alerga nu o sută de automobile particulare, cîte există azi în comună, ci, poate, cîteva mii.

Un sat cu sute de fântîni, cum este Rușețu, înseamnă un sat în care nevoia de apă e mare (dar unde nu-i nevoie de apă, în Bărăganul calcat de soare și pustit de vînturi?), dar mai înseamnă și ceva despre oameni și omenie, despre generozitate și ospetie, despre răcoarea sau despre căldura pe care inimile locului știu s-o ofere. Sînt fântîni nu numai în curți, sînt, foarte multe, pe drumul mare, sînt, foarte multe, pe drumeaguri ce se pierd în cîmp.

E Rușețu un sat de oameni buni? Nicolae Seicaș, primarul, secretar de partid al satului de vreo zece ani, alături exemplului fîntînii încă unul, la fel, crede el, de edificator, dacă nu chiar mai mult. Aici, în Rușețu, există, înființată încă din 1919, una din cele mai mari herghelii ale țării, care numără astăzi peste două sute de exemplare, rase mîndre de cai de curse, vedete ale derbiurilor republicane și, lângă ei, cai «semi-greii», cai de muncă, la fel de vestiți pentru calitățile lor. Numai oamenii buni cresc cai, spune Seicaș, în timp ce mă conduce spre rezervația unde, pe vreo șapte sute și ceva de hectare de pășune, zburdă cai cu nume strălucitoare, exotice sau fantastice («Hadban», «El-Sbaa», «Shagya», «Koheilan»), îngrijiiți, dresați și iubiți de 88 de oameni ai Rușețului. Stau, împreună cu primarul, lângă cîteva din aceste superbe ființe, despărțit de răsufierea lor caldă, ca a unor vulcani aproape stinși, printr-un gard de sîrmă. Tragedia acestei specii care dispăre (ei, acești două sute, sînt uncii cai din Rușețu, acum cîteva zeci de ani erau cîteva mii, toți oamenii din sat aveau cai) începe, de fapt, de aici. Nu ne despart poene cu flori, ci un gard de sîrmă. Obișnuiți cu medicii, cu sanitarul, cu paznicul, cu îngrijitorul, cu toți cei ce supraveghează și le mențin cu eforturi rase, caii au devenit, contrar firii lor, toleranți, adică impenetrabili. Consangvinizarea, consecință fatală a împuțării, slăbește în ei acel fond ofensiv și rebel, acea vocație suverană a duratei,

* Nicolae Mateescu: «Războiul pînii», Ed. Eminescu, 1974

RUȘEȚU

SAU FÎNTÎNILE OMENIEI

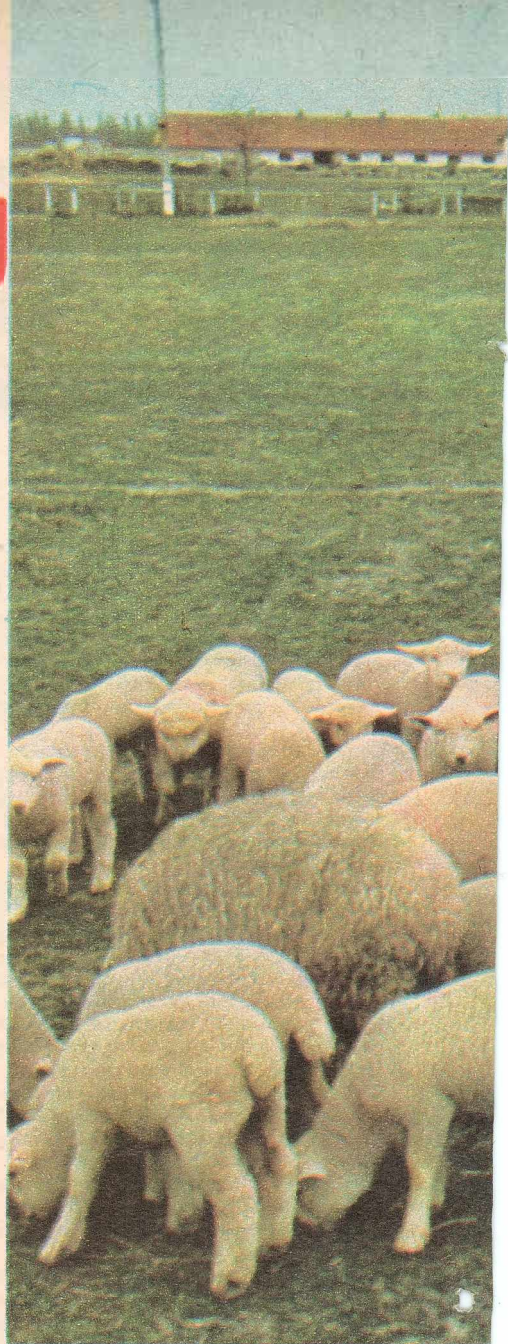
«Noroc Bun! Pe cîmpul neted... În Bărăgan, la Rușețu, ca în toate satele românești, oamenii sînt, în aceste zile, în cîmp, înclistați în marea bătaie a pămîntului, a recoltei. Recolta — acest substantiv, observa cineva, țepos ca și o miriște pe care calci cu piciorul gol — e o poveste nu atît despre plante, cît despre oameni. Comunitățile umane sînt inconfundabile prin felul cum folosesc natura, deci prin felul în care lucrează asupra peisajului, ceea ce dă referințe despre felul în care folosesc natura proprie, natura intimă, adică despre virtuțile oamenilor, despre codul lor etic, despre vrerile și despre virusurile lor. Ne-am oprit deci la Rușețu, în Bărăgan, încercînd să descifrăm, în liniile și culorile peisajului, mișcările sufletești ce se țes în el, ca și inima țesătorului în cîmpul unui covor.

fără de care puternic și mîndrul animal a pierdut stăpînirea poenelor și a timpului, consimțind să intre în țarcuri. Ei călătoresc regulat cu trenul, ei se duc la hipodromul din Ploiești, ei se duc, ca «karmăsari pepinieri», unde sînt trimiși, după o calendaristică a Imperechierii strict dirijată, urmăriți genealogic, supravegheați sever, o supapă-paleativ a supraviețuirii. O altă supapă este medicina veterinară. O alta... Dar mai există o alta? Există, îmi atrage atenția medicul Gh. Nicolae, directorul hergheliei. Există oamenii din Rușețu, există cei 88 de iubitori ai cailor. Ei nu se consolează cu tractoarele sau automobilele, ei iubesc totuși caii.

E Rușețu un sat de oameni buni? «Cei mai buni!», afirmă profesorul Ion Căpățînă, care, la cei 26 de ani ai lui, e locțiitorul secretarului comitetului de partid al satului. Emil Tepeleuș, secretarul consiliului popular, jurist de profesie, e de părere că nu există sate de «oameni răi». Orgoliul de a spune «oamenii satului meu sînt cei mai buni» ține, spune el surzînd, de un anume sublim al adorării, ca și în dragoste, care nu se discută, care se scutește de argumente. Cum să justifici un superlativ? Ar trebui, continuă el, să poți pune toate argumentele la superlativ. Dar mai există și o altă cale: să înalțuri astfel de argumente, pornind altfel, de la dimensiunile inverse. Ce n-are Rușețu? Rușețu n-are scandalul și bătauși. Rușețu n-are familiile destrămate (ultimul caz de divorț, înregistrat în scriptele primăriei, s-a petrecut în 1969). Rușețu n-are leneși (ceapele, anul trecut, în ciuda secetei, a dat peste 3.800 kg porumb și peste 2.600 kg grîu la hectar, oferind o valoare a normei convenționale de 30,37 lei). Rușețu n-are hoți. Rușețu n-are oameni lacomi. Rușețu n-are oameni închiși în ei, nepăsători la durerea vecinului, n-are pizmași, n-are însingurați, n-are oameni care să calce prin viața străim, să nu respecte codul etic, să nu respecte, de fapt, străvechii cod al eticii populare, acel catehism al seninătății și al căldurii, al sufletului deschis în relațiile dintre oameni.

A fost dintotdeauna așa? A fost. A fost și totuși n-a prea fost.

În arhiva personală a juristului Emil Tepeleuș (care, împreună cu profesorul Ion Căpățînă, strînge documente pentru amenajarea unui muzeu al satului) există, extras din revista «Sociologie românească», anul 1937, un articol de H.H. Stahl, rod al cercetărilor monografice întreprinse la Rușețu, în 1926, de Seminarul de sociologie, etică și politică

Vodarici)... Case cu pereți de pămînt, dar cu pripse și stîlpi de lemn măiestrit cîopliți, case cu orbitele ferestrelor cît palma, dar cu orbite care sînt arcade, cu sprîncenele streșinilor lucrate ca și o dantelă (o astfel de casă de Rușețu, tipică pentru arhitectura și arta locului, se află astăzi la Muzeul satului), se năruiau astfel nu sub vreme, ci sub topoare, trăgînd în căderea lor și ceva din sufletul oamenilor, ce rămîneau mai pustiiți, mai învrăbiți între ei, mai răvășiți în niște patimi.

Moș Vișan, dijmuitorul propriilor lui copii, nu mai trăiește. Nu-i mai trăiesc nici feciorii. Trăiește unul dintre feciorii unui fecior, Ilie Vișan, bătrîn acum, pensionar al C.A.P.-ului. Stă în vechea casă bătrînească, una dintre puținele case vechi ce se mai văd în Rușețu, și care, ca și el, va muri liniștit, de bătrînețe, fiindcă nici unul dintre copii, nici Mirea, care-i șeful atelierului mecanic al S.M.A.-Rușețu, nici Mihalache, care lucrează la herghelie, nu și-o revendică, deci nu e nici o primejdie să o năruie. Amîndoi au casele lor, case noi și frumoase, «case de zid», case cu multe camere, cu apă la robinet, cu săli de baie, cu antene de televizor pe acoperișuri, case în care, demult, îl roagă și pe bătrîn să se mute, fiindcă ei îl iubesc pe acest bătrîn, deși bătrînul, spun ei, nu-i prea iubește, altfel n-ar refuza să se mute la unul din ei. «Dacă mă mut la unul, se supără alăilalt», se apără surzînd bătrînul, mîndru de fapt de refuzul lui, mîndru că-și poate permite, spre deosebire de bătrînii de altădată din neamul său, să trăiască «din banul lui», fără să-și împovăreze copiii.

Finalul la cruntele episoade evocate de profesorul Stahl l-a scris cooperativizarea agriculturii. C.A.P.-ul Rușețului e printre cele mai vechi din țară, a fost întemeiat în 1950 și printre cei înscrși atunci (20 de familii), se afla și Stan Mușat, azi pensionar. Stă și el într-o casă nouă, are și el copii (doi din ei, ingineri agronomi) care-l iubesc și-l ajută, cîndva a fost printre săracii săracilor, îndurînd sărăcia mai greu ca alții, îndurînd-o, povestește el, «ca un însetat lângă cofa plină cu apă». Avea apă, dar nu putea bea din ea. Avea pămînt, de fapt avea taică-său, Radu Mușat, dar crăpa de foame. De ce? «Radu Mușat refuză să dea fiilor săi pămîntul său», consemnează H.H. Stahl, deși aceștia «au de la Improprietățile atît cît să nu moară de foame». Si mai departe: «Dacă Radu Mușat nu va mai putea munci singur pămîntul, îl va munci cu

pălmași sau îl va da în arendă celor fără pământ ori celor cărora nu li se ajunge pământul. Un urmaș al altui personaj din epocă, citat mai sus (moș Dinu Vodarici, a cărui casă a fost «fărîmată» de fii, rămînînd «fiecare cu peretele»), lucrează la Stațiunea de cercetări zootehnice din Rușețu (Rușețu are, printre obiectivele ce-i justifică aspirația la statutul urban, și o astfel de stațiune, celebră în țară pentru rezultatele ei economice și științifice). Îl cheamă Ion Vodarici, e tehnician mecanic și e lăudat de șefii lui tocmai pentru că nu trăiește și nu muncește «pentru peretele lui», tocmai pentru că, poate pentru prima oară în neamul lui, el, acest Vodarici, trăiește și pentru alții, fiind un exemplu la capitolul întraajutorare, spirit de solidaritate și de echipă. Printre cei citați de profesorul Stahl ca înși «în sufletul cărora se zbat doi oameni, proprietarul și clăcașul» (cu victorii de pondere ale «egoismului proprietarului») se afla și un anume Mîncu, al cărui urmaș, Vasile Mîncu, este șeful Secției de surogate de cafea (Rușețu avînd, printre noile lui obiective economice, și această industrie, unică în țară, la care lucrează 160 de oameni, majoritatea femei, transformînd orz, seacă, grîu decorticat și ci-coare în «Unica» și «Menado»). Marea bucurie a specialistului în surogate, Vasile Mîncu, este, la ora de față, o chestiune care privește obstea, și anume că, la sfîrșitul lunii aprilie, încep lucrări de extindere ale secției, lucrări a căror valoare va atinge anul acesta vreo șapte milioane de lei. Deci și alte femei din Rușețu vor învăța o profesie, vor câștiga niște bani.

Revenim la Stațiunea de cercetări zootehnice, unde lucrează Vodarici. Ea merită mai mult decît o lapidară consemnare, atît pentru rezultatele ei științifice, cît și pentru efectele, inclusiv pe plan spiritual, pe care le-a produs prezența sa în viața satului. Directorul stațiunii, ing. Constantin Covaliu, e moldovean, deci n-o să-i găsim ascendenți în articolul pe care l-am comentat, dar e de 24 de ani aici, de cînd a terminat facultatea, s-a însurat aici, cu o fată de-a locului și, ca toți cei două sute șaiszeci de oameni ai stațiunii, se socoteste de-a locului, muncește cu dragoste pentru loc și locul, luîndu-i. Îl investește cu dragostea lui, cu încrederea și cu stima lui. Dinu Stan, președintele C.A.P.-ului, nu face, după cum singur mărturisește, nici un pas fără a-i consulta pe inginerul Covaliu, pe inginerul Dumitru Georgescu (tot de 24 de

ani aici, de cînd a terminat facultatea), pe ceilalți cercetători, specialiști în creșterea porcinelor (autori ai porcului «Alb de Rușețu», splendide exemplare de carne trandafir, revărsată masiv peste picioarele-buturugi îngropate în pătura ei, porci proveniți din încrucișarea rasei locale Stocli cu Marele Alb, Landrace și Iorkshire), specialiști în ovine (autori ai tipului de ovine «Rușețu 1», oaie cu carne multă și lînă fină, ivită din încrucișarea oii țigăie cu berbeci Romney-Marsh și Corriedale), specialiști în cercetări ale solului (autori, printre altele, ai ameliorării unor terenuri sărăturoase, inclusiv din cele ale C.A.P.-ului). Dar vorbeam despre efectul prezenței acestui nucleu al științei în viața spirituală a satului. E o realitate, confirmată de orice localnic. Contactul cotidian, de ani mulți, cu acești slujitori ai științei, au provocat în mentalitatea localnicului, cîndva îngustă, cu recepția față de nou inhibată duminical, o deschidere spre noi orizonturi și totodată o disciplină, o rigoare, o strictețe și o stringență «științifică» a modului de a-și concepe munca și viața.

Deci oamenii de astăzi ai Rușețului sînt oameni cu inimă bună și cu minte mai luminată ca altădată, ei au în satul lor și știință, au și industrie, au și pămînt irigat, au și cai, au și oi, au și porci (C.A.P.-ul are un complex zootehnic cu 5000 de capete), au o S.M.A. cu 147 de tractoare și 50 de mecanizatori, toți localnici, au școli noi, au magazine, au dispensar și casă de naștere, au o centrală telefonică cu 56 de abonați, au asfalt, au electricitate, au apă potabilă prin conducte, au restaurant și brutărie, au două ateliere de reparat televizoare și radiouri, au sute și sute de case noi, au, decretată oficial, perspectiva de a deveni, peste niște ani, oraș. Au, la ora de față, ca toți oamenii satelor noastre, o primăvară. O primăvară cînd cerul satului se deschide luminii, cînd Băltărețul, stăvilît pînă mai ieri de Crivăț, își revine în fire, învîind toată firea. Mișcarea de aripi de sus, a berzelor și a cocorilor, e precedată de suflul cald care sărută pămîntul, chemînd florile și iarba să-și facă datoria, și e precedată de mișcarea fierbinte a oamenilor, aflați, ni se spune, «între frunțile județului în compania de în-sămîntări a sezonului. Au, peste toate, acești șase mii și ceva de oameni ai Rușețului, o viață spirituală și o viață morală care acum, înaltea Congresului educației politice și culturii socialiste, articulează propoziții exemplare despre hărnicie și cinste,

despre solidaritate și spirit colectiv, despre rostul și rolul familiei, despre etică și echitate socialistă.

Și mai au acești rușețeni puterea unor renunțări, ceea ce nu e puțin. Ei au renunțat la vechi neîncredere, suspiciuni și adversități, ei au renunțat astfel la o istorie, ei renunță acum chiar la un sat al lor. Căci mai au acești rușețeni și un sat, un sat ce dispăre, un sat cu o poveste a lui semnificativă pentru o viață spirituală ce stă sub semnele de care vorbeam.

Satul acesta, satul Sergent Ionel Ștefan, e un sat foarte înr, el s-a întemeiat prin anii '30, după reforma agrară din 1919/21. Adică au fost aduși aici, primind niște

pămînt de întemeiere, niște munteni din Bozioru, smulși de sub cortul muntelui lor sărac și risipiți prin vînturile necunoscute ale acestui cîmp, undeva, la 6 km de Rușețu. Un studiu din epocă (H. Haufe: «Rușețu, un sat din cîmpia românească; structura socială») ni-i desenează ca pe niște iremediabili izolați: «Nici oamenii de la Rușețu, nici oamenii de la munte nu vor să aibă de-a face cu ei, deoarece sînt «străini» atît față de unii cît și față de alții». Au fost «străini» și au rămas «străini», au fost, de fapt, niște bieți oameni ce, părăsind de prea multă mizerie vatra lor, au trebuit să facă față necunoscutului, efortului adaptării, restructurării din temelii a vieții lor: «În cazul acestor coloniști de la munte — se spune în studiul citat — procesul care caracterizează întreaga evoluție a poporului român în cîmpie se mai repetă o dată, concentrat în viața unei singure generații. Din crescători de vite și din oieri, care nu făceau plugărie decît pentru nevoile casei, ei trebuiau să devină, în urma colonizării, plugari al căror temei economic să fie constituit de cultura cerealelor și a porumbului și care să n-aibă la dispoziție pentru creșterea vitelor decît izlazul comunal, sărac și redus». Ei sînt și astăzi niște izolați, acolo, în micul lor cătun cu o sută de case, ar mai fi trebuit să treacă niște generații, poate chiar niște veacuri, ca să se integreze locului, firii și firii sale intime dar, încă nestabiliți definitiv, ei trebuie să se desfacă iar, să se mute iar. Schița de sistematizare a Rușețului prevede «dezafectarea» acestui cătun. Muntenii trebuie să se strămute, să coboare spre centrul comunei. Și iată că, de cînd cu această veste pe care muntenii au socotit-o inițial o catastrofă, se observă, ei înșiși observă cu uimire și tulburare, că nu sînt deloc niște «străini», că nu numai statul, dar satul însuși, oamenii lui, au grija lor, se preocupă de viitoarea lor vatră, de viitorul acoperiș pentru viața lor. Ce li se dă și li se va da acestor munteni ai Bărgănelui nu reprezintă o chetă a milosteniei, ci, îngă sprijinul material al statului, solidaritatea unor oameni care împart cu alți oameni sufletul lor.

Rușețu e un sat de oameni, un sat de oameni de omenie, deci un sat românesc. Deci un sat obișnuit. Un sat cu sufletul etalat ca-n palmă, sub cerul vast al primăverii Bărgănelui. Un sat pe care-l poți citi ușor și îl poți reciti, la fel de ușor, în gînd, cu ochii închiși, murmurîndu-l. Se poate murmură un sat? «Cine nu știe murmură/ Nu știe nici sîngeră», zice un cîntec al locului. Ceea ce vrea să spună că sentimentele puternice pot fi și înginate, șoptite numai cu sufletul, cu străvechea noastră ne-laudă, cu străvechea noastră discreție țărănească. Și ceea ce mai vrea să spună că oamenii locului, știindu-și satul pe de rost, ca pe o carte, îl pot începe de oriunde, de la oricare filă, sărînd peste unele, zăbovind pe altele, punînd uneori fila în zare.

Ce se vede cînd pui o filă în zare? Se vede filigranul, emblema, semnul unic de străvechime, semnul-pecete al ființei locului. Punînd în zare fila noastră, vedem o întință, ca simbol inconfundabil al acestui pămînt.

Simbol al generozității, al ospetiei, al inimii bune.

ILIE PURCARU ■

Fotografii de ION PREDOȘANU ■

Hunedoarei

Sub ceruri de smoală
și sticlă pisată

Din scrișnet și șuier
și veghe de piatră

Și săbii de flăcări
suite-n țării

Noapte de noapte
mereu către zi

Orașu-i sudoare
Orașul e sînge
Orașul e luptă.

Prin muncă și muncă
și numai prin muncă

E-o naștere neîntreruptă.

VICTOR NIȚĂ ■

DIVIZIA A: 18 APRILIE

● REȘITA: F.C.M.-F.C. Argeș 0-0. Condiții excelente pentru un meci de calitate...

lucrurile pe hirtie. În teren, «Poli» a intrat fără Doru Ionescu, Unchiaș și Stan, cu Simionș bolnav...

DIVIZIA B: 18 APRILIE

● TURDA: Stevia-Mureșul Deva 2-0 (0-0). Afăți în mare goană după puncte, Mureșul Deva s-a străduit...

tu 51, Stan scapă singur în careul de 16 metri, dar portarul Trofin apără excepțional...

BOX

prea puțin... aur în primele gale ale centurii

Cea de-a V-a ediție a «Centurii de aur», eveniment care vine să sărbătorească 50 de ani de la înființarea Federației române de box...

În luna aprilie 1974, Galeria de artă «Orizont» au găzduit expoziția de mare succes a tapiseriilor Lenei Constante. Trebuie precizat că, spre deosebire de obișnuitele succese înregistrate de unele bune manifestări de artă, aceasta, despre care scriem, a solicitat în cel mai înalt grad conștiința estetică a publicului, a unor cunoscuți comentatori de artă, a o seamă de personalități de prim rang ale culturii și științei românești. O expoziție de referință, prin urmare, un «caz» al creației contemporane, unul din acele «cazuri» de natură să nască pasiuni și opinii felurite, cu atât mai interesante, cu cât în chestiune se află colajul — dificil capitol al esteticii contemporane și, mai ales, capitolul care poate să probeze deschiderea spre calitate nouă a oricărei opinii.

Mai trebuie precizat că expoziția de tapiserie a Lenei Constante a primit girul Uniunii artiștilor plastici și una din cele mai bune galerii ale U.A.P., detaliu ce indică în sine un punct de vedere pozitiv asupra calității celor 17 piese expuse.

Lena Constante a avut, în urmă cu doisprezece ani, o fericită intuiție. Peregrinând cu pasul prin zona Pădurenilor din Apuseni, și-a șters într-o bună zi picioarele pe țolul din pragul casei primitoarei românce Cosana Vinca. Ciupa de la ușa femeii era, nici mai mult, nici mai puțin decât broderia, decolorată și tocită de vreme, a ceea ce fusese cindva o frumoasă cămașă de sărbătoare. În cătunul cu 72 de familii, Lena Constante a băgat de seamă că pădurele obișnuiesc să vîndă la negustorii ambulanzii cămășile deteriorate sau să se slujească de țesătura grea a broderiei în treburile gospodăriei (cîrpe de curățat vatra, cîrpe de șters praful ori de pus pe prag în zilele noroioase, fețe la papuci etc.). Intuiția Lenei Constante a fost că din broderia uzată se poate alcătui, prin colaj, un anume tip de tapiserie. Iată ce spune artista: «Mi-au trebuit peste doisprezece ani de răbdare, de cheltuielă, de drumuri nenumărate, pînă să strîng, cu ajutorul și bunăvoința luminată a țărăncilor, un stoc destul de cuprinzător de modele decolorate, și să mă încumet la o operă. Spre cinstirea acestor biete petice, călcate în picioare ori minjite de funingine, am avut viziunea unei opere de montaj, o operă a colectivității, în esența ei, pe care eu îndrăzneau numai să o organizez în sensul frumuseților în care își afla temeiul. În anul 1973 trăiau în cele 72 de case ale cătunului 162 de copile, fete și femei de toate vîrstele. Timp de ani și ani ele au strîns, pentru mine și pentru opera ce-o gîndeam în slava mînilor și inimilor lor binecuvîntate, broderiile mult decolorate ale cămășilor scoase din uz. Le-am așteptat cu tenacitate ani și ani ca să imaginez pentru o expoziție un număr de tapiserii. Urmînd idei și simțăminte ale mele, am cusut așa cum mi se înfățișau aceste petice, un anumit alfel, într-o operă, personală și colectivă totodată».

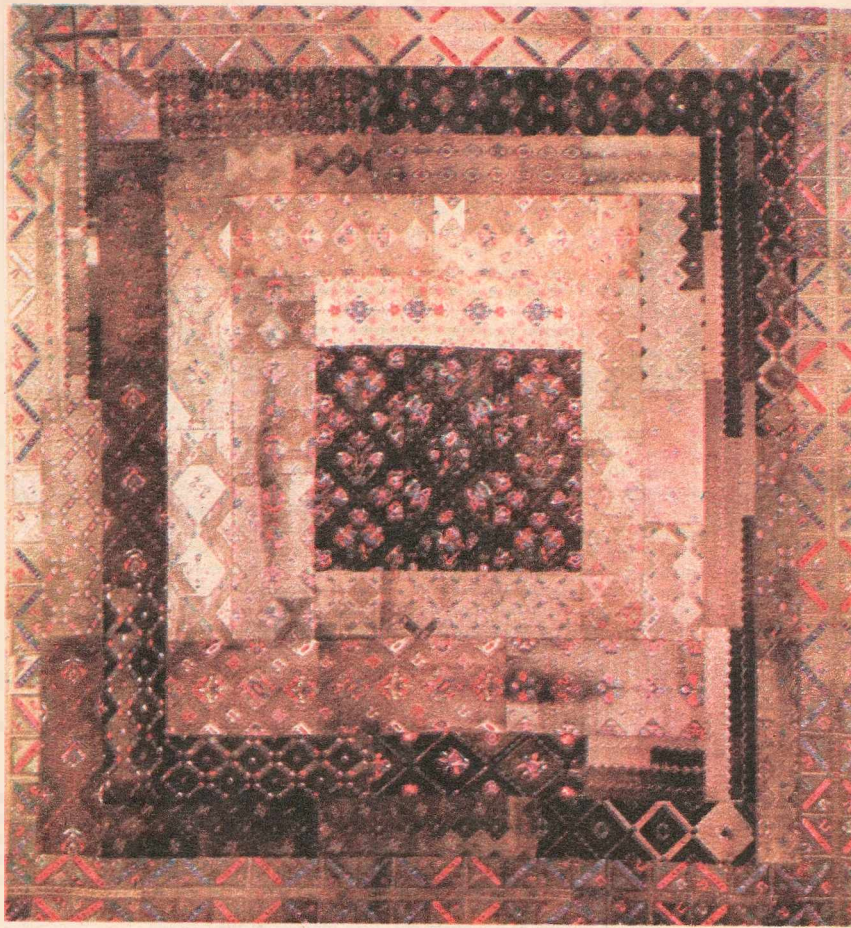
Expoziția a avut loc în aprilie 1974. În anul 1975 a apărut Legea Patrimoniului Cultural Național.

La data de 27 ianuarie 1976, prin adresa 827, Direcția Patrimoniului trimite Uniunii artiștilor plastici o adresă — sub semnătura tovarășului Vasile Drăguț — care, în substanța ei, afectează profund rostul firesc de OPERE DE ARTĂ al acestor tapiserii.

Transcriem textul adresei:
«Către U.A.P. — Tovarășului Brăduț Covaliu, Vă înștiințăm că o nouă lucrare aparținînd artistei Lena Constante prezentată spre avizare la C.C.E.S.-P.C.N. nu a primit dreptul de înstrăinare. Cu această ocazie Comisia Centrală își exprimă din nou și cu tărie convingerea că «Operele» de acest gen constituie acte de distrugere a unor valori culturale și ca atare se sancționează de lege; moda de a «crea» lucrări prin distrugerea unor importante măturii de etnografie și artă populară nu trebuie să contamineze artiștii români contemporani, ea prejudiciind grav constituirea unor arhive valoroase pentru descifrarea sensurilor istorice și artistice ale culturii noastre populare. Considerăm că forul artistic al țării va lua poziție față de acest mod de înțelegere a creației în așa manieră ca el să nu se mai repete. Totodată vă rugăm ca această hotărîre a C.C.E.S. a Patrimoniului Cultural Național, care în esență interzice utilizarea bunurilor etnografice pentru «recrearea» altor bunuri culturale, să fie prelucrată cu membrii U.A.P. și afișată la toate filialele acesteia. Secretar, Vasile Drăguț».

Comisia, în numele căreia a fost redactată adresa de mai sus, cuprîndea între alții, pe următorii: Tancred Bănățeanu, Florian Georgescu, Ion Frunzetti, Ion Sălișteanu, Geta Stoica, Angela Brădiceni, Vasile Drăguț...

Oricum am încerca să citim această adresă

CAZUL LENA CONSTANTE

Tapiseriile Lenei Constante constituie un capitol important al artei românești de azi. Ca orice lucru de artă autentic, ele trebuie să aibă statutul unei opere de artă, să fie protejate și promovate conform legilor țării noastre.

nu putem să nu remarcăm ironia și scepticismul ei privind calitatea artistică a lucrărilor Lenei Constante. Vom mai observa că prin ton, prin termeni, prin sugestiile conținute textul sancționează extrem de dur activitatea artistei. Cu ancheta pe care am întreprins-o, în slujba adevărului și, prin adevăr, în slujba marilor interese ale Patrimoniului Cultural Național vom răspunde tuturor problemelor conținute în rîndurile și printre rîndurile adresei în cauză, probleme care conjugate afectează grav creația Lenei Constante. Creația și viața ei.

1. «...Comisia Centrală își exprimă din nou și cu tărie convingerea că «Operele» de acest gen constituie...»

Chestiunea care se pune, prin urmare, este dacă lucrările Lenei Constante sînt sau nu autentice opere de artă. Să notăm atunci numele celor care au scris elogios, extrem de elogios și cu argumente estetice clare despre expoziția Lenei Constante în anul 1974 — cu un an înainte deci de apariția Legii Patrimoniului: Radu Bogdan (România literară), Olga Bușneag (Arta), Paul Anghel (România liberă), Cella Delavrancea (Tribuna României), Neaga Graur (Contemporanul), Cornel Bozbiaci (Flacăra), George Zbircea (Albina). Într-un «Caiet al expoziției», semnează autorizate opinii Mircea Malița, Constantin C. Giurescu, Nicolae Pora, Ioan Alexandru, Virgil Teodorescu, Constantin Noica, Marcel Breazu, Matei Socor, Ioan Grigorescu, Liviu Ciulei, Silviu Brucan, Dorina Rădulescu, Andrei Pleșu. Au scris aici gîndul omului obișnuit al expozițiilor de artă numeroși vizitatori români și străini, remarcînd cu toții, în fraze de elocvență finețe critică adesea, treapta de aur unde Lena Constante așază lucrătura țărăncii din Apuseni și meritul personal al tapiseriilor, rezultat din talent și muncă. Lena Constante a combinat petice — unde negrul s-a degradat pînă la stadiul unor subtile griuri iar roșul aprins în infinite variații de roz — după toate legile scrise și, mai ales, nescrise ale compoziției. Tapiseriile, prin urmare, independent de felul materialului utilizat, au funcție și înțeles de operă decorativă creată în cultul unor mituri

românești tradiționale. Este, credem, util să transcriem demonstrația valorii estetice a acestor tapiserii în felul surprinzător dar foarte convingător în care o face Mircea Malița: «Creația Lenei Constante este o operă de artă în sine, un gen nou, o inovație de adînc sens și miraculoasă expresie. Relief, tactilul umbrelor și nuanțelor, senzația de covor de Shiraz, toate sînt o surpriză. În momentul în care «combinatorismul» este o știință actuală, ce-a ieșit din leagănul matematic debordînd în social, ilustrarea ei în artă ține de resortul modernismului activ. Este o poezie nesfîrșită în secolul pregătitor al acestei expoziții, în munca echipelor de femei hunedorene, în sentimentele lor condensate în cea mai frumoasă și elocventă creație a geniului popular. Lena Constante este la înălțimea elementelor cu care lucrează, asociindu-se coautorilor pe care îi evocă cu tandrețe: soare, ploaie, timp».

Am citat mai înainte numele persoanelor și personalităților pe ale căror puncte de vedere pare să se fi alcătuit textul adresei în chestiune. În cursul anchetei am avut surpriza să constatăm că nu toate opiniile concordă. Pictorul Ion Sălișteanu declară că problema valorii artistice — și principala problemă care ar fi trebuit să deschidă discuțiile în Comisia Centrală — nu s-a pus nici o clipă. «Orice discuție», spune Ion Sălișteanu, trebuie să pornească de la întrebarea: tapiseriile Lenei Constante sînt o simplă însumare de elemente decorative sau reprezintă o operă artistică originală? Părerea mea este că ele sînt valoroase creații de artă decorativă ale unui artist contemporan».

Iată opinia unui alt membru al Comisiei, vicepreședintele U.A.P. și criticul de artă Ion Frunzetti: «Odată cu apariția Legii Patrimoniului se reglementează o serie de probleme în legătură cu situația bunurilor artistice — opere unice sau simple producții artistice de serie. Legea a asimilat obiectele de artă populară (deci și cămășile brodate ale țărănilor) cu opera de artă, ceea ce este just pentru piesele rare sau unice. Trebuie să se țină seama însă că există regiuni unde lucrurile de port se fabrică în serie, unde portul cămășilor brodate e general. Lena Constante

a adunat — înainte de apariția Legii Patrimoniului și acest detaliu este, socotesc eu, întru totul lămuritor în «cazul» tapiseriilor sale — fragmente brodate din piese de port uzate. Ea a salvat astfel de la iminentă distrugere martori ai artei broderiei populare dintr-o localitate neglijată total de etnografi. Am luat contact cu activitatea ei în expoziția din 1974. Colajele de broderii, bazate pe o sintaxă artistică proprie, sînt opere de artă originale. Este, desigur, obligația Direcției Patrimoniului Cultural Național să asigure protecția obiectelor utilitare caracteristice, rare sau unice, dar e necesar să se țină cont că o cămașă brodată nu este operă de artă în sine, ci un obiect utilitar împodobit, dintr-o bogată producție de serie. As numi aceasta designul artei populare. Este evident că o colecție de design popular urmărește prototipul și nu toată seria. Cu atît mai mult ceea ce este element decolorat, pînă la pierderea identității, deteriorat, scos din folosința curentă».

Cu textul lui Ion Frunzetti am trecut la paragraful cheie al adresei:

2. «...«Operele» de acest gen constituie acte de distrugere a unor valori culturale și ca atare se sancționează prin lege... Considerăm că forul artistic al țării va lua poziție față de acest mod de înțelegere a creației (adică a colajului — n.n.!) în așa manieră ca el să nu se mai repete».

Din cele scrise pînă acum rezultă limpede, pentru orice om de bună-credință, exact contrariul: Lena Constante nu a distrus nimic. Ea a salvat de la distrugere certă martori ai broderiei din zona Pădurenilor și acești martori ai operei colective a unui cătun pot fi cercețați, ca într-o panoplie de muzeu, în tapiseriile artistei. Nu este deloc lipsit de însemnătate amănuntul că lăzile de zestre și de bunuri ale femeilor de aici ascund adevăratele mari comori de cămăși împodobite: zece, douăzeci, uneori peste patruzeci de piese mai noi sau mai vechi. Între altele, putem informa pe specialiștii muzeelor noastre de artă populară că ar fi momentul să-și îndrepte atenția spre această zonă, spre acest cătun niciodată văzut de etnografi. Și e momentul fiindcă pinza pe care brodau de decenii țărăncile nu se mai fabrică, pentru că acum se brodează, de voie, de nevoie, pe nailon, cu ață de la mercerie.

Pentru a păstra linia dreaptă și imparțială a anchetei noastre, vom publica și opinia în problemă a directorului Muzeului de artă populară al R.S.R., Tancred Bănățeanu. În aceeași idee, a confruntării de opinii, cităm considerațiile artistului decorator Patriciu Mateescu: «În legătură cu aprecierile potrivit cărora Lena Constante este acuzată că ar distruge tezaur de artă populară... consider că acest punct de vedere este îngust și eronat deoarece artista nu numai că nu degradează sau anulează valorile ce le folosește (ca probă că ele se recunosc), ci dimpotrivă, domnia-sa le pune într-o nouă lumină, le valorifică, demonstrînd calitățile acestor elemente de certă valoare în ansambluri de compoziții, de colaje personale... Lena Constante oferă șansa ca o parte din arta populară a noastră, care în cel mai fericit caz ar sta în sertarele muzeelor etnografice, prin recompunerea sa de artă cultă să intre în marile muzee de artă modernă...»

Cît despre «măsurile de așa manieră... etc.», sugerate de textul la care ne referim, mărturisim că formularea ne îngrijorează. Ce măsuri trebuie luate împotriva unui artist care încearcă să promoveze opera sa, în expoziții interne sau peste hotare, alături de ceilalți membri ai U.A.P. Și, mai ales, cine și poate îngădui să pretindă niște «măsurii» retroactive. Opera Lenei Constante este creată înainte de anul 1975 al apariției Legii Patrimoniului. Ea trebuie lăsată să-și împlinească propria lege, în cadrul drept și egal pe care legile republicii noastre îl asigură tuturor cetățenilor săi. Este, de asemenea, momentul să scriem că nu există absolut nici un pericol ca «...moda de a «crea» lucrări... etc.» să «contamineze» pe artiștii contemporani. Oricine este oarecum familiarizat cu problemele elementare ale esteticii contemporane știe că artiștii nu urmăresc «contaminarea» de la o metodă, ci tocmai aflarea unei metode personale, originale.

Aceasta a fost ancheta revistei noastre. Precizăm că este unica anchetă întreprinsă metodic și cu respect pentru adevăr în «cazul Lena Constante». Nimeni, niciodată pînă acum, nu a încercat să discute cu artista circumstanțele reale ale săvîrșirii operei sale. Hotărîrea Comisiei Centrale nu reflectă, cum am demonstrat, opiniile tuturor membrilor ei și nu izvorăște dintr-o cunoaștere întregă și constructivă a datelor cazului. Ca să știi adevărul adevărat, ca să iei o hotărîre atît de categorică, e necesar să vezi la fața locului cum stau lucrurile. Or, în afară de noi și de Lena Constante, nimeni nu știe locul și numele cătunului cu 162 de femei din Apuseni. Este în joc bînul renume al Lenei Constante, este în joc destinația operei sale. Și, mai presus de toate, este în joc cursul normal al existenței unui cetățean al țării noastre cinstite și drepte. Solicităm, de aceea, Direcției Patrimoniului Cultural Național o revenire asupra hotărîrii sale, o decizie care să cuprîndă nu o serie de interdicții, fiindcă interdicțiile, îndeosebi în domeniul creației, nu au dat nicînd lumină, ci indicății responsabile, pentru prezentul și viitorul unei opere de artă. Fiindcă opera EXISTĂ!

TUDOR OCTAVIAN ■

CĂLĂTORIND PRIN CHINA (7)

migală și răbdare

Alte temple al răbdării și migalei este fabrica unde aluatul de sticlă îmbracă formele visului. Flori și fructe, animale și păsări compun un univers pitic, care te integrează în natura chineză, în flora și fauna acestor pământuri. E lumea bibelourilor, a mic-nimicurilor artistice, a obiectelor de ornament, care încântă ochiul, hrănesc fantezia, întrețin starea de frumos, cheamă de unde-de neunde dispoziția bună, așternând în noi purități și candori. Vreo șase sute de lucrători artizani, majoritatea femei, se dedică țelului de a perpetua o tradiție care s-a decantat, de-a lungul miilor de ani, în subtilități, rafinamente și gingășii ce n-au pereche. Doar niște oameni frumoși alcătuiți pe dinăuntru, stăpâniți continuu de nevoia de a se sincroniza etic și estetic cu natura din preajmă, cu virginala ei simplitate și frumusețe, pot da la iveală asemenea alcătuirii, în care omenscul se regăsește, cu exuberanță și tălc, indiferent de vîrstă, preocupări, gust sau loc sub soare. Nu vi se pare nemaipomenit că aceste jucării pentru mari și mici deschid cele mai hermetice suflete, penetrează stările pietrificate, dizolvă prostul gust, innoaie încordarea de spirit, abordează falduri de lumină în ungherele înegurate, alungă monstrii gândului, topește brumele inimii, cheamă în noi zările curcubeie, ploii primăvăratice ne înviează domeniile, se aprind candelă în templul nostru interior, curg fluvii de lapte, undelemnul și mierea înmiresmează cîmpurile bune de rod, iar pofta de a trăi se înstăpînește pretutindeni? Nu-mi reprim stările de frumos și gustul de metaforă, care transpar pe fila de carte. Aș fi ipocrit dacă aș tempera, cenzura, malforma impresiile pe care le iscă în mine această lume a gingășiei, din care chinezii și-au făcut columnă de viață, pe deplin valabilă în ordine filozofică, estetică, moral-psihologică. Pentru că ce poate fi mai omensc sub raport programatic decît să-l faci pe om mai bun, mai frumos, să-i educi simțurile și trăirea, modelîndu-l neconștient prin mijlocirea simplității însăși, prin etalarea naturii infinite: un ram, o floare, un patruped, o zburătoare.

Să ne refugiem acum în opera sticlarilor artizani. Oamenii aceștia nu atît produc, pe cît rostesc, oficiază, scriu, cîntă cu degetele și cu toate strunele ființei lor, iar simbolistica pe care o emit în lume e ușor descifrabilă: ris floral, foșnetul viețuitoarelor, bucuria colorilor, intensitățile luminii, jocul sevelor în fibră și fruct, echilibrul și armonia, zvonul viu al vieții. Din aluaturile de sticlă se fac petale de floare, felurite pomișori, fructe de tot soiul; ca să fie cît mai autentice li se pun arome. Calupii incandescenti se taie cu foarfeca, se modelează cu o lopățică de bronz; totul e făcut din imaginație, fără model sau martor, fie că e vorba de papagal bălăstrie, vulpe brun-roșcată, guguștiuc, pasărea paradisului, cocoș infuriat, căprioară, pasărea phoenix, lebădă, țap cu barbă, cămila de culoarea nisipului, cal, leopard, urs de baltă, dragon fioros, pește exotic cu trenă multă, elefant, barză, ibis sau rața-simbol, toate ies cu ușurință de necrezut din degetele, de-a dreptul vrăjitoarești ale maistrilor. Ele reproduc, modelînd cu un firesc diafan, însuși paradisul memoriei lor, adică tot ce ochiul, mintea și simțirea lor au reținut din grădina largă și diversă a vieții. Uneori se îndepărtează puțin de natură, nu mult, atît cît le dictează rafinamentul lor simț, pentru că bujorul, bunăoară, apare la ele drept mudan hua (bujorul multicolor), în degradeuri de bleu, ultramarin, roz, orange, roșu, mov, adevărată explozie de culori, deși în natură acest exemplar floristic are o singură culoare; ele au combinat, au recreat natura, spre a sugera infinitatea acesteia, registrul ei de miracole de necuprins. Tija de floare, frunza, piciorul de pasăre, pana din aripă și, desigur, toate alcătuirile infinitezimale ce intră în combinație se obțin din baghete de sticlă colorată, care se laminează la o sursă de foc; seamănă cu macaroanele aceste betigașe din care obții ce cu mintea nu gîndești, deoarece prin căliri succesive se obțin contorsțiuni, dantele, alungiri și rarefieri, care ajung la subțirimea de filament, la transparența de elită, la pointilismul bobîțelor de mac, la înflorirea pufului de pădărie.

Înaintea vremei călăriei sticlie se făcea la lămpi cu ulei vegetal, deasupra feștilor; acum gazul metan circulă pe țevă la fiecare loc de muncă, lucrătorul are flacăra «la robinet», zice Tzui, femeia cu față de pergament, aspră de foc, purtînd dulceață în gest și priviri; e conducătoarea acestui centru de artizanat din Peking și ține să ne comunice faptul esențial al schimbărilor petrecute din '56 încoace, anul întemeierii fabricii.

Denumirile industriale au aici hazul și candoarea pe care o materializează: trecem prin «secția animale și păsări», după care urmează «secția flori și fructe» (unde se compun tablouri, a căror vegetație, arbori și flori sînt un soi de basoreliefiuri și colaje din sticlă). În alt loc e «secția ambalaj-montaj». Ce credeți că se montează aici: mandarine, struguri, crizanteme, mere, pere, trandafiri, dragoni și seria «pasărea galbenă de jad» (care-i din sticlă, desigur). Sortiment: cam șapte sute. Pentru a ști numărul de nuanțe, variante, culori, avem de înmînat șapte-sutele cu zece, de fiecare dată, îmi spune Tzui, femeia cu obrazul de pergament. Și îmi mai spune că mesajul lor ajunge în peste 30 de țări, ponderea fiind în sud-estul Asiei, America, și Anglia. Materia primă costă mai nimic: praf de sticlă (topit și laminat în baghete), sodă și colburi metalifere. Ultimele dau colorația. Un sumar nomenclator de culori ar fi acesta: ocrul derivă din argint, verdeaie otrăvit din bronz, vermilionul din aur, ultramarinul din aramă, galben-ocrul din cositor, albul din zinc, negrul din amestecul mai multora. După dozări farmaceutice, de grame și miligrame, aluaturile de sticlă «dospesc» cu pulberile o noapte încheiată în cuptor, după care îmbracă formele neprevăzutului, fanteziei și visului, pentru că din gura lui Tzui aflu ceva incredibil:

«În meseria asta nimeni n-a fost și n-are cum să fie calificat; lucrătorii învață unii de la alții și se duc în mijlocul naturii, în grădini și parcuri zoo, să studieze frunză, floare, arbore, animal, pasăre».

Doar binecuvîntarea și sfințenia sinelui are darul să nască lucruri care nu seamănă cu nimic pe lume decît cu sufletul celui ce le-a creat. De aceea sînt vii și vorbitoare. De aceea au suflet, cum zicem ades. Magnoliile de sticlă sînt alb-neprihănite, ca niște mirese; loțușii sînt mov-pastelați, etalîndu-și focul floral în palma enormă a frunzelor gulerate, parcă vestind prin abundența aprindere nașterea zeului Budha din enorma lălea a apelor chineze (cum spune legenda); daliile sînt galbene și lenevoase, rîzînd estompat din pistiluri carmine; caii, ah, ah, ah, sînt mov și iredali, plutesc aerian, pentru că materialitatea sticlei le dă o fluiditate a zborului; dragonii sînt bezmetici, le sticlesc ochii, în sfîrșit izbutesc să încorporeze întreg misterul pe care li-l hărăzesc miturile Orientului; arborii sînt arbori și fructele fructe, au prosepțime și naturalețe, pînă și picăturile de rouă nu puteau lipsi de pe suprafața sferică a merelor, de pe frunzele palmate ori solzoase ale vegetației exotice, dînd acestora strălucire diamantină; rațele pekinize sînt rațe toată ziua, iscă poște și ritualuri culinare; iepurii de siliciu au moli-ciunea și teama întipărită pe figură; vrăbiile glazurate se cioro-văiesc; elefanții rag și rup jungla de nepătruns; ibișii sînt cîpît și respirație, corpul lor filiform, ca o boare, e sclipăt de magneziu în aerul rarefiat. Și cam atît despre acest disneyland al chinezilor, pe care îl vîd azi, luni, ziua de opt a lunii decembrie, în primele ore ale după-amiezii, amănunt de reținut, deoarece în ziua de opt a lunii decembrie se celebrează încheierea lucrărilor anului care moare și decurg ceremonialurile întru spălarea păcatelor unui an întreg, sărbătoare a tuturor, pentru care muritorii prepară orez mult și bun, ca intrarea în noul ciclu de viață să aibă loc sub semnul dezlegării de rele, a buneii rîndușii și îndestulării, ceea ce nu-i valabil în cazul meu, lucrările voiajului chinez abia acum încep cu adevărat, de spălarea păcatelor încă nu poate fi vorba, iar orezul, vai, orezul pentru Cartea Chinei abia acum se prepară, îndelung și atent, bobîțu cu bobîțu, cuvînt cu cuvînt. Sărbătoarea noastră va sosi (poate) în opt decembrie viitor.

Am examinat pînă la acest punct migală și răbdarea, haruri specifice chineze, exercitate prin meșteșugurile artizanatului; le regăsim acum în alt cîmp, în altă breaslă, de astă dată modernă, iar «jucăriile» nu-s alte decît condensatorii radio, denu-mind cea mai rafinată lucrare a industriei electrotehnice. Minusculele piese face în cel puțin tot atîta măsură proba migalei și răbdării, ca și în primul caz, fiind operă de artă comparabilă cu filigranul, bunăoară. Închide în sine finețe, precizie, sfinț migală, persuasiune, o îngerească delicatețe și răbdare cu carul.

Fabrica de elemente radio numărul 1 se află în zona nord-vestică a orașului Shanghai, pe firul riului Jiuzhou (Siugiou). În halele gri, mîncate de vreme, ale unei filaturi de tip manufacturier, funcționează de un deceniu și jumătate o uzină care, nu poate fi decît de sorginte modernă, în pas cu progresul mondial al domeniului căruia se dedică: radiotehnica.

Secolul nostru, agitat și nervos, se regăsește de minune, cred eu, în climatotele uzinale pe care le traversăm. Îmi cad în auz, cu răpăit de grindină, numele produselor pe care le vedem cu ochii, în faze, trepte, operații și succesiuni riguroase: rezistențe cu peliculă carbonică, condensatori ceramici ajustabili... Deajuns! Ați avut vreodată curiozitatea să priviți înlăuntrul tranzistorului dumneavoastră minuscul, cît un pachet de țigări? Tot ce vedeți acolo — sîrmușe colorate, contacte, purici pieselor — prind relief, devin structură într-un asemenea loc. Jur-împrejurul meu se rulează în continuu, într-o depănare plicisitor de egală, benzile de programare automată; vreo 70 de tipuri de matrice perforate curg și curg, hrîndînd automatele cu scrierea lor enigmatică, realizată prin fluxul de înțepături dispuse geometric, similară cu scrierea nevvăzătorilor, cu deosebire că cei ce pipăie cu «buricele degetelor» lungă și mereu aceeași litanie sînt roboții celei mai perfecționate faune industriale: automatele electronice. Relev nu atît existența lor aici și în acest mod, pe cît apariția acestora pe un teren ne pregătit prin antecedente industriale pe care o evoluție firească le impune logic și legic. Evoluția, în acest caz, se numește revoluție, deoarece două treimi din agregatele acesteia sînt înfăptuite prin autototare, prin proiectare și execuție autohtonă. Procesul e în curs. Poate de aceea nici nu s-a renunțat (încă) la un șir de operații manuale, cu încetîntorului, așa cum se petreceau acestea în urmă cu decenii, în copilăria radiofoniei. Este etic și instructiv să vezi pe lucrătorul cu mina trînducă ca pe vremuri, la aceleași piese ca și colegul său de alături, care supraveghează automatul pe bază de laser și celulă fotoelectrică. Paralela e cu tălc, arată amplitudinea efortului făcut, indică precis cota valorică a victoriei atinse. Așa îmi explică gazdele rațiunea socio-politică și profesională a acestei dualități, treabă specific chineză, tipică pentru practica saltului peste etape. She Lu, un tînăr cu aplomb și față vie, șeful producției, mă asigură:

«Fluxul nu suferă, din contră, se racordează la un anume flux interior, al conștiinței că totul se dobîndește greu, de unde și tăria de a nu ne lăsa moleșelii, de a cîștiga terenul pas cu pas».

Unul dintre acești pași: producția fabricii a crescut de patru ori în ultimul deceniu. În ultimii doi ani se înregistrează o foarte energetică mișcare de inovații și invenții în materie. Principalul fruct al acesteia: cele peste 200 de mașini automate, care «torc», în cel mai real înțeles al expresiei, silențiozitatea lor suferind ambianța unei ceasornicării, unde făina albă a timpului este măcinată, hămăsit și egal, de sute de ceasornice care merg deodată, în intimă sporovăială și amestecul limbilor. Dar, ce aud? Dincolo de această «muzică a sferelor» radiofoniei, în auz mi se instalează treptat firul unei muzici zecști, curgînd parcă din altă lume, cu sonorități și ritmuri care mă biciuie în cel mai înalt grad, producînd în simțuri o teribilă hemoragie emoțională: în toate halele uzinei se cîntă Ciocirlia românească. Cred că n-am savurat-o nicicînd cu atîta intensitate, îmbăindu-mă pînă dincolo de mine în cascada cristalină a acestui mesaj care venea de Acasă, de la cincisprezece mii de kilometri distanță. Sună de minune, sună de început de lume, de pleni-tudine și dor Ciocirlia noastră în această catedrală a muncii, vatra ce naște fluviiu aparatelor sonore ale acestui timp: radio, Tv, emițătoare-receptoare, radar etc. Curînd în respirația uzinei se înnoaiează frenezia Călușarilor, ritm drăcos — vitalist, care se conjugă de minune cu ritmurile interne, alerte și limpezi, ale producției. Pe un panou stă scris, cu hieroglife făcute din minusculele piese ceramice: **Bun venit, frați de luptă din România.** Climatol vizitei devine coplesitor.

(Va urma)

POP SIMION ■

BIOGRAFIA UNUI OM AL MUNCII

o meserie a acestui secol: pilot de avioane (1)

— ...Zburam, deci, de la Veneția la Belgrad. Am decolat pe o vreme splendidă. Nimic nu anunța ora dramatică ce urma s-o trăim eu și echipajul aeronavei. Pentru că, trebuie să știți, pasagerii n-au bătut niciodată prin ce-au trecut. Cînd ne-am trezit în frontul acela de furtună groasă, cu norii atît de încărcăți de electricitate încît fulgerele făceau în jurul nostru un veritabil foc de artificii, m-am gîndit: pînă aici ne-a fost. M-am gîndit, de asemenea, că am o șansă dintr-o mie să aterizez cu bine. Pentru pasageri toate astea — fulgerele, grupurile de nori, cînd albi și strălucitori, cînd negri ca smoala, legănarea și chiar scuturăturile avionului — puteau să pară ceva foarte șic, de povestit prietenilor. Noi, însă, echipajul eram crispați, albi la față ca varul. Atunci a intrat în joc toată ambiția mea. Trebuie să pun avionul pe pistă, am zis. Trebuie! Printr-un efort extraordinar... etc., etc. Ei, ce ziceți de o astfel de navelă?

— O istorie interesantă.
— Dar falsă, dragă tovarășe. Cînd citești asemenea bazaconii despre piloți, vă sfătuesc să rideți. Mă rog, cît ride fiecare la o glumă proastă. Eu n-am, practic, de spus nici o poveste teribilă din viața mea de pilot. Cei mai mulți din colegii mei, nici ei n-au. Un pilot bun nu stă la taifas despre eroismele biografiei lui, pentru că biografia unui pilot de 24 de carate e drepăt și limpede. Cel puțin în ce privește viața meseriei sale. Pilotul care are de relatat la tot pasul niște întâmplări din care, datorită priceperii și eroismului său, a reușit să salveze aeronava și pe călători este un lăudăros, în cel mai bun caz. Profesiunea noastră nu ne dă voie să presupunem nici cel mai mic procent de risc. Nu poți să spui: zborul acesta cuprinde 0,001 procente risc fiindcă miimea, tradusă cum trebuie, arată că la 10 sau la 20 000 ore de zbor urmează un accident fatal. Ce calcul și ce instrucțiuni ți-ar da voie să te joci cu viața unor oameni?

— Accidente, totuși, se potrec. Și acte de bravură în profesie, de asemenea. Se vorbea într-un timp despre un pilot român care a reușit să aterizeze «pe burță», cum mi se pare că se zice în jargonul meseriei, pe plaja unei insule. Avea 30 de călători plus echipajul și i se oprisează toate cele patru motoare. E sau nu un act eroic că a reușit?

— Este, dar trebuie să știți că motoarele s-au oprit din cauză că avionul nu fusese livrat fără unele specificații. Nimeni, nici piloții, nici mecanicii nu puteau să prevadă asta. Or, profesiunea noastră se caracterizează prin aceea că avem instrucțiuni clare pentru absolut toate eventualitățile. Chiar și pentru eventualitatea că ți se opresc motoarele. Eroismul pilotului despre care vorbeam este un lucru impresionant pentru cei ce nu ne cunosc meseria. Noi numim o astfel de aterizare oricum altcumva decît «act de bravură». Pilotul respectiv trebuie, pur și simplu, feliicitat bărbătește că a găsit soluția cea mai bună într-o situație delicată, urmînd — cum spuneam — niște instrucțiuni de zbor. Ceea ce toată lumea numește de obicei eroism, noi considerăm că e urmarea neprevăderii. Să revenim la povestea cu frontul de furtună de deasupra Belgradului. În fapt, a fost un zbor normal. Treci prin furtuni numai dacă ești sută la sută sigur că toate-ți funcționează normal la bord. Dacă nu, faci calea întoarsă. Un pilot bun nu zice niciodată: intru și poate scap. Avem o organizare meteorologică bună. Fiecare pilot știe să analizeze corect o hartă sinoptică și să conchidă asupra zborului ce-l are de făcut. Eu, trebuie să știți, nu pierd niciodată buletinul meteo de la opt seara. Dacă merg în furtună la noroc, atunci de ce naiba mai învaț atîta meteorologie? Nu-mi este permis să continui zborul nici măcar dacă-mi filează unul din becurile de semnalizare. De fapt, nici nu decolez pînă nu e totul în perfectă ordine. Se nervează călătorul că întîrzii cursa? E adevărat. Dar, la urma-urmei, călătorul ar trebui să fie mulțumit cînd o cursă pleacă ceva mai tîrziu din motive tehnice. E un motiv de securitate în plus. Înseamnă că cineva — și cineva-ul acesta e, de regulă, comandantul aeronavei — a dispus verificarea unui anume lucru al avionului ce nu-i pare sigur. Călătorul nu trebuie să uite, atunci cînd devine nervos, că acolo, sus, eu nu pot să trag pe dreapta, ca automobilistii. Legea de platină a vieții mele este următoarea: să nu ies niciodată din instrucțiuni. Cine-și face singur legi de zbor e un infractor periculos. Înseamnă că, pentru o ambiție a sa, acționează premeditat împotriva unor oameni.

— Din cele discutate pînă aici înțeleg că biografia dumneavoastră, tovarășe comandant de aeronavă Stelian Popescu, e lipsită de momente «tari».

— Da. În schimb, biografia mea — ca și a colegilor mei cu ceva experiență de zbor — e mai interesantă fără aceste momente «tari». Și este interesantă fiindcă și eu, dacă aș fi călător într-un avion, aș vrea să știu cum e munca oamenilor din cabina de pilotaj. O muncă grea, tovarășe, dar ce plăcere! Eu, Stelian Popescu, vă spun că nu există drog mai puternic și mai folositor omului decît dorința de a zbură.

— Începem, prin urmare, cu începutul.
— Am 51 de ani. Sînt pilot și comandant de aeronavă la TAROM. M-am născut la 30 mai 1925, m-am aflat sus pentru prima oară în clasa a VI-a de liceu, într-un planor și de atunci, cu unele întreruperi, independente de voința mea, pilotez mașini de zburat. Cu planele cu tot, am pilotat vreo 25 mașini de zburat. E bine să le zicem mașini, pentru că primul planor pe care am urcat era un fel de drăcovenie de care și azi îmi amintesc cu uimire și nostalgie. Se compunea din niște scinduri și aripi. Te legați de un scaun, ca de o sanie, și îți dădeai drumul la fie ce-o fi pe o catapultă cu elastic ce se chema sandou. Ca să zbori zece secunde, trăgeai de sandou o zi. Și încă o zi trăgeai de planor să-l urci pe un deal. Pînă să-ți vină rîndul la cele câteva secunde de zbor, trăgeai de 20-30 de ori la sandou. Despre posibilitatea remorcării planelelor de avion citeam în cărți ca despre un lucru îndepărtat. Pentru noi, de-a dreptul utopic. Era prin anul '42 și eram elev la liceul militar din Tîrgu Mureș. Ce minunat e să fii tînăr!

— La 51 de ani sînteți un om bătrîn?

— Piloții se pensionează destul de devreme. Controlul medical la noi este, aș putea zice, un eveniment mai pasionant decît o aterizare forțată. Mulți piloți se pensionează înainte de 50 de ani. Nu pentru că ar fi bolnavi. Ei sînt buni sănătoși, în comparație cu majoritatea cetățenilor de niște lor, dar nu mai sînt perfect buni pentru pilotaj. Mai mult: ei ar putea să piloteze ani mulți încă avionul. Intervine, însă,

procentul acela infim de risc. Cum spuneam, în ciuda a ce poate să creadă oricine despre aviație și aviatori, profesiunea aceasta e foarte sigură. Cu o singură condiție: să înveți tot ce e nevoie astfel încât să ai răspunsul optim în orice situație, obișnuită sau neașteptată. De fapt, există și o a doua condiție: învățătura să devină o chestiune de conștiință. Niciieri problema disciplinei liber consumate nu se pune atât de franc și durabil ca în pilotajul de transport. Vom vorbi mai târziu, în detaliu, despre longevitatea reală în meseria de pilot.

— Planorismul, de zece secunde sau de un ceas, e încă departe de pilotajul unui avion de pasageri, oricum am încerca să aflăm noi o apropiere lirică între aceste două lucruri. Când a avut loc primul dumneavoastră zbor pe un avion?

— La 29 august 1945, în al doilea an al meu la Școala de ofițeri de aviație. Am zburat în dublă comandă pe un «Fleet» biplan și imediat după asta pe un IAR-80 de vânătoare. Vestitul IAR-80.

— De ce «vestitul»?

— Celor de azi numele avionului nu le spune mare lucru. În al doilea război mondial, IAR-ul nostru era unul dintre cele mai iuți tipuri de avioane de vânătoare din lume. Nu era o bagatelă să înveți să pilotezi pe un astfel de avion.

(Va urma)
TUDOR OCTAVIAN

CONDUCĂTOR DE JOC, GAȚU (8)

gruia plîngea, oțelea plîngea, guneș plîngea, toată lumea plîngea

— Reluăm firul de unde l-am întrerupt. Preziua finalei campionatului mondial din 1970. M-ai amenințat chiar că ne reîntîlnim în Turnul Eiffel, astea au fost cuvintele tale de despărțire la încheierea episodului trecut, bănuiesc că ai vrut să întinzi o «punte pariziană» spre discuția noastră de azi, nu te întreb de ce ai ales tocmai Turnul Eiffel și n-ai ales Porte des Lilas, de pildă, unde-i mai puțină aglomerație, mă rog, ești oaspetele revistei noastre, n-o să-ți impunem noi locurile de întâlnire...

— Povestea-i foarte simplă și de Turnul Eiffel mă leagă o întîmplare care — fără să fiu superstițios — și-a pus amprenta asupra stării mele de spirit dinaintea finalei. Înaintea unui meci foarte important, unii jucători nu pot dormi, alții nu pot mânca, alții beau continuu apă, unii nu scot un cuvînt, alora nu le tace gura o clipă și-ți face capul calendar cu tot ce te trece prin minte. Bineînțeles că nici eu nu-s mai breaz, ies și eu din albia mea obișnuită. Cum? Mă apucă, așa, un neastîmpăr și nu-mi găsesc nicăieri locul, și-atunci mă învîrtesc pe lângă hotel, mă plimb pe stradă, încerc să-mi obosesc nițel picioarele și gîndurile ca să pot apoi dormi liniștit, fără vise. Înaintea finalei de la Paris, ce să spun, nu mă mai puteam înțelege cu mine, nu mai aveam stare pe pămînt și m-am gîndit să-mi limpezesc puțin mîntea la 300 de metri deasupra lui, în bătrînul Turn Eiffel. Am plecat discret din hotel, n-am cerut nimănui voie, cred că nici nu mi-ar fi dat nimeni voie să plec așa, hai-hui, singur, în momentele acelea în care cu toții, antrenorii și jucătorii, eram ca un depozit de muniții cu capsă pusă. Nu v-am spus toate acestea ca să închei cu banala urcare în Turnul Eiffel, dacă acolo nu mi-s-ar fi întîmplat o ciudățenie. Am pornit cu liftul, am urcat la etajul întâi, la al doilea și acolo s-a defectat. Am coborît din lift, mi-era și puțin ciudă, și nu știu de unde mi-a venit în cap ideea că defectarea, tocmai atunci și acolo, la etajul doi, a liftului este un semn că a doua zi n-o să putem urca, noi, echipa noastră, acolo unde cu toții visam să urcăm, pe locul întâi al podiumului. Deși eram convins că mă copilăresc, mi-am zis că nu se poate, trebuie să ajung cu orice preț la ultimul etaj al turnului. Și cum singura cale era liftul, m-am pomenit boscorodindu-i pe mecanicii care au apărut urgent în jurul lui, spunîndu-le că trebuie să facă ceva, că sînt un străin, că vin prima oară la Paris și țin neapărat să văd orașul de la cea mai înaltă cotă a sa, că trebuie să mă ajute ș.a.m.d. Oamenii se uitau la mine, zîmbeau, încercau să mă consoleze «mais, voyons, vous n'êtes pas un enfant» (nu sînteți un copil), eu o țineam pe a mea, că vreau să văd Parisul de sus, liftul nu se mai repară și eu eram hotărît să nu plec din turn pînă nu ajung la etajul de sus. Un sfert de ora, o jumătate de oră, o oră, o oră și jumătate, mă gîndeam că la hotelul Hilton s-a observat între timp dispariția mea, dar eram încăpăținat, nu voiam să cedez și, pînă la urmă, am avut noroc. S-a reparat liftul. Și am ajuns sus, și am privit Parisul pînă la marginile sale, și am văzut Bois de Boulogne și mai departe Longchamp, și-am zărit chiar un cal care se antrena și mi-am zis că a doua zi o să mă cravașez (ca el) și o să dau totul din mine pentru victoria noastră.

— Și cum a fost a doua zi?

— Ca într-un film de Hitchcock în care mori și înviezi de mai multe ori. Am început jocul cum nu se putea mai rău. În 10 minute era 3-0 pentru echipa R.D. Germane. Rost. Senger și Zimmerman executîndu-ne prin șuturi precise, puternice și necruțătoare. Adversarii noștri ataca în trombă și se prăvăleau ca valurile spre poarta lui Penu, iar noi ne căutam și nu ne găseam pe teren. Mai primim un gol, două și gata, ne-a luat apa, mi-am zis eu atunci, dar parcă era un făcut, nu legam nimic, în timp ce Zimmerman și compania ne lucrau ca la carte. În acele momente, cînd majoritatea dintre noi parcă aveam miinile în ghips, s-a dezlănțuit din senin calmul Kicsid. O pătrundere impetuoasă, un șut de zile mari și 1-3. Se «trezește» și Gruia, tunarul nostru, care era marcat de o întregă «gardă de onoare», se scutură de vreo trei adversari și plează o «torpilă» care nu iartă. 2-3. Din acest moment, jocul este pînă în final foarte strîns, echipa R.D. Germane conduce aproape în permanență, dar noi ne agățăm de rezultat și venim mereu din urmă, egalînd de fiecare dată. Sîntem conduși cu 9-8 în ultimele minute ale meciului, dar Guneș egalează, iar apoi Nica înscrie golul al zecelea cu care sîntem la 60 de secunde, la 40, la 20 de secunde de titlul mondial, clipă în care Gruia are nefericită inspirație să suțea la poartă în loc să paseze pînă la scurgerea timpului regulamentar. Trage însă, Frieske apără senzațional și îl lansează prbmpt pe Senger pe contraatac, un șut necruțător și sîntem noi egalați cu 3-4 secunde înainte de fluierul final! Simțeam că plesnește inima în mine. Doamne, sîntem blestemați să pierdem o finală gata cîștigată, gîndeam în acele momente. Și au urmat prelungirile. Două reprize a câte 5 minute. Scorul s-a menținut egal. Alte două reprize de prelungiri, tot de câte 5 minute. Imi vîjîia urechile, alergam ca un automat pe teren, tribunele erau în delir, dar și acolo, în marea acea nestăpînită de oameni, se găsea o insulă românească, un grup de specialiști români aflați în documentare la Uzinele Renault, bărbați ale căror voci reușeau să se ridice peste vîietul sălii — «Haide România, hai băieți, nu vă lăsați, haide

România!!!» Și meciul era pe terminate, scorul era tot egal, cînd Gruia, același extraordinar Gruia care ne pierduse victoria la sfîrșitul primului timp de joc regulamentar, și-a răscumplat vîna înscriind un gol fantastic. A fost o acțiune pe care o trăiesc și astăzi și o simt ca pe un curent electric. Oțelea a primit mingea de la Penu, mi-a pasat puternic mie, eu l-am deschis rapid pe Gruia. Oțelea și Samungi s-au repezit să-i facă un blocaj de protecție și Gruia a pendulat scurt, sîntînd extraordinar. Au urmat ultimele 60 de secunde ale jocului, dacă am fi fost egalați finala s-ar fi rejucat peste 3 zile, dar nu, am rezistat, ultimele 20 de secunde mingea s-a aflat la mine, adversarii noștri mă agățau, trăgeau de mine, dar nu le-am dat mingea, am driblat ca un apucat, așa fi ținut-o și cu dinții, și am păstrat-o pînă la fluierul final. Asta a fost tot.

— Și după acest tot, ce a mai fost?

— După aceea tot ce am trăit a fost un vis. Am ieșit de pe teren zdrobiți de îmbrățișări și am ajuns la vestiar fără tricouri, fără chiloți, numai în suspensoare. Echipamentul ni l-a smuls de pe noi publicul entuziasmat. Cum a fost la vestiar? Ziarul «L'Equipe» scria a doua zi: «După meci, la vestiere, Gruia plîngea, Oțelea plîngea, Guneș plîngea, toată lumea plîngea.» Așa a fost. Toți plîngeam de fericire. Ce a mai urmat? A urmat cupa pe care ne-a dăruit-o președintele Pompidou și a mai urmat o întoarcere în țară ca în filme. Mii de oameni la aeroportul Băneasa, multe rude «ad-hoc», pe Goran, bunăoară, îl așteptau la vamă trei «soții» de circumstanță în afara aceleia adevărate, iar eu trebuie să mărturisesc că am trecut frontiera ilegal, pe sus, purtat prin aer, pe brațe, reușind să pun piciorul pe pămînt abia în fața casei, cînd m-am dat jos din taxi.

(Va urma)

MARIUS POPESCU

YOGA, CUI PRODEST (8)

forta reprezentării mentale, cheia imposibilului posibil

Puține momente din viața unui om pot fi atât de tulburătoare cum au fost acelea trăite de dr. H. Würthner și de tînăra sa pacientă în clipa cînd aceasta a rostit sugrumată de emoție: «Mamă... te vîd!». Era sfîrșitul unui întineric de 24 de ani și incununaarea unei munci de 6 luni în care știința medicului, intuiția și optimismul se uniseră cu voință și încrederea bolnavei. Puțini specialiști s-ar fi încumetat să trateze o ființă născută fără vedere și prezentînd în plus un puternic nystagmus (afecțiune incurabilă — se zice — constînd din mișcări ritmice laterale ale ochilor). Dar dr. Würthner, adept convins al posibilităților psihomentele imense ce sălășluiesc latente în om, a acceptat sfidarea bolii alegînd o cale prea puțin bătătorită de terapeuții moderni, dar atât de familiară yoghinilor: reprezentarea mentală, dublată de autosugestie pozitivă. La început au fost eliminate prin această metodă mișcările ochilor și a fost un impuls hotărîtor faptul că nystagmusul a dispărut în câteva săptămîni doar! Dar greul venea abia acum. Specialistul belgian de faimă mondială André van Lysebeth, căruia îi datorăm datele cazului, comenta că principala dificultate rezida în refacerea funcției lanțului ochi-nerve optic-nerve cerebral al vîzului, lanț niciodată folosit atrofiat. Și, în plus, cum să-i vorbești unui om despre imagini, lui, celui născut orb! Dar oculistul a pornit cu un atac prin flanc, punîndu-și pacienta să adopte ideea că ochii îi devin calzi, tot mai calzi, fierbinți... Cînd, după câteva săptămîni, căldura a devenit un fapt real, primul pas fusese reușit: un flux abundent de sînge spăla și refăcea ochii. Apoi, prin reprezentări special adaptate fluxul sanguin a fost dirijat spre nerv și treptat spre însuși centrul cortical. Ședințe repetate de câteva ori pe zi, exerciții din cele mai diverse, mai neașteptate, fizice și mentale (cîtă muncă și fantezie au fost necesare!) au permis ca după 5 luni și jumătate de efort intens, tînăra să poată deosebi contururile vagi ale lucrurilor și, între ele, silueta mamei... A început o nouă etapă, disciplinarea vederii, învățarea pur și simplu a utilizării ei. Dar obstacolul principal fusese biruit. Fata vedea, parțial, dar VEDEA. Este doar unul din nenumăratele cazuri în care apelul la reprezentarea imaginativă, asociată cu concentrarea fermă și cu prepararea morală adecvată au permis rezolvarea unor situații considerate fără ieșire. Yoga cunoaște din timpuri imemorabile această practică fundamentală a imaginii mentale și a coordonării forței gîndurilor noastre, mărturie sînt numeroase lucrări și maxime (slokas) străvechi. Nu există domeniu de viață în care reprezentarea mentală să nu aibă utilitate. Întrucît despre acest subiect ne vom ocupa pe larg în mai multe rînduri, ne rezumăm azi a preciza că nu există faptă (tehnică de Yoga sau acțiune de viață) pe care yoghinul să nu o precedă cu o execuție mentală. Acest procedeu (numit «pratika») cere ca îndeplinirea imaginativă să aibă toate atributele idealului. Se formează astfel un plan optim de acțiune care, înregistrat în subconștient, declanșează complicatele mecanisme de concretizare ale acestuia și ducînd în timp la ameliorarea marcată a manifestării respective. La această concluzie ajung mulți dintre noi, chiar înainte de a contacta Yoga, dovadă a naturalei tehnici yoghine. Exemplu sugestiv, cazul consemnat sec în arhiva noastră drept «al cursantei ingineră Mariana Poșircă». Tîntuită de o paralizie cauzată de o maladie în zona coloanei, această ființă dotată cu o voință de fier a luptat din răsputeri contra bolii; în loc să vegeteze și să se plîngă, a meditat profund asupra corpului său, redescoperînd cîteva din principiile reprezentării mentale. Înțelegînd «forta irezistibilă a gîndului» (cum spunea Ralph Waldo Tine), executînd MENTAL, pînă la saturație, cu maximă concentrare cele mai diferite mișcări, ea s-a smuls din ghearele imobilizării, recuperîndu-și practic toate calitățile motrice. Ajunsă apoi la practica Yoga sistematizată, M.P. nu s-a mulțumit cu practica pentru sine, ci la fel de generoasă ca și Denise Legrix a început să-i ajute pe cei în nevoie, în ciuda limitelor de înțelegere a unora din cei ce o înconjoară. Reușita sa nu face decît să confirme teoria yoghină potrivit căreia forța noastră mentală, condensată ca o rază de laser prin tehnicile de concentrare și susținută de suportul moralului pozitiv, poate izbîndi oriunde și oricum. Gîndurile și reprezentările noastre dețin o mare energie potențială; tocmai de aceea,

FLACĂRA, Redacția: București, Piața Științei 1, sector 1, căsuța poștală 4112, oficiul 33. Telefoane: 17.60.10, 17.60.20, interioare: 1617 — reportaj (Nicolae Cristea); 1606 — cultură, cenaclu (A. Dohotaru); 1618 — știință (Liviu Timbus); 1787 — probleme cetățenești-scrisori (Marga Nedelea); 1618 — publicații comentatori (Ilie Purcaru, Nelu Ionescu, Eugen Secelaeanu); 1595 — fotoreportaj; 1623 — documentare; 1786 — administrație; 1782, 1621 — secretariat de redacție (Dan Bărlădeanu, Sorin Postolache); 1611 — secretar general de redacție (Marius Popescu); 1783 — redactor șef adjunct (Traian Prosan). 1822 — redactor șef.
Tiparul executat la Combinatul poligrafic «Casa Științei».

înainte de a le folosi, ele trebuie «alese cu grija cu care alegem un diamant», după fericita expresie a lui Raymond Charles Barker.

(Va urma)

MARIO-SORIN VASILESCU

EDUCAȚIE PRIN AMINTIRI

în lumina farurilor (2)

Maiorul părea că nu înțelege totuși această situație.

— Bine, dar e nefiresc. Nevasta dumitale, casa dumitale și...

— Și eu stau în fața porții, ca un cîine alungat, că așa am și ajuns, un cîine alungat.

— Totuși, nu înțeleg...

— Ce nu înțelegeți, domnule? Și banditul ăla are nevastă și trei copii. I-a lăsat și s-a instalat la mine. Crezi că nu am încercat să o conving pe nevasta mea? Crezi că nu am încercat? Banditul ăla, care e măcelar, e tare și m-a bătut de mai multe ori, îl ajută și ea ca să mă alunge din casă, are și bani cîți poțesti, găliganii lui îi vin ca martori mincinoși... Toate s-au întors împotriva mea.

— Și în șosea, acolo unde te-am luat noi, ce făceai? Voiai să îi surprinzi? Nu cumva ești înarmat?

— Ai vreun cuțit?, a întrebat și locotenentul, apropiindu-se de el, ca și cum ar fi vrut să se convingă.

— N-am... n-am. Puteți să mă și căutați. V-am spus că măcelarul e mai tare și mai iute ca mine.

— Și cu toate acestea, a insistat din nou maiorul, voiai să îi surprinzi acolo, în șosea, la parcare aceea.

— Voiam să îi surprind numai ca să îl mai pot întreba o dată pe netrebnicul ăla de ce mi-a nenorocit familia și viața... Io așa fac. Îl întreb omeneste, iar el se înfurie și dă în mine. El are și cuțit, știu că are... Cînd îl întreb așa, își pierde mintile.

Maiorului nu îi venea să creadă ceea ce începuse să întrezărească. Totuși, l-a întrebat:

— Și te-ai gîndit că acolo, în întuneric, curajul său va fi mai mare și va scoate cuțitul?

— Acolo l-ar fi scos. Aici nu, că știe că s-ar afla că el m-a omorît. Acolo i-aș fi dat ocazia, că el nu știe că am lăsat o scrisoare la un prieten, o scrisoare în care arăt că el m-a ucis cu siguranță.

Maiorul a explodat:

— Dar asta e o nebulie! Să-l provocî la o crimă, ca astfel să îi pedepsești pe cei doi!

— Zici dumneata că e nebulie? Da ce să mai fac cu viața mea? Cum îi pot pedepsi altfel?

— Omule, dar mai există și legi! Există pedeapsă pentru adulter!

— O să aducă el, martorii lui mincinoși și o să scape!

— Poate nu îl vor putea scăpa martorii mincinoși! Poate fi surprins în flagrant delict!

— Orice s-ar întîmpla, el tot mi-a distrus viața. Așa, dacă scoate cuțitul și mă omoară, pe el îl mîncînc pușcăria și o pedepesc și pe ea.

Maiorul a privit spre locotenent și, în lumina slabă a lampadurii, a putut citi pe fața acestuia îngrijorarea și nedumerirea. A schimbat tonul și cu un gest prietenos l-a luat pe omul acela pe după umeri.

— Hai în mașină, te ducem undeva să te culci. Diminează, o să judeci lucrurile mai limpede.

La geamurile căsuței, în dreptul căreia discutau, s-au stins luminile și parcă omul care spunea că e stăpînul acelei case a simțit stingerea aceea ca pe un fel de durere fizică. Apoi, cam încovoiat, s-a lăsat dus la mașină și după ce a urcat a spus o adresă, precizînd:

— M-am aciuat acolo la un prieten. Fata mea, că am o fată de șaptesprezece ani, s-a băgat undeva slujnică. E elevă la o școală profesională, dar, ca să nu stea acasă cu ei, și-a găsit un loc, la o familie. Eu i-am spus să rămînă acasă, fiindcă măcar de ochii lumii cu ea se poartă frumos. Dar ea n-a vrut. Zice că ne vom găsi noi doi un rost și o să rămînem împreună. Adică, eu o să-i fiu o povară...

— Cred că fata dumitale gîndește înțelept, a murmurat maiorul, mai mult pentru sine.

În spatele mașinii, locotenentul derula în minte un scenariu, adică ar fi vrut ca lucrurile să se fi petrecut în felul următor:

Omul acesta necăjit și înșelat să fi ajuns la parcare aceea, să-l fi întrecut pe măcelar de ce îi distruge viața, să-l fi întărit în asemenea măsură încît acesta să fi scos cuțitul, iar ei să fi ajuns tocmai atunci acolo, să fi avut el ocazia să îi aplice măcelarului cîteva figure de luptă modernă ca să îl dezarmeze. În așa fel încît să îl asigure de cîteva luni de spitalizare. Dar nu s-a întîmplat așa...

Au oprit la adresa indicată și atît maiorul cît și locotenentul, nici ei nu își puteau explica de ce anume, au coborît împreună cu omul acela, ca să îl conducă pînă în fața porții.

O fată în uniformă școlară a țîșnit din umbră și l-a îmbrățișat, spunîndu-i mereu că a fost teribil de îngrijorată. S-a apropiat și un om mai în vîrstă, care avea un plîc în mînă. Acesta, cu un ton blînd, l-a certat, spunîndu-i că a deschis picul și că e nebulie ceea ce plînuia. Apoi, același om, despre care maiorul și locotenentul au dedus că era un coleg de serviciu care îl găzduia, l-a invitat să intre în casă, spunîndu-i că l-au așteptat cu cîna.

Maiorul a simțit nevoia să se ducă la omul acela, să se prezinte și să îi strîngă mîna. Apoi a întrecut-o pe fată unde locuiește. Aceasta i-a răspuns că a găsit în ziarul local un anunț că o familie primește fată în gazdă contra ajutor la menaj și că astfel locuiește aproape, la o familie cu oameni de treabă, care au doi copii mici.

«Am invitat-o să se mute și ea la noi», a intervenit omul căruia maiorul s-a simțit dator să-i strîngă mîna, dar fata a spus că se simte foarte bine deocamdată la familia aceea și că nu poate lăsa copilașii, măcar pînă vor găsi pe altcineva, amîndoi părinții fiind în servicii.

Apoi toți trei au intrat în casă, în timp ce locotenentul își spunea, gîndindu-se la fata aceea care preferă să se angajeze ca menajeră numai ca să rămînă cu tatăl ei, că totuși mai există o undă de dreptate și în viața acelu om necăjit.

(Sfîrșit)

EMIL POENARU

— Criticul Eugen Simion îmi pare a avea o poziție oarecum izolată în peisajul criticii noastre actuale.

— În măsura în care un critic are conștiința personalității lui vrea să aibă o poziție singulară. Nu înseamnă totuși că sînt un izolat. Am debutat în preajma anului 1960, împreună cu o generație de poeți, prozatori, critici extrem de interesanți, și poziția mea în literatură nu s-ar putea înțelege fără a mă raporta la ea. În fond mă simt solidar cu critici ca Lucian Raicu, Valeriu Cristea, Gabriel Dimisianu și alții care au debutat înaintea mea sau după mine. Noi am debutat în plină dominație a criticii sociologice și ne-am propus să reinnodăm firul cu marea critică românească reprezentată de generația lui Lovinescu și criticii de după el.

— Mai există astăzi manifestări ale sociologismului?

— Da. Bizar e, mai ales, cînd explică fenomene mai complicate din istoria culturii noastre, cum ar fi curentele ideologice și literare. O formă a sociologismului vulgar mi se pare aceea de a scoate scriitorii importanți dintr-un curent la care ei au aderat. Despre Sadoveanu, Goga, Galaction se spune că nu fac parte din mișcarea sămănătoristă sau poporanistă pentru că ei au depășit prin talentul lor simpla doctrină. Însă a depăși nu înseamnă a nega o influență spirituală.

— Ce legătură poate să fie între PROZA LUI EMINESCU, ORIENTĂRI ÎN LITERATURA CONTEMPORANĂ, E. LOVINESCU, SCEPTICUL MINTUIT ȘI SCRIITORII ROMÂNI DE AZI?

— Este vorba de un program unicar pe care mi l-am impus. Am debutat tîrziu, dar nu din vina mea. Am scris un studiu despre proza lui Eminescu cu sentimentul că această parte a creației sale nu stă în umbra poeziei, ci are o autonomie și valoare proprie. Descoperirea lui Lovinescu înseamnă pentru mine maturizarea în critică. Cred că am cu marele critic unele afinități morale. Cartea despre el e o confesiune despre destinul unui critic într-o cultură tinăra. Am scris în același timp despre literatura actuală. N-am ținut decît sporadic cronica literară. Sub o formă sau alta m-am interesat totuși în permanență de scriitorii cei mai importanți de azi. De cîtva timp scriu în *Lucașul* despre cărțile acelei generații care și-a trăit crepusculul în aceste decenii — Argezi, Voiculescu, G. Călinescu, L. Blaga ș.a. Vreau să infirm părerea eronată că acești scriitori nu au însemnat ceva în epoca postbelică. Nici o istorie a literaturii contemporane nu poate face abstracție de postumele lui Blaga, de romanele lui Călinescu, și de opera altor scriitori care reprezintă prezențe spirituale de primă mărime pentru timpul nostru.

— Socotești că sînteți actual scriind despre opera acestor scriitori?

— Unii cred că a fi actual înseamnă a scrie despre ultimul debutant. Dar la fel de bine poți să fii scriind despre Ion Ghica.

— Critica dumneavoastră calmă, echilibrată, a stîrnit vreodată furtuni?

— Sînt curent contestat, uneori în termeni inadmisibili. Dealtfel, cine citește cu atenție textele mele constată că ele au un polemism interior. Frînez pe cît posibil polemica de limbaj fiindcă eu cred că anumite idei se pot combate și în termenii cei mai urbani.

— În ultima vreme, neînchipuit lucru, s-a ajuns să se discute despre necesitatea criticii literare. Discuția aceasta ne plasează în urmă cu mulți ani.

— Aparent, ar fi inutil să se discute despre acest lucru dar iată că unii caută să minimalizeze critica literară. M-a bucurat intervenția lui Nichita Stănescu care a apărat critica literară ca instituție. Numai scriitorii proști o refuză. Cei buni acceptă ierarhiile de valori. Cineva spunea odată că libertatea începe cu libertatea de opinie a adversarului tău.

— Cum arată, după opinia dumneavoastră, un climat literar ideal?

— Ar fi un climat lipsit de vanități provinciale. Un climat în care scriitorii să nu se zbată să fie, singuri, în fruntea unei ierarhii de valori. Aceasta e o ambiție neliterară. A dori să fii singurul poet înseamnă să nu fii un poet de valoare deoarece nu ai cu cine să te confrunți. Cultură mare e acolo unde există mai mulți scriitori, unde locurile sînt disputate printr-o concurență loială.

— Ce înțelegeți prin concurență loială?

— O desfășurare normală și competitivă de talente. Să nu dorim să avem numai clișiva critici, clișiva prozatori, clișiva poeți. Să avem o critică, o proză, o poezie foarte originale, dacă se poate citeva școli românești.

— Anii în care începea să se contureze destinul dumneavoastră de critic coincid cu anii în care susțineți, alături de alți critici, noi valori în literatura română.

— Eu am început prin a fi criticul unei generații și ambiția mea e de a fi criticul unei literaturi. Sarcinile promovării acestei literaturi stau pe umerii criticii de azi, cu contribuții valoroase la nivelul tuturor generațiilor. Mulți oțeză: nu avem un Maiorescu, un Lovinescu, un Călinescu. Nu știu dacă nu e o îngrijorare ipocrită. Se uită că o critică de direcție, precum aceea practică de Maiorescu, nu mai e posibilă astăzi. Fenomenul literar modern e așa de variat încît un critic care gîndește la destinul culturii nu mi se pare că mai poate să apere o singură formulă literară. În fond, pe un critic îl interesează toate valorile dintr-o epocă, indiferent din ce direcție de sensibilitate estetică vine. Eu am, să zicem, predilecție pentru proza de tip fantastic însă în același timp trebuie să scriu despre prozatorii analiști, incisivi, lucizi. În așteptarea marelui scriitor fantastic care, sînt sigur, va veni într-o zi.

— Cum se formează un critic?

— Ce întrebare dificilă îmi pui! Fără a desconsidera munca prozatorului sau a poetului trebuie să spun că munca unui critic, este cea mai grea. Iar formarea lui e complicată.

— De ce?

— Un critic, ca și un poet sau un prozator, trebuie să aibă vocație. Cu instrucție solidă, sau bunăvoință, sau cu tenacitate nu poți ajunge critic, deși trebuie să le ai și pe acestea. Malraux spunea că pictor este acela care iubește pictura nu cel care iubește natura. Criticul trebuie să iubească literatura, acest obiect de fum care nu există, nu capătă corporalitate decît prin lectură. Procesul de formare al unui critic depinde de la caz la caz. Însă nu poate fi vorba aici de precocitate. Rimbaud a scris poemele sale în adolescență. Un mare critic, la aceeași vîrstă, e

Fotografie de ION PREDOȘANU

EUGEN SIMION: toate revoluțiile se fac în numele adevărului și pentru un adevăr care să zguduie conformismul, minciuna

Criticul și istoricul literar Eugen Simion s-a născut la 25 mai 1933 în Chiojdea (Prahova). În prezent este conferențiar dr. la Facultatea de limbă și literatură română, Universitatea din București.

Bibliografie: Proza lui Eminescu (1964), Orientări în literatura contemporană (1965), E. Lovinescu, scepticul mintuit (1971), Scriitorii români de azi (1974).

mai greu de conceput. Lovinescu devine lovinescian la 40 de ani. Maiorescu s-a format și s-a impus mai repede, sub presiunea epocii și în condițiile unei literaturi încă tinere. Ideea că un critic apare peste noapte mi se pare naivă.

— Sînteți printre criticii care scriu «frumos». Totuși, parcă n-am întîlnit niciodată o pledoarie a dumneavoastră pentru «scrisul frumos» în critica literară.

— Frumusețea limbajului în critică vine din exactitatea ei. Nu din caracterul ornant, ci din fuga de calofii și de parafrază poetică pe marginea textelor. Nu înseamnă că un critic nu poate folosi metafora de tip intelectual, care nu parazitează în frază, ci îi dă pregnanță.

— O imagine comună asupra criticului e aceea a unui ins copleșit de maldărele de cărți pe care trebuie să le citească încît nu mai are răgaz să-și arunce ochii pe fereastră, să mai vadă și el ce se petrece în lume. Desigur, e vorba de un clișeu și de fapt critica pornește și ea de la viață, ca întreaga literatură.

— Critica pornește de la literatură. Dar încearcă să aducă literatura în viață și să urmărească viața în literatură. Trăim printr-o cultură care respirăm aerul epocii noastre.

— Ați adus în discuție epoca noastră. Care ar fi o caracteristică a ei?

— Spiritul revoluționar, de pildă. În orice epocă există un spirit care să nege niște ierarhii constituite și să impună altele. Spiritul revoluționar al epocii noastre poate fi raportat la câteva elemente. La viața societății noastre, la ideea despre om, la progresul științelor. Acum, cînd toate științele cunosc salturi spectaculoase, cînd revoluția industrială a pus în discuție vechile valori ale umanismului, literatura nu poate sta izolată, nu poate ignora aceste transformări. Se produce o mutație puternică în planul ideilor. Literatura noastră socialistă tinde să dea o nouă definiție a omului și propune un alt ideal uman decît cel existent.

— Care ar fi acesta?

— Existențialismul a propus modelul omului revoltat, care există în măsura în care neagă. El continuă să se comporte

uman într-o existență absurdă. Umanismul socialist, așa cum îl înțeleg eu, propune ca ideal omul constructor care își asumă conștient libertatea de a gîndi și de a munci. Un om care nu evită să mediteze la tragediile și bucuriile existenței. În fine, un om care nu aleargă neputincios în urma istoriei, ci își asumă o anumită responsabilitate în istorie. Tipul uman propus de o literatură sincronă cu epoca nu poate face abstracție de politică. Vrem sau nu vrem, sîntem ființe politice deoarece sîntem în permanență în situația de a opta pentru ceva.

— Sintetizînd, putem spune că literatura noastră propune ca ideal uman omul revoluționar.

— Omul care luptă pentru adevăr. Toate revoluțiile se fac în numele adevărului și pentru un adevăr care să zguduie conformismul, minciuna.

— Reflecția literatura noastră tumultul revoluționar al epocii? Este la înălțimea cerințelor timpului nostru?

— Este și nu este în același timp. Este pentru că ceva din spiritul acestei epoci răzbate în operele importante. Totuși literatura n-a spus totul despre epoca pe care o străbatem. Mă refer în special la proză, oglinda cea mai fidelă a unui timp.

— Literatura poate contribui, printre altele, și la educarea oamenilor. E vorba de o influență mai puțin vizibilă dar cu atît mai adîncă.

— Noțiunea de educație prin literatură nu poate fi despărțită de noțiunea de valoare. Indiferent de tema lor, operele proaste sînt needucative, sînt «pornografice» prin lipsa de talent. O temă cît de generoasă ar fi ea, rău tratată nu este numai o temă ratată, ci și o șansă pierdută. Apoi, educația prin literatură nu este totuna cu educația prin alte forme ca, de pildă, prin școală. Este vorba de un proces mai complicat și mai profund, care te marchează hotărît pentru întreaga viață. Nu puțini sînt aceia care și-au ales eroii de cărți ca ideal de viață. Procesul de educare prin literatură nu e o muzică de fanfară care dă un ritm pașilor. Literatura, arta ajută la formarea unei personalități și influențează viața spiritului prin radicalitatea ideilor dar și prin expresia nuanței. Aș spune că bătaia literaturii e mai lungă și ea acționează în timp. Educația printr-o operă nu se face numai în momentul apariției ei. Poezia lui Eminescu continuă să fie și după o sută de ani un manual de educație estetică și patriotică.

— Critica trebuie să sublinieze și aceste laturi educative ale operelor analizate. În concordanță cu idealurile epocii noastre.

— Sîntem legați de valorile pe care le propunem sau le apărăm. Nu cunoștem nici un critic care să nu fie un critic al timpului său.

— Una din sarcinile actuale ale literaturii noastre este realizarea Epopeii naționale.

— Epopeea națională este tema obsedantă a scriitorului român. Toți marii noștri scriitori au vrut să scrie o carte capitală despre viața noastră spirituală și istoria noastră zbuciumată. Chiar dacă aceste intenții au rămas uneori în faza de proiect, ele au fost reluate de la o epocă la alta. *Traianida*, *Ștefanida*, *Mihaila*, de pildă, nu au fost terminate dar literatura noastră și-a transmis de la o epocă la alta acest subiect și parțial el s-a concretizat în opere literare marcante. Literatura română în ansamblul ei e o epopee a acestui pămînt. Scriitorilor de azi nu le rămîne decît s-o continue.

— Cum se manifestă patriotismul în critica literară?

— Criticul care se pune în slujba unei literaturi naționale — și nu cunoșc un mare critic care să nu fi îmbrățișat cu ardore cauza literaturii națiunii sale — este profund patriot. Maiorescu, respingînd poezia demagogică, pseudopatriotică a timpului său, dădea dovadă de o mare virtute patriotică, impunînd în primul plan al literaturii pe marii creatori ai vremii. Se poate concepe o operă mai patriotică decît a lupta pentru recunoașterea acestor talente! A talentului lui Eminescu, Creangă, Slavici, Caragiale? Nu-și iubește patria cel care nu iubește valorile ei. Este un impostor cel care, vorbind despre patrie în fraze amănitoare, îi neagă valorile ei autentice. Cultura românească, marile ei valori, trebuie să fie tema esențială a oricărui critic. Apropiatul Congres al educației politice și culturii socialiste va crea, sper, în continuare, condiții optime pentru ca explozia de talente din ultimii ani să găsească un cadru potrivit de împlinire.

— Cum credeți că se prezintă literatura noastră în context european?

— George Macovescu spunea odată că după părerea lui avem cea mai interesantă poezie care se scrie în lume în clipa de față. Nu vreau să-l contrazic, dar eu m-aș feri să spun că este cea mai interesantă. În unele din literaturile de pe pămînt nu știm cum stau exact lucrurile. Sigur este că avem poeți originali ca Ioan Alexandru, Cezar Baltag, Adrian Păunescu, Marin Sorescu, Nichita Stănescu. Sigur e că avem o poezie variată, de o extraordinară profunzime.

— Nu sînteți la vîrstă amintirilor. V-aș ruga totuși să rememorați cîteva din întîmplările legate de literatură care v-au rămas în memorie, să-mi vorbiți despre clișiva dintre scriitorii în preajma cărora ați trăit.

— Bine. Am să evoc un singur moment din biografia mea, nu prea complicată. Se petrece în atmosfera unui Ploiești postbelic cuprins de febra prefacerilor. Într-o zi, colegul meu de bancă, Stănescu N. Hristea Nichita, m-a anunțat stînjinit, rugîndu-mă cu lacrimi în ochi să nu spun la nimeni că scrie poezii. Poezii? Mi-am ascuțit urechea și ochii mei au privit cu atenție la băiatul blond și rotofei de lîngă mine. N-aș crede, mi-am spus în gînd, nu ești tu în stare să scrii versuri! Scria totuși, și cu o uimire transformată curînd într-o incitare, care nu m-a părăsit nici astăzi cînd îi citesc versurile, i-am citit o baladă în stilul lui Topîrcăanu. Profesorul nostru de română (faptul a devenit totuși public, cel care a dezvăluit secretul fiind chiar autorul) o găsea decadentă. Tot la această vîrstă, fragedă, poetul Nichita Stănescu (cîci despre el este vorba) scria niște poeme pline de haz în stil argotic. Avea o putere de invenție verbală remarcabilă. Eram doar la Ploiești, în patria spirituală a lui I.L. Caragiale. Nu numai drumurile prozei românești trec deci obligatoriu, pe aici, dar și drumurile poeziei.

GEORGE ARION